

Petrus, de Ebulo

PETRI D' EBULO

C A R M E N

D E

MOTIBUS SICULIS,

ET REBUS INTER

HENRICUM VI.

ROMANORUM IMPERATOREM,

E T

TANCREDUM

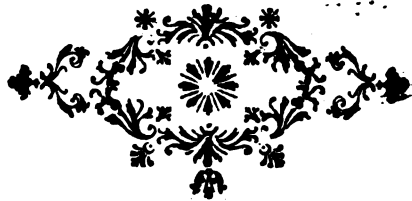
SECULO XII.

G E S T I S.

*NUNC PRIMUM E Msc. CODICE BIBLIOTHECÆ PUBLICÆ BERNENSIS
ERUTUM, NOTISQUE CUM CRITICIS TUM HISTORICIS
ILLUSTRATUM*

SAMUEL ENGEL,

SUPREMI IN REPUBLICA HELVETO-BERNENSI, UT ET ACADEMICI SENATUS
IBIDEM ADESSOR, ET BIBLIOTHECÆ PUBLICÆ PRAEFECTUS.

N E A P O L I

Sumtibus JOANNIS GRAVIER,

—————
MDCCLXX.

SUPERIORUM FACULTATE.

VIRO
PERILLUSTRI, MAGNIFICO
CHRISTOFORO STEIGERO,
REIPUBLICÆ BERNENSIS
IN DITIONE GALLICA
QUÆSTORI,
SENATUS ACADEMICI
PRÆSIDI.

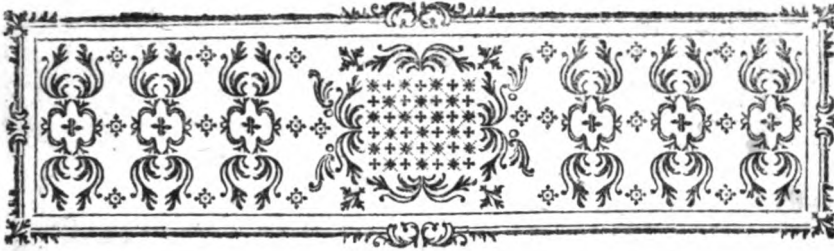
ILLUSTRIBUS, AMPLISSIMIS,
REVERENDIS, atque DOCTISSIMIS
AD EUMDEM SENATUM
DELECTIS VIRIS,
VENERATIONIS ET OBSEQUII CAUSA
D.

SAMUEL ENGEL.

01-8-29-2007

Ndecimus jam labitur annus inde ab eo tempore, quo Bibliothecæ Publicæ gratissima cura mihi concredita est; exoptatum id certe mihi munus fuit, quod ea mihi in officium cesserint, quæ alioqui maxime essent voluptati, Codicum nempe manu scriptorum, & pulcherrimorum librorum lectione atque accurata cognitione mentem oculosque pascere.

Verum hæc mihi inde desideratissima felicitas potissimum contigit, TIBI VIR PERILLUSTRIS, & AMPLISSIMIS COLLEGIS, quorum Ordini Summus Magistratus me nuper adscribere dignatus fuit, propius innotescere, TIBIQUE obsequium meum adprobare, qui non Illustrissimo magis quam Sapienissimo & Optimo PATRE procreatus, quique non Nominis magis Paterni, aut Honorum, quam Virtutum hereditatem ad Te pertinere existimavisti, atque amorem omnium non solo Natalium splendore, non Muneris, quod geris, amplitudine, sed bene de singulis merendo, TIBI comparandum putasti.

*Exiguum opusculum, flosculum quondam inter medias Barbari Seculi spinas enatum, atque inier Bibliothecæ Publicæ Codices reperi-
tum, VOBIS VIRI AMPLISSIMI, DOCTISSIMI, offerro, & vindico Posteris: felicem meum reputabo laborem, si VOBIS non displicebit, aut Ipse, aut perpetuus VESTRARUM Virtutum & Clarissimorum in Republica NOMINUM Admirator atque*

Obsequiosissimus

EDITOR.

L. S.

E nimia immo immensa Librorum multitudine jam dudum conquesti fuerunt Viri graves & eruditi : nec id mirum , cum non hi soli , sed maximam partem semieruditi orbem litteratum scriptis suis , omni sæpe sale carentibus , crambeque centies recocta refertis , vel de lana sæpe caprina disputantibus , obruerint . Postquam enim veterum Codicum exempla fere omnia ex ultimis *Orientis* partibus sollicitudine , sumtibus ac providentia , omnium laudes superante , Regum quorundam sed imprimis *Christianissimorum* , in nostram *Europam* fuissent advecta , & in vulgus edita , nihil aliud supererat , quam ut illi , quos scribendi pruritus cepit , vel ex aliorum thesauris sua depromerent , & sic illaudabili furto , vetera pro novis , aliena pro suis venditarent ; vel pro egregia ingenii dexteritate , & omnigenæ eruditionis copia rem litterariam ornarent , & illius terminos latius proferrent : Hi etiam soli sunt , qui ruiturum alias vastum omnium artium atque scientiarum *Olympum* humeris suis sustinent . Sunt alii contra , qui vel nativa quadam ignavia ducti , ab omni prorsus scribendi labore , licet alias ab omni doctrinæ præsidio non essent destituti , abhorrent , vel præsentis futuræque ætatis iudicia veriti , malunt in ignobili otio consenescere , quam pro summo labore , cura atque vigiliis , quibus Polygraphis vulgo infudandum est , præmii loco se aliis deridendos , ac suos ingenii foetus , tam caros , tam diu elaboratos , obelo configendos propinare . Horum ego exemplum , tenuitatis meæ probe conscius iubens sequutus fuissim , nisi Viri quidam & auctoritate & eruditione pollentes , etiam atque etiam a me efflagitassent , ut Codicem hunc , de cuius Historia ac Recensione mox agam , Reipublicæ Litterariæ non inviderem , sed ex densa nocte , in qua inde ab aliquot Seculis latuerat , in almam lucem producerem .

Codi-

Codicis nostri Auctor est PETRUS D' EBULO , prout id ex verbis , quæ in averfa ultimi folii pagina leguntur apparet : *Ego Petrus d' Ebulo* &c. de genere , conditione , & fortuna multa verba facere , nihil attinet , quum omnia , quæ huc pertinent , ob profundum scriptorum & æqualium & posteriorum fitentium , in spiffis tenebris sepulta jaceant . Et si vel vola vel vestigium hujus *Petri* alicubi exstitisset , *Celeb. Fabricius* , qui id maxime in *Bibliotheca sua Medii & infimi Aevi* egit , ut horum Auctorum nomina , vitam ac scripta quam accurate explanaret , hujus memoriam interire non passus fuisset ; neque *Rever. Montfauconius* , quum omnes , & *Italiae & Galliae* Bibliothecas perreptasset , atque Indicem illorum Codicum manu exaratorum , quos magno numero perlustraverat , contexuisset , Nostrum omisisset ; haud dubio indicio Codicem hunc vel similem , his Duum-Viris Republicæ Litterariæ constituendæ non visum , nec auditum fuisse . Patria Auctori nostro EBOLUM esse videtur , oppidum prope *Salernum* ; duplici ratione commotus in hanc sententiam abii ; quod lib. 1. v. 404. 405. Carminis sui *Ebolum* , *Dulce Solum* appellet , per quod , Patriam suam esse indicare videtur ; & v. 611. seq. ejusdem Libri *Eboleam Gentem* ob egregiam , erga *Constantiam* , fidem , & paratissimum pro Illa occumbendi animum , multis præconiis ornat , posterior ratio a nominis similitudine petitur : neque quemquam ab hac sententia avertat , quod Auctor noster vocetur *Ebulo* , oppidum vero *Ebolus* , nam litteræ O & V veterum Grammaticorum testimonio , eam inter se adfinitatem habuerunt , ut sæpenumero invicem sibi cederent , unde multas voces antiqui , modo per o , modo per v , pronunciatunt , quemadmodum *orna* pro *urna* , *salvos* pro *salvus* , *fortonia* pro *fortuna* , *adulescens* pro *adolescens* , *poto* pro *puto* : ut id observat *Petr. Daniel* in Not. suis ad *Querul. Plauti*. Tempus , quo Auctor Carmen suum vel conscripsit , vel saltem Cæsari *Henrico* obtulit , mihi videtur in anno 1196. esse designandum , cum in fine Codicis , hoc *Distichon* adjectum legatur .

Annis minus quinque numeratis mille ducentis
Cæsar Regna capit , & sua Nupta parit.

Ex quo patet , annum 1195. jam præterlapsum fuisse , anno vero 1197. *Henricus* in Sicilia diem supremum obstitit ; ut ergo necesse sit , interjecto illo tempore , sive anno millesimo nonagesimo sexto , Poetam Carmen suum Cæsari tradidisse : quod etiam *Figura* prima , quam Libro præfiximus , & quæ vii & 7. reliquit

ex Authographo delineatæ sunt, extra omnem dubitandî aleam ponit: Codex noster in Membrana scriptus est satis quidem eleganter: Prima pagina præ se fert duos primos ex Virgiliti *Æneide*, Lucano, & Ovidii *Metam.* versus, ad significandum forte Auctorem sese ad horum trium in re poetica Principum exemplum, atque imitationem totum composuisse: In averſa deinde hujus folii primi parte Opus initium capit, & deinde in tertia pagina, sive prima pagina folii secundi Figura exstat, & sic ad finem usque Operis Figuræ cum Versibus alternant; sive ut clarius rem explicem, a sinistra libri parte Versus leguntur, a dextra vero Figura ex adversum conspicitur. Codicem duobus vel tribus in locis mutilum esse in Notis indicavimus. Ex multis & haud obscuris indiciis collegimus, hunc Nostrum librum illum esse, cui olim adeo beato esse licuit, ut potentissimo illius temporis Cæsari *Henrico* offerretur. Figuræ enim pro illius ætatis elegantia, vel potius ruditate, satis scite pictæ. Litteræ, finem Seculi XII. aperte clamant, ac tum scriptas fuisse testantur; sed invictum fere argumentum illud est, quod nullibi Apographum hujus Libri existare a quoquam unquam memoratum fuerit. Quo vero bono fato *Κενυθάνου* hocce in Bibliothecam nostram Publicam illatum fuerit, nihil est, quod præter conjecturas, sed eas satis verosimiles asserre valeam. Post obitum scilicet *Henrici VI.* Codex hic cum alia libraria cæteraque suppellectili in Sicilia relictus fuerat, unde inſequenti tempore ab *Andegavenſibus* Principibus, qui heredes Regni evaserant, in Galliam translatus, & in Celeberrima *Floriacensi*, vel alia Bibliotheca asservatus fuerat; & cum superioribus temporibus omnis Gallia ob Religionis dissidium, & Principum diversa studia, intestinis bellis flagraret; Bibliothecæ passim magna cum cura olim conditæ, militum furori, atque rapacitati erant expositæ: unde factum, ut Libri elegantissimi, & rarissimi in privatorum hominum manus concederent. Quicquid sit, id pro comperto constat, illum in Bibliothecam *Jac. Bongarsii*, Viri non solum ob varias ad Imperii Romani Principes, Legationes, sed etiam eruditionis, atque elegantiorum Litterarum cognitione perillustris devenisse: cujus Illustrissimi Viri Bibliotheca cum numero, tum delectu aliis omnibus, tum temporis longe præstabat, & ex *Floriacensis*, & aliarum Bibliothecarum reliquiis, atque ruderibus quasi erat collecta. Quousque vero fides Auctori nostro sit habenda, & num omnia eo, quo ab illo narratur modo, atque ordine gesta fuerint? Non liquet:

In multis certe reliqui Historici dissentiunt: sed cum *Kali* scriptores, haud obscure odium suum erga Germaniæ Principes testentur, *Germani* vero studium suum erga illos aperte præ se ferant, quis in tanta diversarum sententiarum, & animorum dissidentium inconstantia, certi quid, in tam a nostra ætate remotis rebus definire vellet? aut quis Auctorem nostrum ab hoc vitio, seu partium studio immunem fuisse cogitet? Id certum est, integrum Carmen in Cæsaris laudem fuisse compositum, ubi nihil dicere decuit, nisi quod placet, quod magnum, quod admirabile posteris, & gloriosum Heroi suo erat. Cæterum multa narrat apud alios non obvia, nec fide indigna, quibus forte, dum gererentur, ipse interfuit, ac ob singularem suam prudentiam & eruditionem, consiliorum Cæsaris particeps factus, multa perspecta habere potuit, quæ alios latebant: quod præcipue ex litteris *Tancredi ad Sibiliam*, & ex hujus ad illum, ac etiam ex *Celestini ad Tancredum* epistola probari abunde possit; unde ingens illud pretium, quod Codici nostro statuendum est, cognoscitur; sine hoc enim multa illius temporis gesta æternum nos laterent, quæ ab aliis vel prorsus prætermissa, vel obscurius tradita, ex nostro claram acceperunt lucem.

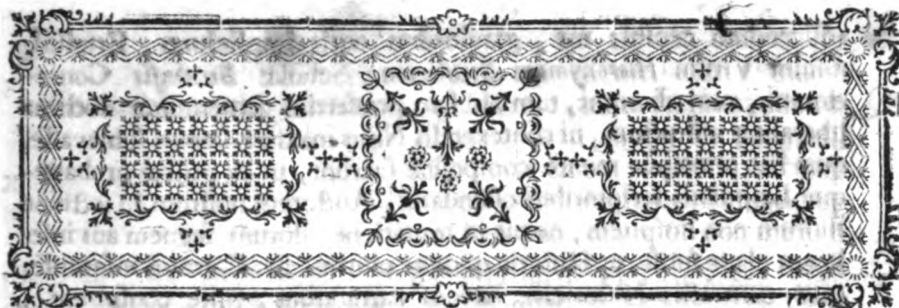
Occasio Librum hunc edendi hæc fuit: Cum Anno 1736. Vir Celeberrimus *Hallerus*, Supremi nostri Senatus Adfessor, M. Britannicæ Regis Consiliarius & Archiater, Agnatus meus, & Amicus Longe desideratissimus ad *Academiam Georgiam Augustam*, ut ibi artem Medicam publice doceret, vocatus fuisset, Bibliothecæ nostræ Præfectura, quo munere ille tum fungebatur, mihi erat demandata, quo facto libros cum typis expressos, jam manu conscriptos sæpe pervolutaveram, atque inter alios in hunc nostrum *Petrum* incidi, de quo ex longo quasi carcere liberando, atque in dias luminis auras emittendo statim cogitavi: Verum ne errore aliquo me implicarem, ac editum dudum pro inedito libro publicarem, & sic me aliosque fallerem, de eo cum Eru- ditis primi Ordinis, & in hoc potissimum studiorum genere exercitatissimis agere cœpi, qui omnes uno ore, se nihî plane de hoc *Petro d'Ebulo* unquam, vel fando accepisse rescripserunt: quo nuntio excitatus, serio & omni cura ad illius Editionem animum meum adplicui, tanto id magis, quod Vir Clarissimus *Schæpflin- nus*, Regis Galliarum Historiographus, & in *Academia Argentoratensi* bonarum Litterarum Professor toto orbe fama celebratus, qui per aliquod tempus in urbe nostra morabatur, & librum hunc non

non sine voluptate sæpissime manibus tractabat, ac inspiciebat me hortari solitus est, imo tantum non per bonum pulcherrimarum scientiarum genium obtestari, quem nisi iratum vellem, Clientem suum manu mitterem. Accidit tum, ut negotiorum causa, iter in Germaniam instituerem, quod antequam ingressus sum, primas Libri paginas exscribendas, figurasque aliquot delineandas curavi, ut harum rerum periti Judices experimentum caperent quid de integro Opere statuendum sit: qua occasione cum multis in Germania Eruditissimis Viris consilium meum communicavi inter quos vero unicum honoris causa nomino; Illustrissimum & omni mea laude majorem Dominum HENRICUM BUNAVIUM S. R. I. COMITEM, quem nominasse satis est, quod divina ejus atque immortalia merita cum in Rem publicam Imperii Romani, tum etiam in omnem rem Litterariam, ac præcipue Historiam tanta sint, quanta nullius, unquam fuerunt, hominis, quæque, quoad Litteris suis constabit, honos aut decus, nulla delebit dies, nulla oblivio ex hominum animis unquam revellet; Is inquam Celsissimus Comes, cum me pro sua humanitate, perbenigne ac comiter exciperet, cujus rei causa, præter cætera sua communia in omnes merita, me quoque perpetuum suum tantarum virtutum Cultorem devinctum tenet, non destitit Libri Editionem urgere, & se illius Fautorem atque Promotorem promittere: cujus Viri auctoritate permotus Editionem quamprimum conficiendam, statui, de modo vero, quo rem adgrederer anxius hæsi; Amici de hoc consulti, in tres diversas sententias discedebant: Erant, qui putarent, Authographum, cum in Versibus tum in Figuris, quam accuratissime typis esse exprimendum; alii, ut solos Versus, relictis Figuris & Notis, vulgarem, & quidem in forma, quam vocant, octavam; sed ab hac sententia ideo statim abhorruï, quod Libellus ob suam parvitatem, vix enim præter Præfationem pauculis plagulis constitisset, illorum animos alienasset, qui majoribus, aut justæ saltem magnitudinis voluminibus delectantur; Tertiam, & quam quoque secutus sum, suggessit sententiam amicus, & eruditione & ingenii perspicacia inclytus, qui formam quartam suavit, simulque feligendas aliquot figuras, quæ maxime ad Historiam conducerent atque subjiciendas Notas & Criticas & Historicas, admonuit. Hujus ergo sapienti, ut mihi tum visum fuerat, obtemperavi consilio, quod si humanissimus Lector illud quoque suo probaverit calculo, sublimi feriam sidera verice; Tandem illud quoque adjicen-

adjicendum censui; me, gravioribus curis implicatum, Eruditissimum Virum *Hieronymum Steulerum*, Scholæ *Bernensis* Conrectorem, cum ab omni, tum ab hac præsertim Litteraturæ doctrina liberaliter instructum, ni contexendis Notis maxime sæpius sublevasse, quæ hac præcipue mente compositz fuerunt, ut ex prisca probataque Latinitatis scriptoribus ostendatur, Auctorem nostrum in lectione illorum non hospitem, neque in imitatione illorum segnem aut infelicem plane fuisse, in Historia quoque plurima suo Carmini inservisse, quæ cum aliis Historicis, eadem narrantibus, mire conspirent, atque etiam eorum silentium, & defectum suppleant: Hoc etiam non præteribo Lectorem commonefacere, si qui forte sunt, qui cupiditate reliquas Figuras visendi easque sibi comparandi flagrant libens eorum voluntati morem geram, sed *subscriptionis* lege, & hac ratione eas publico usui, atque illarum Studiosis committere decrevi; de quibus rebus omnibus, prout in *Diariis Litterariis* indicabitur, apud *Bibliopolas* plura cognosci queunt. Vale Lector Optime, & fave Editori. Dabam Bernæ Helvetiorum, An. a R. S. M. DCC. XLVI.

Dux ubi Roggerius a Guiscardi b clara propago c,
 Jam fastidiret nomen habere Ducis.

Altius

a *Dux ubi Rogerius*] Hic erat *Roggerius II.* filius *Roggerii I.* Siciliæ Comitis, qui Primus a Pontifice Romano *Siciliæ* Rex creatus, appellatusque est: is *Simone*, natu majore fratre, sine mascula prole mortuo, Siciliæ omni præfuit: quo vero anno Imperium susceperit, non constat, id certum est, *Roggerium I.* patrem suum A. 1101. diem suum obiisse, fratremque *Simonem* parvo admodum tempore Patri fuisse superstitem.

b *Guiscardi*] *Robertus Guiscardus* de *Normannorum* in Gallia Gente oriundus, cum fratribus suis, quorum undecim habebat, & manu promptis & consilii plenis, in Italiam ingressus, unversos mox Italiæ Principes, sed imprimis Capuanum Salernitanumque, qui inter se gravia bella gerebant, militaris gloriæ fama advertebat: Hi ubi primum Capuani Principis castra sequuti, ob parcam atque illiberalem remunerationem eum deseruerunt, & ad Salernitanum transiverunt, cui tam fortem operam præstiterunt, ut omnia terrore nominis sui replerent, brevique tempore Saracenis, Græcisque Sicilia aut pulsus aut perdomitis, non solum hoc Regno, sed Apulia insuper, Calabria Salernitanoque Principatu potirentur, harumque Provinciarum imperium ad posteros suos transmitterent. Videatur præ ceteris *Gausfr. Malaterra* in *Roberti Viscardi & Rogerii* hujus fratris rebus gestis pag. 162. Edit. *Carusii* in *Bibl. Sicula* Tom. I. Hic, quod calliditate atque astutia cunctos ætatis suæ homines antecelleret, *Guiscardi* nomen adeptum fuisse, existimatur, quod etiamnum apud *Normannos* usu receptum sit, altutos homines *Guiscardus* appel-

A

Altius aspirat, qui delegante Calisto

Ungitur d in Regem, Rex nova regna e facit.

5 Quem fera barbaries timuit f, quem Nilus, & omnis
Circulus Oceani.

Rex

appellare, testante *du Fresne* in Gloss. h. v. Verum *Otto Fris.* de Gestis Frid. I. Imp. l. r. c. 3. aliam hujus cognominationis causam profert, *Robertus*, inquit, *ex mediocri stirpe in Nortmania editus, cum Rogerio fratre tam patri, famis tempore, marem gerens, quam ob locorum sterilitatis molestiam a natali solo progressus, multo tempore multas provincias, opportuniorem ad inhabitandum terram quarens, oberravit: unde & ab oberrandi circuitu patria lingua GUISCARDUS tanquam oberrator vel gyrator appellatus est.* Verum haud mirum hominem Germanum, qui existimavit tot egregias provincias mala vi Imperio Germanico ereptas, non bene de *Guiscardo* illiusque in Italiam profectioe sensisse, mitius longe, hanc historiam referens, loquitur *Gausfredus Monachus* l. r. p. 162. apud *Carus.* Tom. I. Bibl. Sic. cujus verba, nisi longiora essent, referremus, ex illis enim cum alia plurima, quæ alias nos laterent, tum imprimis intelligi potest, a quam tenui initio, per majora in dies incrementa, ad summa denique *Normanni* fratres enisi fuerint.

c clara propago,] *Robertus* cognomento *Giscardus* erat patruus hujus *Rogerii*, non ergo, nisi improprie *propago* ejus vocari potest.

d delegante Calisto ungitur] Plerique scriptores hoc ad *Anacletum* Pontificem referunt, cum An. 1130. consentientibus Siciliae Ordinibus, Salernum convocatis, ipso Pontifice *Anacleto* suffragante, qui tum *Innocentio II.* oppositus fuerat, Rex salutatus, & deinde a *Cardinale Contio*, ab *Anacleto* ad id misso, unguento sacro *Panormi* perfusus, & a *Capuae* Principe in frequentissimo nobilissimorum hominum cœtu coronatus fuisset. Vid. *Diploma Anacleti* apud *Baron.* in *Annal. Eccl.* ad annum 1130. & *Rocchus Pyrrhus.*

e Rex nova regna] Idem enim Pontifex *Anacletus*, qui *Rogerii* opibus defensus fuerat, quo eum sibi magis devinciret An. 1135. *Capuae* Principatum, & An. 1139. *Neapolitanum* sollenni ritu ei in omne ævum ut principium adlaxit: adeo ut is successoresque ejus, inde ab illo tempore, se *Reges Siciliae, Ducatus Apuliae, & Principatus Capuae* appellari voluerint.

f Quem fera barbaries timuit,] Vir ob rerum gestarum gloriam & patre *Rogelio* & patruo *Guiscardo*, cæterisque *Normannis Heroibus* si non anteferendus, saltem comparandus, cum non solum ab illis parta magna virtute retinuerit, sed etiam ingenti felicitate ampliora fecerit: *Africae* bellum intulit,

Rex ut regna suis subduxit plurima regnis,
 Disposuit nomen perpetuare suum.
 Inclita cui peperit plures Albidia natos g;
 10 Occubuit tandem mater & orba suis:
 Successit viduo post hanc Sibilis b lecto,
 Infelix sterilem clausit abortiva diem:

Sic

lit, Regulosque illius armis superatos in deditionem accepit, sed præcipue *Toletanum*, ob illatam sæpe Siculis injuriam, stipendiarium fecit: Graecorum Imperatorem *Emanuelem*, ob perfidiam sæpius antea à patre majoribusque suis in expeditionibus sacris erga Latinos exercitam, terra marique bello aggressus est, magnam Græciæ partem, Insulasque ejus in suam potestatem redegit, & nusquam nisi victor reversus est: imo ex Syria rediens, ubi Christianis laborantibus in tempore adfuit, *Ludovicum* cognomento *Pium*, Galliz Regem, à Saracenis captum, liberavit, ipsam *Constantinopolim* oppugnavit, & si fides *Pandulpho Collettio* l. 3. pag. 102. *Hist. Neap.* habenda, occupavit, atque ejus suburbia combussit, cum contra alii tradant, classem ejus cum Græcorum Venetorumque classe conflixisse, eamque male acceptam novemdecim naves amisisse, quamvis & Veneti victoriam nonnisi cruentam, multis suorum aut faucis, aut occisis, reportaverint. Vid. *Franc. Manolyens* l. 3. *Hist. Sic.* & *Fazelus* de Rebus Sic. l. 7. c. 3.

g *Inclita* - - *Albidia natos*;] Hæc erat *Alphonfi VI. Castella* & *Legionis* Regis filia, quam alii *Albiram*, & *Albediam* vocant: ex hac tres pueros procreavit, *Rogerium*, *Amphusum*, & *Vilhelmum*, quorum duo priores ante patrem fato functi sunt, *Vilhelmus* vero patri in regno successit, non igitur omnibus prorsus liberis orba fuit. Sunt, qui memorent, eum jam antea duas sibi uxores matrimonio junxisse, primamque omnium fuisse filiam *Petris Leonis*, qui potentia & divitiis illo tempore Romæ omnes facile superabat, eandemque *Anacleti* Pontificis sororem; Alteram vero *Ayrolam* ex *Marsicorum* Comitum progenie oriundam; sed utriusque matrimonium & breve & sterile fuit; *Albidiam* vero *Rogerus* Rex, ob plurima ejus & ingentia merita, adeo adamante dicitur, ut ea mortua, animi fere moerore confectus fuerit, quare memoriam illius, sumtuosissimo *Panormi* extructo tumulo, prosequutus est. Obiit autem illa 6. Id. Febr. An. 1145. *Alex. Abbas* l. 3. in vita *Rogerii Sic. Reg.* apud *Carusum* Tom. I. *Bibl. Sic. Rocchus Pyrrus* in *Chron. Reg. Sic.*

h *Sibilis*] Quam alii *Sibillam* nominant, erat soror *Burgundie* Ducis, sed & hæc non multum post Anno 1150. *Salerni* mortua sepultaque fuerat *Rocchus Pyrrus* *ibid.*

Sic erat in fati, ut tertia nuberet uxor,
 Per quam Romani cresceret orbis honor.
 A magnis veniens natalibus orta *Beatrix* ;
 15 Concipit a sole lux paritura diem.
 Virtutem virtus, docilem proba, casta pudicam,
 Formosam peperit pulchra, beata piam,
 Nascitur in lucem de ventre beata beato,
 20 De Constantini nomine nomen habens. *k*
 Traditur Augusto *l* conjux Constantia Magno
 Lucius in nuptu pronuba causa fuit.
 Lucius hos jungit *m*, quos Cælestinus inungit *n*,
 Lucidus hic unit Cælicus ille sacrat.

Tertius

i Beatrix] Hæc erat soror Comitis *Retestensis*, eam uxorem duxit Anno 1153. ætatis vero suæ quinquagesimo octavo; omni enim cogitatione ad hoc ferebatur *Rogerus*, ut Regium nomen, haud ita pridem a se primum in familiam suam illatum, regionesque amplissimas ad seros usque posteros propagaret, unicum quippe filium *Guilelmum* habens, verebatur, ne hujus morte tam magnifica laborum virtutisque suæ præmia brevi interciderent, ideo vota sua firmioribus præsiidiis, si quos ex novo matrimonio filios suscipere posset, cupiebat munire.

k De Constantini - - habens.] *Constantia* dicta, quæ patre Anno 1154. mortuo, post ejus mortem in lucem edita fuit: fabulam ergo sapit, quod quidam tradiderunt, patrem de ea ex medio tollenda cogitasse, quod animo præviderit, eam oruenti, per Italiam Siciliamque, belli facem futuram.

l Traditur Augusto] *Henrico VI.* Romanorum Regi *Friderici I. Barbarossa* filio, cum *Constantia* jam trigessimum, ipse vero *Henricus* vix vicessimum primum ætatis suæ annum attigisset.

m Lucius hos jungit] Fuit hic *Lucius III.* Pontifex Romanus, qui Anno 1185. mortuus est: ex hoc ergo palam fit, quod alii scriptores de *Clemente* memorant. *Henricum*, Pronubo *Lucio*, matrimonium *Constantia* iniisse: licetque cæteri huic sententiæ refragentur, ætas tamen ipsa *Constantia* id postulare videtur, quæ cum *Henrico* nupsisset, 30. annos nata dicitur, quos si ab anno patris fatali 1154. vel, quoniam posthuma fuerat, 1155. numeres, incidet annus ejus trigessimus in *Lucii* Pontificatus annum ultimum.

n Cælestinus inungit,] *Cælestinus III.* Pontifex *Henricum Constantiamque Rome* in templo *D. Petri* oleo sacro perunctos coronavit.

25 Tertius in sexto digne requiescit uterque,
 Sic notat Henricus sextus utrumque patrem:
 Nominibus tantis utinam respondeat actus,
 Adfint & meritis nomina digna suis.
 Luceat in sanctis unus cælestis at alter,
 30 A quibus Henricus munera bina capit.
 Tertius Antistes sacrat hanc, & tertius alter
 Copulat, & patri tertia nupta tulit.
 Non licuit quartam o patri traducere nuptam
 Nam paritas numeri displicet ipsa Deo.

o Non licuit quartam &c.] *μυστηριώδης* τὴν quærit *Ebulo* in numero tri-
 nario, quod *Rogerus* pater habuerit tres uxores, *Lucius* III. *Constantiam*
Henrico junxerit, *Celestinus* vero III. coronaverit.

OBL

O B I T U S
 W I L H E L M I S E C U N D I
 F O R M O S I,
 R E G I S S I C I L I Æ.

Post obitum Formose *p* tuum, quæ sceptrâ gubernet
 Et regat, ex proprio sanguine prole cares.
 Nec facis hæredem, nec qui succedat adoptas,
 Ex intestato debita solvis humo.
 Quis novit secreta tuæ purissima mentis
 Quod tua mens loquitur, mundus & ipse taces.
 Certus eras certe quoniam justissimus hæres *q*
 Expugnaturus regna parentis erat.
 Nam satis est jurasse semel Te prole carente,
 Quod tuis in genero sceptrâ teneret avus. *r*

Jurat

p Post obitum Formose] Hic est *Wilelmus II.* Wilelmi I. filius, *Rogeri*
 II. Nepos, cognomento *Bonus* cum contra pater ejus ob morum perversi-
 tatem *Malus* cognominatus esset; is Anno 1166. regio diademate redimitus
 est, habuitque in matrimonio *Joannam Henrici Angliæ Regis* filiam, ex
 qua nullos liberos progenuit.

q justissimus hæres] *Constantia* sola, Wilelmo II. mortuo, cuius amita
 erat, ex legitima regia sobole reliqua erat, ad quam, macula progenie
 extincta, summum Imperii jus pertinebat.

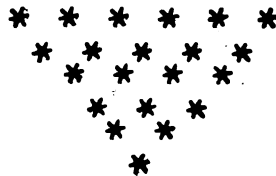
r in genero sceptrâ teneret avus.] Quasi adhucdum *Rogeri*us Rex, *Con-*
 statiz pater, Wilelmique II. avus, in genero suo *Henrico VI.* imperio po-
 titetur, neque illud ad alienigenas translatum, sed intra domum suam re-
 mansisse videretur.

- 45 Jurat cum multis Archimateus idem. s
 Post miseros morbos, post Regis triste necesse
 Nocte sub obscura sole latente pluit.
 Postquam dimisit Rex res pulcherrima mundum,
 Inglomerant sese prælia, præda, fames.
- 50 Furta, lues, pestes, lites, perjuria, cædes,
 Infelix regnum diripuerunt sibi.
 Sol hominum moritur †, superi patiuntur eclipsim,
 Anglica u Sicilidem luna flet orba diem.
 Solis ad occasum commotus eclipticat orbis,
- 55 Descent, astra dolent, flet mare, plorat humus.

s Jurat - - Archimateus idem.] Hic est *Matthæus* totius *Siciliæ* regni *Cancellarius*, qui cæterique Optimates jure jurando sese obstrinxerunt, se præter *Constantiam Henricumque* maritum ejus neminem, *Wilelmo* mortuo, in *Sicilia* regnare passuros, quem tamen fidem datam postea foedum in modum sefellerunt, *Rich. de S. Germano* p. 546. Tom. II. *Bibl. Sic. Gotfr. Viterb.* p. 522.

† *Sol hominum moritur,*] Mortuus est *Wilelmus II.* Anno 1189. mense *Novembri*, cum demum trigessimum sextum ætatis suæ, & vicesimum quartum regni sui annum ingressus esset; *Richardus de S. Germano* eum summis effert laudibus, atque funebri lessu, quo omnes ejus virtutes complexus est, facunde admodum, prout illa tempora ferebant, mortem ejus deploravit: Verum etiam reliqui scriptores fere omnes, qui de eo mentionem fecerunt, in illo laudando mire consenserunt.

u *Anglica*] *Joannam* Regis viduam intelligit, *Angliæ* Regis filiam.

LAMEN-

LAMENTATIO ET LUCTUS

PANORMI

HAstenus urbs felix populo dotata trilingui
 Corde ruit, fluitat pectore, mente cadit:
 Ore, manu, lacrymis, clamant, clamoribus instant
 Cum pueris juvenes, cum juniore senes;
 60 Dives, inops, servus, liber, pius, impius, omnes
 Exequias æquo pondere Regis agunt;
 Cum viduis castæ plorant, cum virgine nuptæ,
 Quid moror in lacrymis? Nil nisi questus erat:
 Qui jacet in cunis, medio qui robore fretus
 65 Et quibus est baculus tertia forma pedum.
 Per loca, per vicos, per celsa palatia plorant,
 Deficcat lacrymas nona peracta dies.
 Tum pater Antistes * fuit hæc adfatus ad omnes,
 Nec potuit lacrymans pluriina verba loqui.
 70 Hastenus errantes correximus, hastenus atros
 Mens erat a stabulis pellere nostra lupos.
 Hastenus ad caulas nullo cogente redibant
 Vespere lacte graves Opilionis oves.

Hastenus

* pater Antistes] Gualterius Archiepiscopus Panormitanus, cujus potissimum ope Constantia in matrimonium Henrico data fuerat; nam hic Wilermo Regi, qui alias Tancredo studere videbatur, persuasit, regnum firmum florensque post se relinquere, neque factionibus misere dilacerari cuperet, ut rejecto Tancredo, spurio & invalido Principe, Henricum maximis opibus subnixum, eligeret.

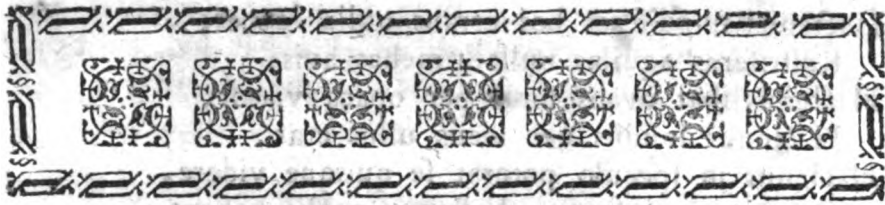
- Haëtenus unguiferos bos errans nulla leones,
 75   Rostriferas aquilas nulla timebat avis.
 Haëtenus ibat ovans solus per opaca viator,
       Haëtenus insidiis nec locus ullus erat.
 Haëtenus in speculo poterat se quisque videre,
       Quod mors infregit, bustaque noctis habent.
 80   Haëtenus ardebant miseri candelabra regni,
       Ipsa sub obscura flamma cinescit humo.
 Mittite quod properet Phœbi soror, & Jovis uxor ♀
       Imperii cornu jungat utrumque sui.

♀ Jovis uxor) *Constantia*, *Henrici VI.* Romanorum Imperatoris uxor,
 quem, Poëtarum more illi blandiens, *Jovem* nuncupat.

B

ADVER.

ADVERSA ET DIVERSA
PETENTIUM VOLUNTAS.

- P**ost lacrymas, post exequias, post triste sepulchrum
 Scismatis exoritur semen ⁊ in urbe Ducum:
 85 In sua versa manus præcordia sanguinis hausit
 Urbs, tantum quantum nemo referre potest.
 Postquam sacrilego fuit urbs saturata cruore,
 A propria modicum cæde quieta fuit.
 90 Quisque sibi petit in Regem a, quem norat amicum,
 Hic se majorem quærit, & ille parem.
 Hic consanguineum quærit, petit ille sodalem,
 Hic humilem laudat, laudat & ille ferum.
 Quisque sibi Regem petit hunc, legit hunc, petit illum,
 95 Non erat in voto mens Pharisæa pari:

Tancre-

⁊ *Scismatis exoritur semen*) Impullore præcipue *Matthæo Cancellario*, qui omnes fere regni Principes, ipsamque plebem in suas pertraxit partes, licetque solenni more paulo ante juraverint, se *Constantiam* & *Henricum* solos regni successores habituros, ei tamen, pro illius gentis levitate, mortuo *Wilelmo*, facile fuit, hominibus, qui alias Germanis infensissimi fuerant, persuadere, ut sacramenti religione neglecta, in alius potius quam *Henrico* verba jurarent. *Rich. de S. Germ. v. 547.*

a *Quisque sibi petit in Regem, &c.*) *Richardus de S. Germ. p. 547.* id aperte testatur: *Nulli eorum fuit aqua voluntas, omnes inter se cooperunt de majoritate contendere, & ad regni solium aspirare, & obliti jurisjurandi, quod fecerant, eorum quilibet contrasacere anhelabat.*

Tancredum petit hic, Comitem petit ille Rogerum *b*,
 Quod petit hic, negat hic, quod negat hic, petit hic:
 Ambo Duces equitum, rationis uterque Magister *c*
 Hic dator, ille tenax, hic brevis, ille Gigas;
 100 Intus at interea Vice-Cancellarius ardet,
 Ut sibi Tancredum gens petat, unus agit.
 Hoc negat Antistes *d*, qui gualterizatur *e* ubique,
 Votaque Matthæi curia tota negat;
 Ille suis cœptis magis ac magis instat iniquis,
 101 In votis animam dans nihil esse suam.

VI,

(*b* *Tancredum petit hic - - ille Rogerum*,) TANCRÉDUS hic erat filius Rogerii Apuliæ Ducis, qui ante patrem Rogerium I. Siciliae Regem diem suum obiit, relicto hoc suo filio *Tancredo*, ex nobili pellice *Robertæ* Leccensis Comitis filia suscepto; *Pyrrhus Rocchus* l. c. *Richardus de S. Germano* ad annum 1190. adnotat, *Tancredus Ducis Rogerii filius fuerat naturalis, cujus pater Rogerius primus in regno Sicilia Regis sortitus est nomen, & hac de re, quod de stirpe Regia descendisset, inter alios Comites est electus in Regem.* ROGERVS vero erat *Andriæ* Comes, qui iniquo animo ferebat, *Tancredum*, quem ut spurium aspernabatur, ad Regis honores evectum, ideo malebat vel ipse regnare, vel dicto *Henrico* Romanorum Imperatoris audiens esse, quam *Tancredo*, sibi, ut existimabat, & potentia & nascendi forte longe impari.

c *rationis uterque Magister*) De hoc Rogerio narrat *Richardus de S. Germano* l. c. eum tempore Regis *Wilelmi* totius regni *Magistrum Justitiarum* fuisse, & in *Apulia* plenum tunc dominium exercuisse.

d *Vice-Cancellarius - - negat Antistes*,) Hi graves inter se inimicitias exercebant, dum unusquisque pro sua potentia ac gratia nititur: *Matthæus* Cancellarius dudum *Gualterio* Panormitano Antistiti erat infensus, quod *Constanziam* Germano Principi collocari curavisset, atque sic regnum in potestatem alienigenarum, posthabita veteri Regia *Normannorum* stirpe tradidisset.

e *gualterizatur*] *Gualterius* Archiepiscopus consilio suo semel capto, de *Henrico* Rege Siciliae eligendo, acriter instat, neque se vel minis vel promissis inde dimoveri patitur.

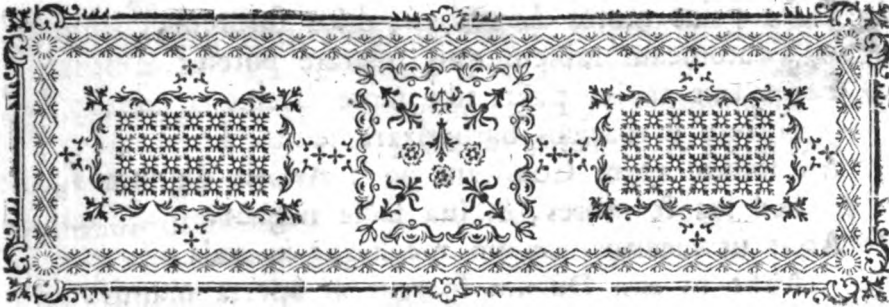
Vi, prece, promissis, trahit in sua vota rebelles,
Tendens multimodis retia plena dolis.
Pollicitis humiles *f*, prece magnos, munere faustos,
Vincit g, & Antistes simplicitate ruit.

f Pollicitis humiles, } *Humiles* vocat ex usu veterum Romanorum scriptorum, tenues, pauperes, obscureque natos.

g Vincit, } Adeo ut omnes Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & universi aulici Comites Sicilia invicem convenientes eligerent **TANCREDUM** Comitem, & honorifice in Regem coronaverint. uti id refert *Chronicon Fossæ novæ* p. 72. apud *Carusum* Bibl. Sic. Tom. I. & *Richardus de S. Germano* factum est autem, ut cum suis complicibus, ne pars Archiepiscopi prevale-
 ret, Cancellarius obtinuerit in hac parte, & tunc vocatus **Panormum Tancredus**, Comes Licii, Romana curia dante assensum, est per ipsum Cancellarium coronatus in Regem.

SUASIO

S U A S I O
V I C E - C A N C E L L A R I I
D I S S U A D E N T I S

ad

PRÆSULEM PANORM.

110 **S**OL erat occiduis faciente crepuscula Phœbo
Venit Scariothis flens ubi Præful erat:
Sic ait, alme pater, lux regni, gloria cleri,
Utile consilium, pastor & urbis honor;
Pacis iter, rationis amor, constantia veri,
115 Respice consiliis regna relicta tuis.
Consule, ne pereant, vestro succurre roseto,
Ne Nothus aut Boreas, ne gravis urat hiems.
Elige, quis regnet, Constantia regnet, b
Sic lex exposcit, sic sua jura volunt,

Disce

h *Constantia regnet*,] Vel *ἰσχυρῶς* hæc intelligenda sunt, ut est illud
Junonis apud *Maronem* Æn. l. i. Quippe vetor fatis! vel *ἰσχυρατικῶς*,
interrogative, germ. *Coll dann die Constantia regieren?*

Disce prius mores Augusti i, disce furorem;
 Teutonicam rabiem quis tolerare potest?
 Parce tuis canis, pueri tibi more licebit
 Discere barbaricos barbarizare senos. k
 Ad folium regni Comitem gerit Andria dignum l;
 Sed jus & mores, & sua facta negant.
 Absit ut incestus Regum mechetur in aula,
 Absit ut æra Ducum spargat m aperta manus:
 Absit ut eveniens uxor de Rege queratur,
 Absit, ut alterius vindicet acta reus.
 Aptus ad hoc Tancredus erit, quem germine iusto,
 Quem gens, quem populus, quem petit omnis homo.

Quam-

i mores Augusti,] Sævitiâ vulgo ac truculentum ingenium, animumque in libidines prouum ei obijciunt scriptores, Abbas vero *Urspergensis* in Chronico suo mitioribus verbis vitia eius attingit, *Vanitatibus deditus, maxime venationum & aucupiorum*. Id saltem inter omnes constat a morum asperitate *Asperi* illi nomen impositum fuisse.

k barbarizare senos] Leg. *senos*. Intelligit autem linguam Germanicam, quam Itali, ut & gentem ipsam Germanorum *barbaram* vocaverunt, licet ipsi postquam semel a majorum suorum sermone desciverunt, potiori jure *Barbari* sint nominandi; Significare autem *Cancellarius* voluit, Archiepiscopo jam seni necesse fore, Germanis in regnum receptis, Germanicam linguam pueri instar addiscere, ut inde gratiam Principis caperet, & familiariter cum illo colloqui possit.

l *Ad folium* - - *Andria dignum*,] i. e. *Rogerus Andriæ Comes* dignus quidem esset, qui regno præficiatur, verum cum vita moresque ejus repugnent, rejiciamus & hunc.

m *Æra Ducum spargat*] Qui pecunias priorum Regum Ducumque Siciliae, magna industria collectas, liberalitate sua profundat: ita enim Poetæ imprimis omnem pecuniam *æs* appellaverunt. Horat. l. 1. ep. 6. eget *æris* Cappadocum Rex. Ter. in Phorm. a. 3. sc. 2. ancillam *ære* emtam suo: Quod inde factum eruditi putant, quoniam apud præcos Romanos aureæ argenteæque monetæ usus non fuerit frequentatus, sed solum *æs* in pretio habitum fere usque primi belli Punici tempora.

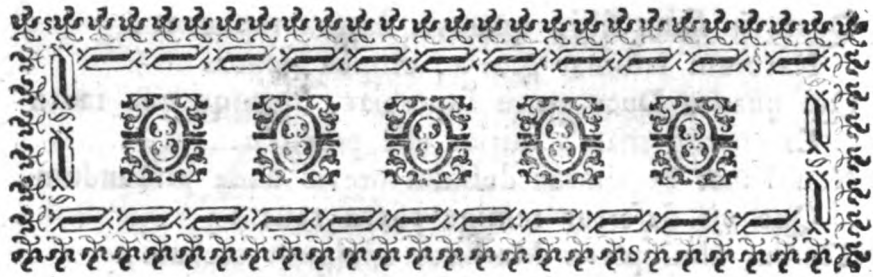
Quamvis fama sibi, quamvis natura repugnet,
 Naturam redimat gratia, crimen honor.
 Qui quanto Duce patre superbiat, hic quoque tanto
 135 Ex merito matris inerior esse potest n:
 Non habet ut timeas dubium brevis unda profundum,
 Quo vis desertur remige parva ratis o:
 Talibus almi patris Mathæus adulterat archam,
 Et legit ex tacito Præfulis ore fidem.

n *Qui quanto - - esse potest:*) Qui, quo magis ob patris nobilitatem, ac progenitorum suorum potentiam & claritatem altos spiritus gerere posset, eo etiam magis ob natalium sordes, quippe ex matre, patri matrimonio non juncta, procreatus, animo frangeretur, secundum vetus illud, Degeneres animos timor arguit.

o *Non habet - - parva ratis:*] Non alium commode sensum hinc extricare licet nisi hunc, nullum tibi ab homine tam brevis humilisque staturæ, tam invalido, nulliusque consilii, pertimescendum est periculum, facile enim te Rectore Auctoreque se impelli patietur, quocumque volueris? Ipse etiam *Ebulo* ad hunc sensum quasi manu ducit, qui passim *Tancredum*, ut *Nanum*, monstruosæque ob corporis parvitatem & deformitatem, figuræ nobis sistit.

EPISTO.

EPISTOLA

ad

TANCREDUN.

140 **P**Rotinus accepta Bigamus *p* notat ista papyro,
 Hæc in nocturnis verba fuere notis .
 anc tibi Mathæus mitto Tancrede salutem ,
 HQuam cito ni venias, qui ferat alter erit;
 Rumpe moras *q*, venias, comitatus utraque
 145 Prole *r*, recepturus regia sceptrâ veni.
 Rumpe moras, postpone fidem, dimitte maritam
 Ipse tibi scribo, qui tibi regna dabo.
 Per me regnabis, per me tibi regna dabuntur,
 Fac cito quod uenias, nam mora sæpe nocet .

Inceptis

p Bigamus] *Matthæum* Cancellarium intelligit, qui ut glossa codicis nostri ad hunc versum infra occurrentem, *Bigamum non decet ara Dei*, adnotat, *Matthæus Cancellarius Bigamus dicitur, quia duas uxores simul habuit.*
q Rumpe moras - - regia sceptrâ veni.) Ovidiana illa L. 7. Met. v. 583. in eundem sensum, sed longe pleniora & venustiora.

Tu modo *rumpe moras*, portasque intrare patentes
 Adpropera, sic fata iubent, namque urbe receptus
 Rex eris & *sceptro* tutus potiere perenni.

r Utraque Prole:] *Rogério & VVilhelmo*, quos ex *Sibilia*, Richardi Comititis Cerræ sorore, natos, Siciliæ Reges uiuus adhuc Tancredus Panormi creari iussit, sed Rogério sine liberis ante patrem mortuo, Wilelmum solum sibi supersitem habuit. *Pyrrhus Rocchus*.

150 Inceptis desiste tuis, irascimur illis,
 Nam sicut debes non sapienter agis.
 Cui facis hæredi regnum jurare, vel urbes,
 Quem legis hæredem, cui tua Regna paras?
 Absenti Domino s magnas inducitis urbes,
 155 Ut jurent, aliis das quod habere potes.
 Nec te, si qua fides, nec te perjuriam tardent t,
 Gloria regnandi cuncta licere facit. *
 Andronicus si forte suo juravit Alexi
 Ipse cruentato sceptrum Nepote tulit. *
 160 Hæredem regni, fidei maculatæ pudorem,
 Non puduit profugum sub Manuele senem.
 Unum natorum si fas foret, atque liceret,
 Debueras duræ subdere sponte neci.
 Ipse ego triste pedes quotiens sinthoma perurit,
 Non hominum dubito sanguinis esse reus.

* Absenti Domino] Ad invidiam Henrico Regi apud suos excitandam, Dominum eum nuncupat, notum enim quanto odio Romani inprimis Domini nomen prosequuti fuerint, adeo ut Augustus & Tiberius illud constanter recusaverint, & demum Caligula & Domitianus magno suo cum opprobrio se hoc nomine publice privatimque compellari jufferint.

† Nec te. - - tardent,] Videtur, Matthæum Cancellarium sollicitum esse, ne forte Tancredus ob fidem, jurejurando Wilhelmo Regi, de Henrici & Constantiæ successione, obstrictam, suas tam amplas pollicitationes aversetur, & pietatem atque obsequium opulentissimo regno anteponat.

† Gloria regnandi - - facit.] Desumptum hoc est ex notissimis versibus Euripidis in Phoen. v. 527. quos Iulius Cæsar teste Cicerone l. 3. de Off. c. 21. & Suetonio in ejus vita c. 30. frequenter in ore habuisse dicitur,

Nam si violandum est jus, regnandi gratia
 Violandum est, aliis rebus pietatem colas.

† Andronicus - - Nepote tulit,] Alexius Comnenus II. anno 1181. patre Manuele Comneno mortuo, Græcorum suscepit imperium, quod cum per tres solum annos tenuisset, scelere Andronici patruelis atque tutoris sui illud simul cum vita anno ætatis decimo quinto amisit. vid. Nicetas in Alexii hujus vita, & Guil. Tyrinus l. 22. c. 11. & seq.

C

SPURIO-

SPURIOSA
UNCTIO REGIS.

Nec mora perlectis quæ miserat ille figuris,
 Consuluit mentis triste cubile suæ.
 Stare pudet, properare timet, cor fluctuat intus,
 Ut puer ascensum territus optat equi.
 170 Et timet, & gaudet, luit & ludit, modo sursum
 Aspirat, modo se colligit inque manus.
 Corporis exigui memori sub mente pudorem
 Colligit, & quatitur sicut Arudo Comes.
 Tandem Siciliam geminâ cum prole petentis
 175 Opprobrium patris natus uterque tegit.
 Fabariæ cum prole Comes descendit y avita,
 Illinc a multis plurima doctus abit.
 Primo mane subit, vestem ferruginis instar
 Induit, hic habitus signa doloris habet.

Heu,

y *Fabaria* - - *descendit*] *Tancredus* Lecci Comes cum filiis suis ex Italia in Siciliam trajiciens, hic primum appulit. Hujus portus, qui olim erat in *Territorio* urbis *Panormi* mentionem facit auctor *Anonymus* in *Chron. Siciliæ* apud *Burmannum* in *Thef. Ital.* Vol. 5. p. 75. his verbis: *Succenderunt turre, vineas, & jardiis, sita in territorio Panormi, videlicet in Contratis* (gallica vox, *Contree*, uti & *jardinia*, *jardins*) *Cassariotum, Fabaris* &c. Hanc *Fazelus* in descriptione *Vallis Mazara*, & oppidorum ejus *Favaram* vocasse videtur. in *Thef. Burm.* Vol. 4. p. 262.

- 180 Heu, heu quantâ die perjurâ fecit in illa ;
 Qua Comes infelix unctus x in urbe fuit.
 O nova pompa doli species nova fraudis iniquæ,
 Non dubitas Nano tradere regna tuo. a
 Ecce vetus monstrum naturæ crimen abortum,
 185 Ecce coronatur simia, turpis homo.
 Huc ades Allesto, tristis proclamet Herynnis,
 Exclament Satyri, femivir ecce venit.
 Ne cadat opprobrium, Lachesis sua fila moretur,
 Ludibrium mundi perpetuate dies.
 190 Quam bene conveniunt redimito cymbala Mimos,
 Ne quemquam lateat, ærea pleetra sonant.
 Et quibus auditum fors aut natura negavit,
 Ut videant, alto simia fertur equo.
 Altera mellifluens Paradisus dulce Panormum,
 195 Quam male compensas damna priora tibi.

Quam

2 Comes - - nullus } Hoc factum est sub finem anni 1189. in urbe Panormo, cum, ut supradictum est, factione potissimum *Matthæi* Cancellarii, tum etiam, quod Sicilia, post mortem *Vilhelmi* Boni, a Saracenis, qui in spem melioris fortunæ ejus obitu erecti fuerunt, misere vexabatur, adeo ut inter has angustias constituti (Siculi) *Tancredum* Rogerii Regis ex *gellice* prognatum, tumultuantibusque paucis Regem declararent. Erat *Tancredus* tanta socordia, ut eum *Guilelmus* Rex ex Rogerio Rege genitum negaret: Diadema tamen Regium Panormi suscepit: uti narrat *Facelus* l. 7. c. 6. de Rebus Siculis.

a Nano - - tuo.] Mirum unde hæc hauserit *Ebulo*, qui ubique deformitatem vultus, ac brevitatem corporis portentosam *Tancredo* exprobat, saltem apud reliquos scriptores nullum hujus rei vestigium mihi deprehendere licuit: dicendum ergo, aut auctorem nostrum, ut *Tancredi* æqualem, hujus ætate vixisse, eique de facie fuisse cognitum, aut quod analem, hæc effecta fuisse, ad majorem invidiam & ipsi *Tancredo*, ceterisque, qui partes ejus sequuti fuerunt, concitandam, si lectoribus suis persuasisset, Siculos, hominem, aspectu foedum, & quasi abortientis naturæ infausum sortum, Regem creasse: Odium enim suum erga *Tancredinos*, & studium erga *Henricum*, quo illi adblanditur, ubivis prodit.

- Quam male Scariothis redimit tua festa Mathæus
Qui titulos cauta polluit arte tuos.
Pro Jove femivirum, magno pro Cæsare Nanum
Suscipis in sceptrum.
- 200 Debuit illa dies multa pice nigrior esse,
Qua miser adscendit, qua ruiturus erat.
Illa dies pereat, nec commemoretur in anno,
In qua Tancredus regia sceptrâ tulit.
Illa dies pereat, semper noctescat Abyſſo,
In qua Tancredus præredimitus abit.
- 205 O nimis infelix memorabilis unctio Regni
Unxit abortivum quæ manus ausa virum.
Embrion infelix, & detestabile monstrum,
Quam magis alta petis, tam graviora lues.
- 210 Corpore te geminas brevis athome semper in uno,
Nam puer a tergo vivis ab ore senex. *b*
Hoc ego dum dubia meditarer mente profundum,
Quæ res naturæ dimidiasset opus.
Egregius Doctor, & vir pietatis amicus
- 215 Explicuit causas talibus Urſo mihi. *c*
Ut puer incipiat, opus est, ut uterque refudet,
Ex quo perfectus nascitur orbe puer.
Non in Tancredo sementat uterque parentum,
Et si sementent, non bene conveniunt.
- 220 Dux alter de stirpe Ducum, de stemmate Regum.
Altera de media stirpe creata fuit.

Natu-

b Corpore te - Ore senex.] In margine codicis adlevit quidam, Tancredus facie senex, statura puellus.

c Egregius Doctor, - - Urſo mihi.] Et hic in margine legitur: Quod abortivum ei fuerit corpus Magister Urſo abortientem ovem ducis in exemplum.

- Naturam natura fugit, fornacis abhorret
 Gemma luem, nec humus nobilitate coit.
 Evomit humorem tam vilis texta virilem,
 235 Concipitur solo semine matris homo.
 Quantum materies potuit pauperrima matris
 Contulit, & modicum materiavit opus.
 Hunc habuisse patrem credamus nomine non re,
 Rem trahit a matre dimidiatus homo.
 230 Qui purgata solo bene culto semina mandant,
 In lolium versos saepe queruntur agros,
 Saepius infelix conceptum vacca juvencum
 Monstriferumque pecus mollis abortit ovis.
 Ridiculum natura tuum res simia turpis
 Regnat abortivi corporis instar homo.
 235 Qua ratione sibi sacra convenit unctio regni,
 Quem negat haeredem non bene nupta parens.
 Quae vis, quae probitas potuit, quae fama, quis ensis
 Majestativum promeruisse decus.
 240 Non sua semper amans, quotiens qui nil dedit illi,
 Seu dedit & petiit, non minus hostis erat.
 Moribus & vitae pauper, nec fama repugnat,
 Et modicas vires, & breve corpus habet.
 Ingenii vitemus opes, & retia mentis,
 In quibus egregios scimus obisse viros.
 245 Cum foret ille tuus falso Comes Andria captus d,
 Condoluit magnis rebus obesse fidem,

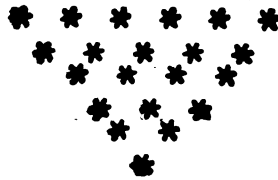
Quem

d Cum foret Comes - - captus,] Est hic *Rogerus Andria* Comes
 ejus liberalitatem jam supra, & etiam paulo infra laudaverat. Hunc, in-
 quam, *Richardus Acerrarum* Comes, cujus sororem *Tancredus* in matrimo-
 nio habuerat, *Asculi* obsidione clausit, & cum de expugnando oppido de-
 speraret, ad pessimas artes, dolum scilicet ac perfidiam, animum convertit,
 nam

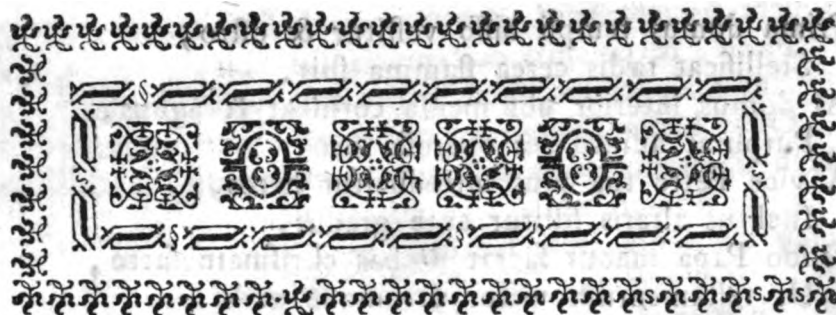
Quem perjura fides, quem pacis foedus inique
 Fallit, & obscuro carcere clausus obit.
 250 Quam male credis aquae trepidantiâ vela quietæ,
 Quas hodie Zephyrus, cras aget Eurus aquas.
 Heu ubi tanta jacet saturatæ copia mensæ,
 Quæ numeri nulla lege coacta fuit.
 Heu ubi tanta jacet maturi forma gigantis
 255 Justitiæ rector.
 Prodigus in dando vix vix retributa recepit,
 Prævenit meritum semper aperta manus.
 Hunc aliosque viros fallax intoxicat anguis e,
 In quibus apparet Cæsaris esse fides.

nam Rogerium ad colloquium extra urbem, quasi de componendo bello agere
 cum illo vellet, invitavit: Verum *Richardus* eum, cum nihil doli subesse
 crederet, constitutis insidiis, coepit, & cesarium in modum interfici jussit.
Richardus de S. Germ. p. 547. 548.

e Hunc - - intoxicat &c.] Proprie hæc esse intelligenda arbitror, ut
 sensus sit: *Richardum Acerrarum* Comitem, *Tancredi* adfinem, plures alios
 præter Rogerium *Andriæ* Comitem, veneno sustulisse, illos præcipue, quos
 sciebat, egregia esse in Cæsarem fide: *Intoxicat* autem est vox barbara,
 quam Glossator *du Fresne* omisit, occurrit tamen apud eum *Toxicator*,
Venenarius.

IMPE-

IMPERIALIS UNCTIO.

260 **S**ERTA recepturus cum Cæsar venit in urbem,
 Exultat pompis inclita Roma novis.
 Ad Petri devenit eques venerabile templum,
 Quo pater Antistes f prædimitus erat.
 Balsama, thus, aloë, myristica, cynamama, nardus,
 265 Regibus assuetus ambra modestus odor.
 Per vicos, per tecta fragrant, redolentque per urbem,
 Thuris aromatici spirat ubique Rogus.
 Vestit odora viam mirthus sociata Diathis
 Luxuriant croceis lilia juncta rosis. g Prima

[Quo pater Antistes] Fuerat is Cælestinus III. qui paulo ante, Clemente III. mortuo, anno 1191. ad summum Pontificatum euectus fuit: Chron. Fossæ Novæ p. 72. Rex Henricus cum conjugè sua Constantia in Ecclesia Beati Petri a Cælestino Papa Imperialem coronam acceperunt 3. Kal. Maji anni 1191. Rich. de S. Germ. p. 548. Otto de S. Blasio e. 33.

g Balsama - - juncta rosis.] Inter gratulationes, variosque adulandi modos, quibus veteres Romani Imperatores suos publice prosequi voluerunt, etiam hic haud contemnendus fuit, quod inter faustas populi acclamationes, quibus advenientes vel transeuntes rerum Dominos concelebrarunt, viz publicæ per quas incedebant, floribus odoriferis conspersæ fuerint: atque hæc de Dioscoridis, florumque sparsiones, passim in honorem Cæsarum apud Herodianum factæ leguntur: Sic Alexandrini, cum Caracalla eorum urbem ingressus esset, omnes urbis vias pretiosissimorum aromatum suffimen-

- 270 Prima domus tēpli bisso vestitur & ostro;
 Stellificat tædis cerea flamma suis.
 At domus interior ubi mensa coruscat & agnus,
 Purpurat aurato res operosa loco.
 A vice Petre tua pius introducit heros,
 275 Inclitus altaris sistitur ante gradus.
 Primo Papa manus sacrat ambas chrismate sacro,
 Ut testamentum victor utrumque gerat.
 Brachia sanctificans, scapulas & pectus inungens
 In Christum Domini Te Deus unxit, ait.
 280 Post hæc imperii correptum tradidit ensē,
 Quem Petrus abscissa jussus ab aure tulit.
 Ensis utrimque potens, templi defensor & orbis,
 Hinc regit Ecclesiam, corrigit inde solum.
 Jura potestatis, pondus pietatis & æqui,
 285 Signat in augusta tradita virga manu.
 Annulus Ecclesiæ, regnorum nobilis arra
 Offertur digitis Octaviane tuis.
 Quam geris auratæ Cæsar diadema thiaræ
 Signat te aplicas b participare vices.
 290 Post hæc cantatis ad castra revertitur hymnis,
 Mandat in Apuliam i quisque quod ire paret.

mentis replebant, Cæsaremque fragrantium florum sparsione honorabant: Qui honos uti a cultu Deorum sacro ad civilem Cæsarem translatus, & tantum hominibus, quos Deorum instar venerabantur, in veteri Roma præstitus est, ita admiratione dignum judico, recentiores Romanos, præeunte Pontifice Christiano. Germanicum Principem, tamquam præsentem divum, honoribus fere divinis ornavisse.

h Signat te aplicas] In margine codicis legitur, *Apulicas*,
 i Mandat in Apuliam] Coronatione sollempnem in modum peracta, Henricus Apuliam cum exercitu ingressus est, quam Tancredini tum tenebant, licetque *Celestinus* eum minis ac pollicitationibus deterrere conaretur, ut ab incepto suo desisteret, quod Tancredus *Investituram* hujus provinciæ a *Clemente* accepisset, nihil tamen profecit, nam Henricus non solum dicto Pontificis obediens non fuit, sed etiam validissimas arcas cum copiis suis oppugnavit, multasque earum cepit. *Richardus de S. Germ.*

REGNI

REGNI LEGATIO.

S Uscipit interea Legatos scripta ferentes ,
 Quos Proceres regni , quos docuere Duces .
 Primus magnanimus scripsit Comes ille Rogerus ,
 295 Scripserat infelix semivir ipse *k* Comes .
 Scripsit Confanus patrio Comes ore venustus ,
 Scripsit Molisius inclitus ille Comes . *l*
 Scripsit Tricarici Comes , & Comes ille Gravini ,
 Scripsit cum triplici prole Philippus idem .
 300 Et gemini fratres magni scripsere Lupini ,
 Scripsit & Antistes , hoc Capuanus idem .
 Scripsit & Antistes Dominorum gemma Panormi ,
 Scripserat & Præsul Bartholomæus idem .
 Scripsit cum multis pius Archi-Levita Salerni ,
 305 Cujus pura fides purior igne manet .

k semivir ipse] Tancredum patra, de cujus litteris, ad Henricum datis, altum est apud scriptores silentium.

l Molisius - - Comes.] De hujus aliorumque Comitum forti fidelique opera, quam Henrico, quamdiu in Italia versatus est, præstiterunt, vid. *Rich. de S. Germ.* p. 549.

D

PRIMUS

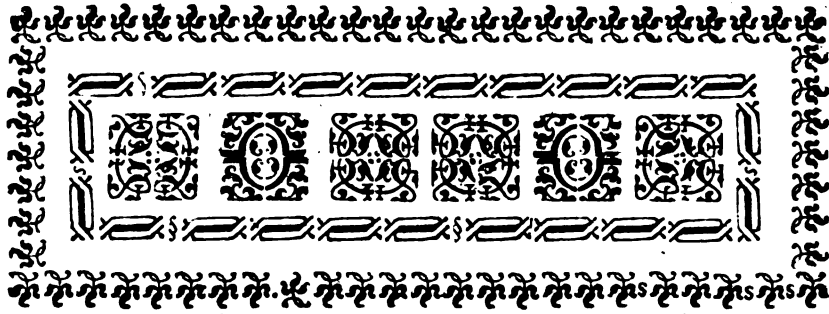
PRIMUS
 IMPERATORIS INGRESSUS
 IN
 REGNUM SICILIÆ.

EN movet imperium mundi fortissimus hæres
 Et venit armata nobilitate Ducum.
 Non patitur falso laniari Principe regnum,
 Quod sibi per patrios jura dedere gradus.
 310 Hoc Avus, hoc Proavus quandoque dedere tributis,
 Quæ Pater a Siculis Regibus ipse tulit.
 Si numerare velis genitos a Cæsare magno,
 In medio Carolus fulminat orbe tuus.
 Nec minor est Fredericus eo, qui duxit ab illo
 315 Et genus & sceptrum nomen & esse tuum.
 Cuncta sibi quæcunque vides servire coegit,
 Vicit in hoc Carolos fortior hasta suos.
 Quantum laudis habet mundus, quantumve triumphis,
 Fama minus titulis asserit esse suis.
 320 In modicum reputans tandem pro viribus orbem
 In Domino voluit spe meliore frui.
 Alter in hoc Moyses aliam populosus Ægyptum
 Deserit, ut redimat regna domumque Dei.

Jam

- I**am sua vota videns inter sua gaudia Christo,
325 Migrat, & æternis militat albus equis.
Plena potestatis fastidit imago triumphos,
Est fatis ex omni parte videre suum.
Ex hoc, ex aliis verus dinosceris hæres,
Nam tua Pipinis gloria major erit.
- 330 Augustos imitare tuos, defende tuum jus;
Conjugis & magni jura tuere patris.
Tam tua quam soceri limes conterminet unus,
Nam jus Consortis in tua jura cadit.

335 **C**Astra movens Cæsar montis volat arva Casini *m*,
 In quo Rosfridus cura fidelis erat.
 Cum grege, cum populo, fecit quod debuit Abbas,
 Sola refrenavit Cæsar's arma fides.

Quando capta est per vim Rocca d' Archis.

340 **S**ubditur imperio Notani gloria castri,
 Quo Dux a misero Rege Burellus erat. *n*
 Exemplum cujus quamplurima castra sequuntur,
 Archis enim Princeps nomen & esse gerit.

Quando

m mentis - - Casini,] Hujus monasterii Abbas erat *Rosfridus*, qui ingenti metu percussus, & tum morbo vehementiore decumbens, se cum suis Cæsar'i dedit, nam ipse Tancredo haud occulte studebat: quem, cum Henricus parum ei fideret, secum in Germaniam postea abduxit. *Richardus de S. Germ. ib.*

n Dux - - Burellus erat.] *Matthæus Burellus* castro *Rocca Arcis* a Tancredo cum præsidio fuerat præpositus, sed cum diu multa obsidionis mala tolleravisset, de omni subsidio desperans, arcem hosti tradidit.

Quando Capuanus Antistes gaudens Augustum recepit.

345 **I**N Capuane Pater o nec te consulta morentur,
 Armos quadrupedis calcar utrumque caver.
 Quem tua spectabant suspiria, vota petebant,
 Ecce venit Dominus, quem tua vota petunt.

350 **A**Ssigna populos, aquilis victricibus orna
 Mœnia, quod doleas ne furor ensis agat:
 Postpositura fidem tua gens, sanctissime Præsul,
 Suscipit ancipiti corde salutis opem.

o *Capuane Pater*] *Godefridus Monachus* p. 259. centum sexaginta loca,
 plerumque munita, inter hæc *Capuam* memorat, quæ in potestatem Cæ-
 saris venerunt; sed *Capuam* paulo post Cæsariani relinquere coacti fuerunt;
 nam *Richardus Acerrarum Comes*, Tancredi fortissimus propugnator, *Capuæ*
*Arce*m acriter oppugnans, post aliquot dies eam recuperavit, qui *Muscane-*
servellum, a Cæsare cum militaribus copiis ibi relictum, dimisit incolumem.
Rich. de S. Germ. ib.

URBS

URBS NEAPOLIS OBSESSA RESISTIT.

UT mare spumescit subito, nubescit ut aer,
 Obsidet ut quercum multa columba brevem.
 Sic tua Parthenope *p* confinia Cæsar obumbrat,
 355 Et nisi pugnassent munera victa fores.
 Jussit ut a dextris Cæsar tentoria figi,
 Circuit in celeri mœnia celsus equo.
 Sat præmunitam gaudens circumspicit urbem,
 Mœnibus & vallo, turribus atque viris.
 360 Machina construitur, celsis se moenibus æquans,
 Porrigit ad lapides brachia longa graves.
 Ex hac Colonii pugnant *q*, hac partē Boemi,
 Hac Dux Spoleti moenia temptat eques.

. Ex

p Parthenope] Hoc est nomen antiquissimum urbis *Neapolis*, cui *Cumani*, a quibus condita est, quod credidissent *Parthenopen* Sirenem ibi sepultam fuisse, hoc nomen dederunt. Henricus Cæsar urbem *Neapolim* arctissima obsidione clausit, eamque terra marique oppugnavit, verum *Richardus* Tancredi adfinis, qui urbem cum præsidiariis militibus strenue defenderat, Cæsaribus conatibus tantopere resistebat, ut coactus fuerit, infectis rebus, obsidionem solvere, cum insuper pleræque ejus copiarum silenti lue fuerint extinctæ. *Rich. de S. Germ.* p. 549. *Otto de S. Blasio* c. 37.

q Colonii pugnant,] Ipse *Archiepiscopus Coloniensis* cum electa manu militum Cæsaribus castra sequutus est, & in obsidione Neapolitana morbo correptus, obiit: cujus mortui corpus Cæsar *Coloniam* deportari curavit.

- Ex hac turma virum , plenis succincta pharetris ,
 365 Pugnat , & hac equitum plurima tela micant .
 Hic notat in muro sinuato cominus arcu ,
 Mussantem cupidum bella videre r virum .
 Hic alium fantem , convicia plura minantem
 Colligit , & medio corrigit ore minas .
 370 Unus erat , qui saxa suos jactabat in hostes ,
 Vocibus insultans talia verba dabat .
 Jam sine Cæsarie vel jam sine Cæsare facti ,
 Vix alacer de tot milibus s unus erit .
 Noster si qua potest Augustus in ore leonis s
 375 Augustum vestrum tondet & ejus oves .
 Hunc aliquis fantem balistæ cornua flectens
 Percutit , & summa lapsus ab arce ruit .

r *bella videre*] Intelligit autem prælia atque certamina , quæ Cæsariani ad portas & moenia urbis contra Tancredinos , de muris ac turribus dimicantes , ciebant : & sic sæpe elegantiores auctores *bellum* pro *prælio* posuere . Sall. B. Cat. c. 9. qui tardius revocati *bellum* excefferant , i. e. *prælio* Livius l. 8. c. 10. præcipua laus ejus *belli* penes Consules fuit .

s *de tot milibus*] Ita in Codice scriptum est non *millibus* , & sic in omnibus veteribus auctorum Codicibus manu exaratis , quos Bibliotheca publica *Berne* servat , hæc vox cum simplici *l* scribitur , quæ quidem recta atque genuina scriptura videtur , si enim *miles* , *militia* dicitur , non *milles* , *millitia* , cur *mille* cum duplici *ll* scribendum foret , cum *miles* haud dubie a *mile* denominatus sit , quod Romuli temporibus quæque tribus *miles* homines conferret in Legionem , unde qui inter hos erat , dicebatur *Miles* quasi *milesimus* , seu unus ex illis *Mile* : docte hæc docente *Perizonio* ad Sanct. Minerv. l. 4. c. 16. p. 837.

t *in ore leonis*] Lege *more Leonis* .

COMI-

COMITIS PERCUSSIO,
ET
SALERNI
EXAUDITA PETITIO.

DUm Comes egregius u Tancredi gloria spesque,
Cæsaris invicti cernere castra velit.
380 Se tegit electis, & mœnia scandit in armis,
Illudensque viris ars quibus arcus erat,
Quem quis percipiens liceum u plicat auribus y arcum,
Lapsa-

u *Cum Comes egregius*] *Richardum Acerrarum* Comitem intelligit: Si vero auctor existimaret, Comitem hoc sagittæ ictu exanimatum fuisse, & sibi ipsi non constaret, cum infra rursus ejus mentionem faciat, & tabulæ adpictæ contradiceret, quæ *Richardum* utramque genam transfossum silit, cum inscriptione, *quanto Riccardus Acerrarum Comes percussus est*, ipsumque Medicum manum sagittæ, ut eam extrahat, admoventem: Ex vulnere ergo illo recreatus convaluit.

x *liceum arcum*,] *Lycias pharetras*, lyciosque arcus apud veteres fama celebratos fuisse constat, haud dubie cum ob singularem sagittandi artem, qua gens illa præstabat, tum & ob egregiam, artificiosam, commodamque eorum formam. Virgil. l. 7. Æn. v. 814.

ut Regius ostro
Velet honos læves humeros, ut fibula crinem
Auro internectat, *lyciam* ut gerat ipsa *pharetram*.

Inde

Lapsaque per medias arsit arundo ⁊ genas.
 Ut fragor antiquæ nemus ilicis ⁊ implet ⁊ auras,
 385 Turbine quæ rapido vulsa vel ista ruit.
 Sic a strage tua Comes omnis murmurat atas,
 Et Rex ille tuus de breve fit brevior.
 At miser Antistes Comitibus succingitur ense,
 Polluit oblita religione manus.
 390 Pars rate tuta vagans lunatos explicat arcus,
 Per mare quos sequitur nante Boemus equo. b

Suppli-

Inde etiam in militia, qui ceteros bellica gloria anteire volebant, *lyciis* arcibus utebantur: *Herodotus* l. 7. c. 77. infinitum illum populorum numerum enarrans, qui cum Xerxe in Græciam descenderant, de *Milyis* ait, hastas breves gerebant, ⁊ vestes fibulis substrictas, ⁊ eorum nonnulli *Lycios arcus*.

y *plicat auribus*) Pro *applicat*, voce simplici pro composita, ex more præcipue Poetarum, usus est, *Virg.* l. 8. *Æn.* v. 75. Communemque *vocata* Deum: pro *invocate*. idemque *tueri* pro *intueri*, *ponere* pro *deponere* &c.

z *Lapsaque - - arundo*) Et hic vestigia præcorum poetarum premit, ad indicandum celerrimum sagittæ volatûm, quæ Comes percussus fuit.

a *Ut fragor - - Hicis*) Elegantissima hac similitudine, quæ ab arbore prostrata petitur, etiam usus est *Quintus Smyrn.* Poeta recentior licet, cum plurimis tamen veterum de suavitate certans l. 1. v. 247. ⁊ seq.

Ἡδ' ἰπποισιν, ἢ τ' ἐν ὄρεσσι
 δρυοτόμοι τίμνωσιν ὑπεύροχον ἢδ' ἀλεγεινὸν
 ροίζον ὁμῶς καὶ δάκρον ἐριτομένη προίησιν:
 αἷς ἢ ἀνομιᾶσσα πείσιν.

l. e. Quæ procubuit - - quam in monte eminentem cadunt lignatores, atque horrificum strepitum ⁊ fragorem procumbens edit: Sic illa cum gemitu cadit.

b *Pars rate - - nante - - equo.*) Quod hic auctor memorat de Boemis Tancredinos, de navibus dimicantes, equis per mare persequentibus, contrario plane more, ⁊ quasi non sine miraculo accidit, cum *Helvetii Carolus Audacem* Burgundiæ Ducem ad Moratum cum omni exercitu fudissent, plurimi equites peditesque, quo iram instantium hostium effugerent, in adjacentem urbi lacum sese præcipientes dederunt, in quo omnes, præter Equi-

E

Supplicat interea pretiosæ nuntius urbis,
 Exponens juvenum pectora, vota senum,
 Corda puellarum, mentes & gaudia matrum,
 395 Et quicquid voti mens puerilis habet.
 Sic ait Archoticon c veniens tuâ nobilis uxor,
 Sublimis fedeat patris in urbe sui.
 Hic victor d fera bella geras, tua nupta Salerni
 Gaudeat, & dubiam fervet in urbe fidem.
 400 Nam si bella placent, non desunt prælia longe,
 En turris major bella diurna movet.
 Est prope non longe Jusonis inutile castrum e,
 In quo furtivi militis arma latent.

Est

Equitem cataphractum, submersi posterunt, is enim lacum, cujus latitudo dimidiz horæ spatio finitur, cum equo tranavit, & in adversam ripam integer & incolumis evasit. Stumpf. Chron. l. 8. c. 18.

c Sic - - Archoticon) Cum Henricus Neapolim obsideret, *Salernitanorum* Legatus eum accessit, supplexque ab eo petiit, ut Augustam pateretur, Imperii sui sedem *Salerni* figere. Quis vero ille *Archoticon*? D. du Cange in Glossario suo dicit, Græculos posteriores *Archonticon* vocasse ordinem optimatum, sive amicos Principis, qui ei semper in consilio adessent, ut ergo hic *Archoticon* sive potius *Archonticon*, unus ex horum cœtu esset: quod etiam hic locum habere potest, quod illo tempore Græculi passim Italiam, sed imprimis inferiores illius partes, oram maritimam, atque Siciliam incolerent.

d *Hic victor &c.*) Precatur, ut Neapolim sub suam potestatem redigat, uxor vero ejus *Salerni* alma pace fruatur: sed falsus fuit legatus, utroque enim voto excidit Cæsar, nam neque Neapolim occupare valuit, neque Constantia, ob dubiam *Salernitanorum* fidem, vel potius perfidiam diu ibi tuta permansit.

e *Jusonis - - castrum,*) Quale castrum intelligat, non liquido constat, cum Geographia mediorum temporum nondum in tantam lucem sit producta, in quantam vetus illa, nec etiam facile produci queat, ob idoneorum monumentorum inopiam: præterea cum Barbari diversarum gentium *Italiæ* præcipue invasissent, tota illius terræ facies cum nominibus prioribus immutata est, cum urbes castellaque vetera exciderunt, nova extruxerant,

est

Est prope dulce solum , nobis satis utile semper
 405 Ebolus *f*, aspirans quod petit urbis *g* honor.
 Est prope Campaniæ castrum , specus imo latronum .
 Quod gravat Eboleam sæpe latenter humum .
 Hæc ubi Legatus fert coram Principe mundi ,
 Magnanimus Princeps quod petis , inquit , erit .
 410 Protinus almpater Capuanæ sedulus urbis ,
 Suscipit a Domino talia jussa suo .
 I bone namque pater , mentis pars maxima nostræ ,
 Facturus semper quod mea nupta velit .
 Hæc ubi Legatus notat impetrata Salerni ,
 415 Sollemnem peragunt gaudia plena diem .
 Exiit edictum Dominam cras esse futuram ,
 Cujus in adventum se sibi quisque parat .

aut illis, quibus pepercerant , barbara nomina imposuerunt . *Falso Beneventanus* in Chron. an annum 1128. memorat Honorium Pontificem cum Beneventanis civibus , Robertoque Principe Capuano, castellum *Turris Palatii*, quod esset *Ugonis* obsidisse , tandemque expugnasse : Idem forte hic castrum intelligendum est , adeo ut , quod primum a Domino illius castri *Hugonis*, postea *Jusonis* vocaretur .

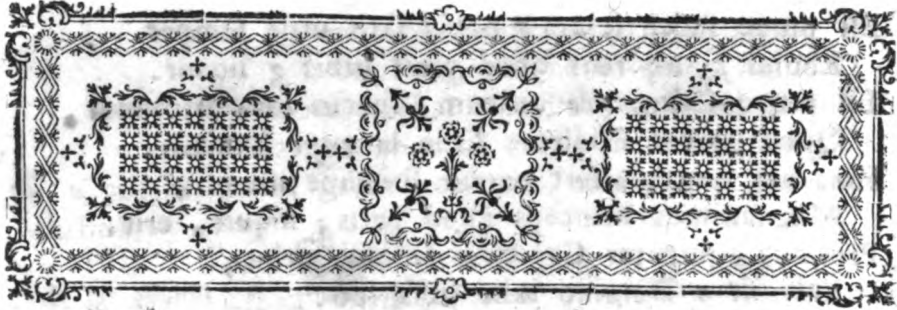
[*dulce solum* - - *Ebolus* ,] *Chronicon Amalphanum* citatum *Hent. Baccio* in descriptione *Principatus Citra*, meminit hujus civitatis ad annum Christi 339. his verbis : *Romani dimissa Melphi ad provinciam Principatus pervenerunt usque EBOLVM PROPE SALERNUM*. nomen a fertili solo , eodem auctore teste , nactum fuisse putatur , Græcis enim *βῆλα* gleba vocatur . Virg. l. 1. *Æn.* v. 335.

Terra antiqua , potens armis , atque ubere *gleba*.
 ad cujus loci fertilitatem auctor alludens , *dulce illius solum* prædicat ; nec alienum forte esset cogitare , *Petrum d'* EBULO *dulce Solum* EBOLUM vocare , quod patria sua *Ebolus* esset , eodemque sensu illa verba esse intelligenda , quo Ovidii l. 3. *Trist.* el. 8. *Patria dulce Solum*. Constat enim inter omnes illius ætatis hominibus sua propria nomina non fuisse , sed illa plerumque a Natali Solo petita , communia ceteris pluribus aliis habuisse : nec est , quod quis in eo offendatur , Nostram *Ebulo*, non *Ebulo* in Codice appellari , notum enim est , quod *e* & *u* sæpius inter se confundantur .

g urbis] Salerni .

E 3

IMPE-

IMPERATRIX
SALERNUM
INGREDITUR.

Sol ubi sidereas amovit crastinus umbras,
Urbs ruit *b*, & Dominæ plaudit Hofanna suæ.
420 Trinacriis *i* pars fertur equis, qui flore fruuntur
Oris & ætatis *k*, pars sedet acta rotis.

Ipsa

h *Urbs ruit*,] Proprie hoc verbum & adposite hic ponitur, eo enim optimi scriptores utuntur, cum de multitudine incomposita sermo est, quæ eartevatim ac effuse ad rem aliquam haud vulgarem & insolitam spectandam adcurrit. Phædrus l. 5. fab. 1.

Ut mos est vulgi, passim & certatim *ruunt*:
Ehliciter subclamant.

Ovid. l. 15. Met. v: 729.

Huc omnes populi passim, matrumque patrumque
Obvia turba ruit.

Trinacriis] i. e. *Siculis*, Sicilia enim, ut pueris notum, a tribus promontoriis, quæ Græci *icæpa* nominant, *Peloro*, *Pachyno*, & *Lilybæo*, *Trinacria* dicta est.

k *flore* - - *Oris & ætatis*] *Florem* pro adolescentiæ, & florentissima parte ætatis frequenter scriptores elegantiores usurpant. Ovid. l. 7. Met. v. 215.

Nunc opus est succis, per quos renovata senectus
In *florem* redeat.

Flos

Ipsa puellaris vittis / insignis & auro

Occurrit cultu turba superba suo.

Mollis & infolitus gressus in fastidit arenam;

425 Tardat arenosam littus & unda pedes.

Cinnama, thus, aloe, nardus, rosa, lilia, mirtus

Infant-

Flos enim generosissimus vigor cujusque animantis, & suppositus qui decor appellatur. Os autem saepius ita & hic pro tota facie sumitur, & Poeta in *Aenea* suo *Oris florem* divine prorsus his expressit l. 1. *Aen.* v. 593. &c.

namque ipsa decoram

Cæsariem nato genitrix lumenque juventæ.

Purpureum, & lätos oculis affiarat honores.

In *puellaris vittis*] Puellæ apud Romanos vittis faciem obvelabant, ne vel ipsæ in juvenes libero lascivoque obrutu, vel hi in illas exardescerent: Inde *Ovidius*, qui sibi pronam semper facilemque Venerem optabat, *vittas* ejuscemodi, utpote castas, vel saltem castitatem simulantes, longe a se abesse jubet, l. 1. de Rem. Amor. v. 385.

lascivia libera nostra est.

Nil mihi cum *vitta*: Thais in arte mea est.

in *Mollis* - - *gressus*] In puellis commode ac delicate incedere, laudi olim ducebatur, inde *Ovid.* l. 3. de Art. Am. v. 298. puellis præcipit,

Dicite femineo corpora ferre gradu:

Est & in incessu pars non temnenda decoris.

Quare *Catullus* *Carm.* 67. v. 70. *mollem pedem* in sua *Diva* miratur: id Græci *ἄβρα βαιῖν* dixerunt. *Eurip.* in *Med.* v. 1164.

ἄβρα βαιῖσα καλῶς ποδὶ.

i. e. Molliter incedens pede albo, ad quem *Cat.* locum videatur humanissimus *Vulpus*,

in *Cinnama*, - - *mirtus*] Fragrantissima odoraamenta *Ovidius.* l. 10. *Met.* v. 307. seq. hæc posuit:

Sit dives amomo,

Cinnamaque costumque suum, sudataque ligno

Tura ferat, floresque alios Panchaja tellus.

& *Met.* l. 15. v. 398. seq. de Phœnice nidum emortualern componente, alia insuper, quæ præter *Panchajam*, sive *Sabaam*, Arabia profert, memorat.

Quo simul ac castias, & nardi lenis aristas,

Quassaque cum sulva substrayit cinnama, myrrha,

Se superimponit, finitque in odoribus ævum.

Inflammant nares, aera mutat odor. o
 Tantus odor nares nardinus p inebriat afflans q,
 Quod nova perfundi balsama quisque ferat.
 430 Junonem spectare suam r quis tardat in urbe?
 Cæsaris in laudes Cantica nemo filet.
 Ut modulantur aves foliis in vere renatis,
 Post noctes hyemis, post grave tempus aquæ:
 Non aliter verno venienti plauditur ore s,

Testan-

o *aera mutat odor.*] Ovidius haud paullo elegantius l. 15. Met. v. 734.
 & odorant aera fumis.

p *Tantus odor - - nardinus.*] Unguenti *Nardini*, quod reliquis omni-
 bus palmam præcipiat, rationem temperandi *Plinius* docuit l. 13. c. 1. 2.
Hist. Nat. Delicatiores Romani, & qui puellis idonei vivere volebant,
nardo comam inungebant. Ovid. l. 3. Art. Am. v. 443.
 Nec Coma vos fallat liquida nitidissima nardo.

q *nares - - inebriat afflans,*] Insolito more odorem nardinum *na-*
res inebriare dixit, melius *Lucretius* l. 2. v. 847. Et nardi florum nectar
 qui *naribus halat.* ut ergo hic *halantem Nardum*, sic *Claud.* in *Consul.*
Prob. & Olybr. v. 252. *spirantia*, i. e. redolentia *balsama* scripsit.

r *Junonem - - suam*] Quum supra Cæsarem Jovem appellavit, re-
 Æ uxorem ejus Constantiam JUNONEM nunc vocat, Jovis quippe con-
 jugem.

s *verno venienti plauditur ore,*] Quid cum verno hoc ore agam nescio
 cum incertissimi, quocumque enim id vertam, scæda remanet *αιουπολογία* r
 sive hunc sensum inde eliciam, uti tempore, quo

Solvitur acris hyems grata vice *Veris* & *Pavoni*
 eanoræ passim & garrulæ aves audiuntur, ita nunc *Salernitani* cives, ve-
 nienti ad se *Augustæ*, verbis bene ominatis applaudunt, eamque faustis
 acclamationibus prosequuntur: sive per *Vernum os* intelligam morem illum
Vernarum, qui quod essent ex cive Romano & ancilla prognati, teste *Fes-*
to in hac voce, omnia sibi licere arbitrabantur, liberiusque sæpe in quos-
 vis jocabantur, & facetias suas expromebant, quod patres erga se plerumque
 indulgentiores sentirent, quare *procaces Verna* *Horatio* dicuntur l. 2. Sat. 6.
 inde & *Vernilias*: adeo ut hoc sensu verno ore esset *festivo*, *faceteque ore*.
 Verum

Testantur pariter luminis ecce dies. *
 Ingreditur patrias tandem Constantia sedes,
 Quæ Tancredinam sentit in urbe fidem. u
 Quam plures tacita collecti voce susurrant,
 Inter se referunt omina versa Ducum.
 440 Mons fugit a castro x quantum volat acta sagitta,
 Et quantum lapides mittere funda potest.
 Hunc super ascendunt, fit machina, pugna vicissim
 Contrahitur, variant mutua bella vices.
 Hinc fera tela volant, fluviales inde lapillos
 445 Funda jacit: lassant jaëtaque saxa manus.
 Et modo tentantes y mixti prope moenia pugnant,
 Pugnando miscent tela, manusque sonos. z

Ut

Verum exemplum non memini, quo *vernus* a *verna* dicatur, licet & *verna* a *vere* derivetur, eodem Festo teste.

t *Testantur pariter luminis ecce dies.*] Lego, *testantur pariter luminis esse dies*. Per *dies luminis* intellige dies candidos, albis notandos lapillis: uti apud Ovidium l. 1. Trist. el. 9. v. 13. *lumina fortuna*, sunt læti, prosperique dies.

u *Tancredinam - - fidem.*] Constantia, quamprimum Salernum ingressa est, plures præter opinionem *Tancredinis* partibus esse addictos, sensit.

x *Mons fugit a castro*] Quæ hic fuga montis, quis unquam barbarus ita loquutus est? *lapidosos surgere montes* dixit Ovidius l. 1. Met. v. 44. & plures alii, sed *fugere* nemo sanus: lege ergo *mons fuit*, uti idem Ovid. ep. 10. Her. v. 25. *Mons fuit*, adparent frutices in vertice rari. *Fuit & fugit* sæpe in MSS. confusa fuisse, docet Heinf. ad Ovid. epist. 17. v. 192.

y *modo tentantes*] i. e. Lacescentes, adorientes; est enim hoc verbum ex absolute positum, ut apud Vellej. l. 2. c. 113. ut partem digredientium suorum universis *sensare* non possent: i. e. aggredi.

z *manusque sonos.*] Fortè rectius legeretur, *manuque sonos*.

Ut canis inter apros furit; e quibus eligit unum,
Ut rapit accipiter, quam legit inter aves.
430 Non aliter nostri vellunt ex hostibus unum,
Commixto rapiunt ordine sæpe duos.

LEGA.

LEGATUS PRINCIPIS

E T

I N F I R M I T A S .

P Rincipis interea veniens legatus in urbem *a*,
 Eligit e multa nobilitate viros.
 Quos ad Neapolim mittit, qui multā timentes
 455 Expediunt dubia mente laboris iter. *b*
 Inter quos fuit Alfanides cognomine Princeps
 Aldrifus populi publica lingua sui.

Libra-

a Principis - - in urbem,] Cæsar Henricus ad Neapolim sedens, & ipse gravi valetudine pressus legatum Salernum mittit, ut Principes quosdam illius oppidi cives ad se arcesseret, quo illos, si sibi forte humani quid accideret, nam tum periculose ægrotabat, in exercitu suo quasi obsides detineret, ne fidem uxori datam, se mortuo, fallerent, aut pejus in eam confulerent.

b Expediunt - - laboris iter.) i. e. Peragunt, conficiunt, explicant iter illud, uti Plin. loquutus est l. 8. ep. 1. *Iter commode explicui. Laboris iter*, est iter in terram sive provinciam *laboris*, uti posteriori ævo vocata fuit, cujus caput Neapolis est, Italis hodie *Terra di Lavoro*.

F

Libraque iudicii Romoaldus, cetera turba
 Quid velint auguriant c nescia causa viæ.
 460 Principis ut veniunt ad castra, Magalia d circum
 Herrant e, mirantes agmen & arma Ducum.
 Exquirunt spectare suum per castra Tonantem f,
 Nec datur accessus g Dux ubi magnus erat.

Atta-

c *auguriant*) Barbare pro *conjectant*, D. du Cange in glossario suo omisit hanc vocem, habet tamen *Auguriosus*, *Augur*.

d *Magalia*) *Mapalia* & *Magalia* dicuntur apud veteres Casæ, Domunculæ Rusticæ, item Tentoria, Tabernacula, quales Scenitarum & Nomadum mansiones sunt, & est vox Punica. Sed *Isidorus* magno conatu, *Magaria* dicendum esse, contendit l. 15. c. 12. Orig. ipsi quoque Græci *Miγapor*, domum, ab Hebræo מִינִיךָ i. e. habitatio peregrini derivarunt, e quo Syri fecerunt *Magar*, & eorum coloni Afri, eadem lingua utentes. in plurium numero casus suas *Magaria* vocarunt. Videatur *Reinesius* de L. Pun. cap. 8. §. 7.

e *Herrant*) Pro *errant*, & sic veteres manu exarati libri plerumque scribunt, & h præponunt, vel ab initio vocis, ut apud Gellium *Harriano* pro *Arriano*, ad *Halliam* pro ad *alliam* &c. vel in media inserunt, ut apud eundem *cohoptus*, & apud *Lactantium perhempi* pro *perenni*, *cohercebunt* &c.

f *Tonantem*,) Est epitheton ita Jovi singulare, ut pro ipso *Jove* ponatur a *Claud.* in *Conf. IV.* *Hon.* v. 134.

Cretaque se jactet tenero reptata *Tonanti*.

& cum is Summus Deorum creditus fuerit, ita huic opinioni convenienter *tonitrua ciepe*, proprium Jovis opus, ad summam ejus potentiam ac majestatem indicandam, arbitrati sunt. Unde Homero ὀψιβρυχίτης, Hesiodo βαρυχτυαῖος, & in *Cyrrhestarum* nummis Ζεὺς καταιβάτης dicitur; Ex hac fabulari Theologia Gentilium, non pie Poeta Christianus Cæsarem, licet inter homines ad summum majestatis ac potentiae fastigium evectum, *Tonantem* vocat: tanto id magis, quod *Salmonci* Elidos Regis impietas ipsi profanæ antiquitati execrata fuerit, *Virg.* l. 6. *Æn.* v. 585.

Vidi & crudeles dantem *Salmonea* pœnas,

Dum flammæ Jovis & sonitus imitatur Olympi.

g *Nec datur accessus*) *Nepos* idem melius expressit in *Paul.* c. 3. *aditum* *conveniendi* petentibus non dabat.

- Attamen ingreditur, quem gens cognominat Archos *b*,
 465 Exclufis fociis, quem petit unus adit.
 Ut vider Augustum magnis a febris actum,
 Lentaque purpureo membra jacere thoro.
 Tum color & species tum fanguis ab ore recessit,
 Triftis & exanguis procidit ante thorum.
 470 Ut gravis e fomno cum mater in thoro natum
 Invenit exanimem, territa mente caret.
 Sic ruit in gemitum lacrymabilis; Archi-Levita,
 Certans pro tanto Principe, velle mori,
 Tunc pius Augustus, quamvis grave corpus haberet,
 475 Conatur tenui taliter ore loqui,
 Parce tuis oculis fidiffima cura Salerni *k*,
 Sum bene, ne timeas, tertia febris abeft.
 Fer sub vefte manum, pulfum perpende quietum,
 Spes eft de vita, quod mea membra madent.

Pluri-

h Archos,] Haud dubie idem eft, quem fupra legationis Salernitanæ Principem *Archoticon*, & paullo inferius *Archilevitam* vocat, eratque Archiepifcopus Salernitanus.

i lacrymabilis] Proprie hæc vox patiendi vim hæbet, & idem fignificat, ac *lacrymis dignus*, ut *lacrymabile bellum* Virgil. *Æn.* l. 7. v. 604. Verum auctor active ufurpat, pro eo qui *effuse lacrymatur*: fed hoc non redolet castam latinitatem, verum quid mirum? dudum enim homines, auctore nostro vetuftiores, & etiam litteris haud leviter imbuti, veram vocum fignificationem perdiderunt: Sic *Eutropius* jam *favovabilis* ufurpavit, pro eo, qui in magno favore civium, five gratiofus eft.

k fidiffima cura Salerni,] Qui curam agis populi Salernitani, quo fenfu Ovidius de Augusto *Trift.* l. 2. v. 574.

O Pater, o *Patria cura*, falufque tuæ.

F 2

- 480 Plurimæ cum vellet sopor est furatus ocellos l,
 Hinc rapit intuitus, surripit inde loqui.
 Artis Hippocraticæ servans mandata Girardus m,
 Attente famulis ora tenere jubet.
 Naturæ servabat opus studiosus n amicum,
 485 Nam sopor & sudor signa salutis o erant.
 Exiit ad socios tandem pius Archilevita,
 Conantur lacrymæ non minus ore loqui.
 Alter in alterius jactabant lumina vultus,
 Miscentes lacrymas mutua verba dabant.

] *sopor est furatus ocellos,*] Longe pulchrius Ovid. Her. ep. 19. v. 56.
 - - - subit furtim lumina sopor.

m *Girardus,*] Is erat, qui Cæsari, cum maligna febris conflictanti, medicinam faciebat.

n *Natura servabat opus studiosus*] *Girardus* Medicus observabat studiose, quem natura effectum in Henrico editura esset, vel quæ signa salutis sese proderent, ut pro illorum ratione curationem suam institueret: *servabat*, pro, *observabat*, uti Virg. l. 6. Æn. v. 338.
 - - - dum sidera servat.

o *sopor & sudor signa salutis*] Num hæc vera, ac fallere sint nescia, videant Medicorum filii, id saltem certum est, somnum & sudorem in febricitantibus certissima salutis signa a veteribus Medicis existimata fuisse: Extant *Aetii* libri Constantini magni tempore Græce scripti, in quos priscorum Medicorum præcepta accurate congestit, is autem ait l. 1. p. m. 5. edit. Aldin. Ex flore *Anthemidis*, quæ & *Chamamelum* dicitur fingendos esse Trochiscos, ex quibus postea Trochiscum unum, probe exiccatum, esse comminuendum, adjectaque sufficienti quantitate olei optimi, corpus febricitantis a capite ad pedes perungendum, perunctos autem vestibus obtegendos; Movebitur hinc sudor, salutis optimum indicium, & febris deinde cessabit. Quod is de sudore solum, id *Celsus* de somno sudoreque simul prædicat: post infractum calorem, inquit, plenus somnus venit, per quem ingens sudor effunditur, idque præsentissimum auxilium est, de *Med.* l. 3. c. 8.

RECE.

RECEDENTE
AUGUSTO

ab

OBSIDIONE NEAPOLI;
COMES RICCARDUS;

ET

NICOLAUS PRÆSUL SALERNI;

prohibent , ne populus extra muros attentet
exire .

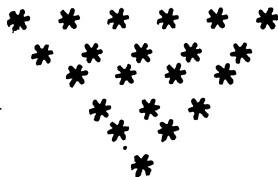
490 **C**ereus ille Comes p fociis munitus & auro
Mandat , ut educat nullus ab urbe pedem :
Sic ait , in densis latitans Philomena rubetis ,
Non timet adverso mitis ab ungue capi . q

Cum

p *Cereus Comes*] Richardus Acerrarum Comes .
q *ab ungue capi* .] Accipitris puta , sic Ovid. L. 6. Met. v. 529.
Utque columba suo madefactis sanguine plumis
Horret adhuc , avidosque timet , quibus hæferat unguis .
legendum forte *rapi* , ita Poetæ ferè semper , quando de violento impetu ,
quo rapaces & carnivoræ aves in alias feruntur , sermo illis est . Virg. l.
12. Æn. v. 249. .
- - subito cum lapsus ad undas (*aquila*)
Cycnum excellentem *pedibus rapis* improbus *uncis* .

Cum Domino mundi, quis enim contendere bellō
 Ausus erit, vel quis obviet ense pari,
 495 Si placet, o cives meliori mente fruamur,
 Pro nobis aurum pugnet, & arma ferat.
 Si sapitis cives, Comes exeat, instet in armis,
 Laus est pro Domino succubuisse suo.
 500 Parcite parcendis, electis parcite vestris,
 Quisque suas vires noverit unde timet.
 Robore forte caret, medio, quam cernitis, arbor
 Sub vacuo spirat cortice nulla fides,
 Pronior ad casum, quanto procerior arbor
 505 In quam ventus agit, fulminat ipse Deus.
 Quid Nicolaus agit r, puer actu, nomine Præsul,
 Quid nisi femineas abluit ipse genas.
 Credite pastori pecudes, pecudes alieno
 Tam male qui proprium curat ovile suum.
 510 Quid facis o Cæsar, quid frustra mænia tentas,
 Obnebulant focios regia dona s tuos.
 Qui falso remeare rogant, ne morbus in artus
 Fortius insurgat, qui grave reddat iter.

r *Nicolaus agit*,] Salernitanorum Archiepiscopus.
 s *Obnebulant* - - *regia dona* [Hoc est Ovid. l. 7. Met. v. 720. do-
 nis sollicitare fidem.

IMPE-

IMPERIALIS ab OBSIDIONE REGRESSUS.

515 **U**T videt ære Duces saturatos Cæsar & aurum,
 Fructare suos, mens subit ista loqui.
 Qui fluvios nostros dudum siccastis Yberos t,
 In fontes Siculos mergitis omne caput. u
 Æquor adhuc superest, licet inpotabile vobis,
 Nec mare quod faturet vos nec Abyssus habet.

Nec

t *Qui fluvios - - Yberos,*] Hispaniam antiquissimis temporibus *Iberiam* a fluvio *Ibero* vocatam fuisse nemo est, qui ignorat. *Fluvii Iberi* igitur sunt, non solum Hispaniæ, sed etiam Lusitanæ fluvii, quam olim etiam Hispania late sumta complectebatur, quæque etiam ob *Tagum Durium*que, fluvios arenam auream volventes perquam celebrata fuit; Itaque fluvii illi auriferi, seu potius ærarium suum, imperii-que sui reditus dudum; ait Cæsar, ab hominibus suis mala fraude atque rapina esse exhaustos, vel ut eos sibi fidos redderet, largitionibus donisque diminutos.

u *fontes siculos - - caput.*] Nondum vero fatiatam esse sacram illam auri famem, neque eos satis habuisse, avidas viscatasque manus in suas opes injicere, sed insuper, quum nihil hinc, quod furentur, superfit, ab hoste suo *Tancredo*, Siciliæ Tyranno, fidem sibi debitam, atque sollemnî sacramento confirmatam, pecunia sollicitari patiantur.

320 Nec mora , comperta tunc Cæsar fraude fuorum ;
 Arripit a tritea febre ꝛ coactus iter. ꝓ
 O quantum poenæ , quantumve timoris in omnes
 Sollicitans animos intulit illa dies ;
 Ut coadunat oves timor a pastore relictas ,
 525 Quas canis exclusit , solus ab ore lupi. ꝛ
 Non aliter quos imperii pia gratia fovit ,
 Hic flet , & ille dolet , regnat ubique metus .
 Quid tibi tunc animi , quæ mens fuit Archilevita
 Cum recipis vetitum posse videre Jovem. s

Et

x *tritea febre*] i. e. Tertia .
 ꝓ *Arripit - - iter.*] Cæsar , non sine dolore videns suos Tancredi-
 norum auro corruptos , ipsosque Tancredinos urbem Neapolim fortissime
 propugnantes expertus , præterea acri febre attenuatus , noluit diutius cum
 tot tantisque malis uno tempore conflictari , sed se quamprimum his expedi-
 dire cupiens obsidionem solvit , iterque in Germaniam ingreditur , at , re-
 paratis ibi viribus , valentior postea cum hostibus suis congregaretur. *Bre-
 ve Chron. Mon. Cassinensis* p. 493. in *Burm. Thef. Ital. Vol. 23.* paucis
 hæc Cæsaris ex Italia profectionem attingit : *Imperator Neapolim obsidet ,
 a mense Maji usque ad mensem Augusti , & tum infirmatus obsidionem de-
 serit ; & statim postea : Imperator infirmus majori parte suorum aeris intem-
 perie mortua - rēdit in Theutonium mense Septembri.* vid. & *Rich. de S.
 Germ.* p. 549.

z *Quas canis - - ab ore lupi.*] Quæ præfens usus atque necessitas
 postulat æque veteribus ac nostris hominibus fuere frequentata : ita & illis
 in more fuit , canes alere , qui rabidis luporum dentibus resistendo , atque
 eorum impetus in gregem imbesillum arcendo pares essent : in illis præci-
 pue locis ubi propter cæli temperiem & ubertatem soli oves etiam noctu
 per pascua divagari sinebant. *Theocr. Idyll. 5. v. 106.*

X' αἰὼν ἐστὶ κίων φιλοπάμυρις , ὅς λυκὸν ἀγχε .

i. e. & nobis canis est , custos gregis , qui lupos strangulat . Inde in *Anthol.*
 l. 3. c. 25. tales vocantur *λυκορράϊα κίνας* i. e. Lupicidæ canes .

a *Cum recipis - - Jovem.*] Cum audis , discedente ea nocte Cæsare ,
 Tibi non amplius ejus conveniendi copiam fore .

- 530 Et tamen evelli subito tentoria cernis ,
 Nox erat , & castris nec fragor ullus erat.
 Funes comburi , testudinis ossa cremari
 Cernis , & auxilium pallidis omne rui.
 Ut quatit aura novas refecandæ messis aristas ,
 535 Ut movet aquoreas Æolus asper aquas .
 Sic sic Alfanides *b* patrii cognominis hæres ,
 Et sine spe reditus *c* , & sine mente tremit .
 Tunc dolor & lacrymæ singultibus ora fatigant ,
 Tunc mens Socratici pectoris *d* omnis hebet .
 540 Anxius ignorat , quid agat , responsa referre
 Ulla times *e* , labor est Itala castra sequi *f* ,

Quem

b Sic sic Alfanides] Fuit is ex illis , qui ex urbe Salerno Henrici iussu Neapolim evocati , & in castris Cæsaris obsidum loco retenti fuerunt .

c sine spe reditus] In patriam scilicet .

d mens Socratici pectoris] i. e. Sapiientis , fortisque animi , qui alias non facile vel secundis rebus se effert , vel adversis de gradu suo se depelli patitur . Mens idem hic est , ac sententia , ut Claud. l. 2. v. 115. in Busin.

Mens eadem cunctis

licet itaque tanto animi robore esse peditus , nescit tamen in quam se vertat sententiam , atque animum celerem nunc huc nunc dividit illuc .

e Ulla times ,] Leg. times .

f labor est Itala castra sequi ,] Arduum quid est , plenumque difficultatum opus , Cæsaris exercitum , quem per Italiam duxerat , sequi , inprimis quod nunc pro victo recedere videatur . Ovid. l. 2. Met. v. 128.

labor est , inhibere volantes .

Quare Poeta ad indicandam alicujus rei summam difficultatem , utrumque sæpe conjungunt . Virg. l. 6. Æn. v. 129. Ovid. l. 1. Art. Am. v. 453.

Hoc opus hic labor est .

Castra sequi alicujus , pro militare sub alicujus auspicio vel ductu , familiaris loquutio & Poetis & Profæicis . Claudianus in pervulgato illo

Nulla fides , pietasque viris , qui castra sequuntur .

Neq. in Cat. c. 1. castra sequutus est Claudii Neronis .

G

Quem non matris amor, nec præfens gloria g rerum
 Nec fratrum pietas b, nec grave vicit iter.
 Imperium sequitur, subit alta mente labores.
 545 At Tancredini redeunt, rumoribus implent †
 Urbem, de magno Principe falsa ferunt.
 Hic obit, ille obiit, calet hic, frigescit & ille
 Afferit i, incerto fluctuat ore fides. k

g *nec præfens gloria*] Tancredinorum scilicet, quibus, abeunte ex Italia Cæsare, fortuna in dies magis ac magis affulgebat, pleraque enim loca receperant.

h *Nec fratrum pietas*,] Hac voce denotatur affectus, quo in necessitudines suas vulgo homines ferri oportet: *pietas erga parentes*, est reverentia & obsequium, *erga fratres*, est amor, quem illis debemus; inde Timoleon, quod fratrem suum Tyrannum Corinthiorum interfici curasset, *impius a matre* vocatus fuit, læsamque ab eo *pietatem* dicebant inimici ejus, apud Nepot. in v. ejus c. 1.

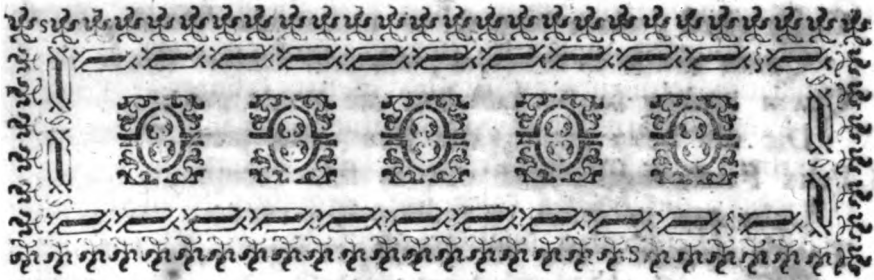
i *Hic obit*, - - *Afferit*,] Tancredini passim per urbem vociferantur; Conclamatum est de Cæsare, is enim aut jam diem suum obiit, ut jamjam obiturus est. Alii contra, qui in fide atque obsequio erga eum permanserant, clamant: *Vivit Cæsar*.

† Quod hic duos continuos hexametros posuerit, forte incuria vel ipsius Auctoris, vel Exscriptoris factum est; qui pentametrum omisit: hæc enim Carminis Elegiaci propria lex est, ut hexametrum pentameter sequatur.

k *incerto* - - *fides*.] Quum hic rumor de Cæsaris morte per urbem incertis auctoribus percrebresceret, alii vero contrarium asseverarent, plerique suspensi dubiique hærebant, utri famæ fidem haberent.

FIDEI

FIDEI OBLITA RELIGIO.

350 **U**T rude murmur apud, fumoso murturatur Antea,
Sic novus orbanda rumor in arbe sonat.

Hic tres, hac septem, bis sex ibi, quatuor illic
Conveniunt, tenui murmure plura loqui.

Consilio stimolata malo gens sava Salerni
Peccatum redimit crimine l, fraude dolum.

355 Obsequium præstare putant, perjuria Regi,
Tancredum curant pacificare sibi.

Ast ubi circumdant immensa Palatia Regum,
Quæ Terracina nomen habere ferunt.

Exclamant, quid agis Constantia? stamina pensas,
360 Fila trahis, quid agis? an data pensa legis? m

Cæsar

[Peccatum redimit crimine,] Culpam, quam cives Salernitani contraxerant, vel potius poenam quam metuerant, quod Imperatoris conjugem in urbem suam suscepissent, infando nunc perjurii crimine redimunt, dum in eam impias manus intentant, quo iratum sibi Tancredum placarent. Ovid. eodem sensu l. 3. Am. & 3. v. 21.

Ut sua per nostram redimat perjuria poenam.

m Fila trahis, - - an data pensa legis?] Proprie de ancillis, quibus Heræ pensa sua quotidiana præscribent, hæc dicuntur Ovid. Trist. l. 4. el. 1.

Contantis pariter, pariter data pensa trahentis,
Fallitur ancilla, decipiturque labor.

G 2

Idem

Cæsar abest, certe nos & te miserranda fefellit,
 Quem nimis ardebas *n*, dic ubi Cæsar abit?
 Quem totiens fausto jactabas ore potentem,
 Dic ubi bella gerit, qui sine crine jacet.
 565 Felix Parthenope, quæ nec te sola recepit,
 Urbs pro te quod te viderit ista ruet.
 Te vir dimisit, non vir sed Apts egit *o*,
 Hostia pro nobis prædaque dulcis eris.
 In Dominam jaciunt *p* furibundæ spicula linguæ,
 570 Saxaque cum multis associata minis.
 Quicquid funda potest, quicquid balista vel arcus,
 Nititur in Dominam.

Ut

Idem ep. Her. 3. v. 75.

Nos humiles famuleque tuæ data pensa trahemus.

Quo acerbius disterium est, jactum non solum in liberam, sed in ipsam
 Romani orbis Dominam.

n nimis ardebas,] i. e. Vehementer amabas, & quasi nimio amoris
 ardore flagrabas; poetæ plerumque quum amoris vehementiam exprimere
 volunt, ita loquuntur, Ovid. l. 14. Met. v. 491.

miserere ardentis.

Seneca in Med. a. 3. v. 581.

Cum conjux viduata tedis ardet & odit.

Est autem elliptica loquutio, & subaud. *amore ardebas*: Inde *ardor* pro
amore Tib. l. 3. eleg. ult.

Ardorem cupiens dissimulare meum.

c Apts egit,] Sic in codice hoc scripturæ compendium est, cujus
 margini adscripsit recentior manus *Apertius*, alia vero *Apostolus*: legendum
 forte *Apolus* pro *Apostolus* per syncopen, ut apud Virg. compositus, extin-
 xem, porcite, & apud Propert. l. 1. el. 3. largibar, apud Catull. Carm.
 83. v. 8. audibam. Et tunc intelligeretur Archiepiscopus Salernitanus,
 quem etiam *Archilevitam* nominat, ejus enim inprimis monitu Constan-
 tia a Salernitanis in civitatem suam est vocata.

p In Dominam jaciunt] In sceleratos hos perduelles optime dici potuis-
 set, quod apud Ovidium exstat l. 5. Met. v. 666.

Supplicium meruisse parum est, maledictaque culpæ
 Additis.

Ut cornix aquila strepitat quam plurima visa ,
 Quam fore noctivola garrula credit avem . 9
 557 Unguibus & rostris furit , & movet aera pennis ,
 Inque modum fabri flamina versat avis .
 Hic ferit , ille salit , saliens sequiturque cadentem ,
 Versat inverfa malleus ære vices .
 580 Sic furit in Dominam gens ancillanda potentem ,
 Vertitur in lolium triste cremanda seges .

9 *Ut cornix - noctivola garrula credit avem .*] *Noctivola avis* est Noctua, cum hac cornix perpetua dissentit vita, ejuſque in eam tam est implacabile odium, ut Ovid. l. 2. Fast. v. 89. ad deprædicandam insignem artem *Arionis Citharœdi*, digat, carmine ejus captuque audito :

- Sine lite loquax cum Palladis alite
 Sedit, & accipitri juncta columba fuit .

Inde *Cornix inuisa Minervæ* eidem *Postæ* l. 2. Amor. & 6. v. 35. quod Noctua in tutela Palladis sive Minervæ esset ; garrulitas autem & loquacitas cornicis in proverbium cecidit *Cornice loquacior*, quod Anacreonti Od. 9. est *λαλις κωρίς*.

IMPE.

IMPERIALIS

Populo resistenti

LOQUUTIO.

EX hinc Teutonicus verbis respondet & armis,
O spes in ignota dimicat orbe fides. ^r
 Illa tamen Constans, ut erat de nomine constans,
 Et quia famosi Cæsaris s uxor erat.
 585 Hostes alloquitur audacter ab ore fenestræ,
 Sic ait, audite quid mea verba velint.
 Saltim dum loquimur compescite tela manusque
 Pauca loquar, multo pondere verba tamen.
 Gens magnæ fidei s, rationis summa probatæ,
 590 Quæ sim, quæ fuerim nostis, & inde queror.

Cæsar

^r *O spes - - orbe fides.*] *Lego Urbe*, & sensus est: Spem salutis inde concipe, quod, etsi hi protervi in te sæviant, multi tamen, ignoti licet, in urbe supersint, de quorum egregia fide certa esse potes, & qui nihil non pro tua incolumitate tentabunt.

^s *famosi Cæsaris*] *Famosus* veteribus est *infamis*; Non ergo *Ebulo* Constantiam magna laude ornasset, si eam Ciceronis & aliorum probatorum scriptorum ætate vocavisset *famosi Cæsaris uxorem*; ille enim l. 2. de Orat. 68. Non pol audeo, nam me ad *famosas* vetuit mater accedere. Martial. l. 2. epigr. 47.

Subdola famosa moneo fuge retia mœchæ.

Videatur Nonius Marcellus in voce *fama*.

^v *Gens magna fidei,*] *υπεριχως* hæc accipienda.

Cæsar abit, ~~vel obit~~ ^z, vobis ut dicitur ^w, ergo

Si placet exsul eam Cæsaris orbe mei. ^y

Ad mentem revocate fidem, cohibete furorem,

Nec vos seducant, littera, verba, sonus.

595 Nec quotiens resonant in nube tonitrua cæli,

Emisso totiens fulminat igne Deus. ^z

Si Præsul scripsit, tamen ut reor, irrita scripsit,

Hic patriæ fraudis curat & artis opus.

Hic trahit in species scelerum, genus omne malorum

600 Quod patris ora vomunt, filius haurit idem.

Credite

^u *Cæsar abit, vel obit,*] Vel Cæsar, Italia relicta, in Germaniam rediit, vel ut vos malitiose dicitis, jam mortuus est: quam quidem maledicentiam vestram parum curo, cum mihi constet, falsa esse, mihi que modo liceat violentis vestris manibus elabi.

^x *ut vobis dicitur,*] Constructione Græca, sollempni valde & ipsis Latinis, sed imprimis Poetis. Virg. l. 1. Æn. v. 444.

neque cernitur ulli.

pro ab ullo. Horat. l. 1. Od. 6. scriberis *Vario* fortis. Sed & Cicero l. 7. ep. 33. ad fam. *mibi* judicatum est: ubi vid. Cortius. Herodi. l. 1. c. 2. τὰ Νίρωι παραγμένα: pro τὰ Νίρωι, vel à Νίρωι ἰτραγῶν.

^y *Cæsaris orbe mei.*] Lego, *Orba*: utrumque recte dicitur, & *Cæsaris*, & *Cæsare*, Ovid. l. 13. Met. v. 595. Memnonis orba mei; & Trist. l. 3. el. 13. v. 15.

Hanc tibi commendo, quæ quo magis *Orba* parente est.

Verum etiam *Orbe* ferri posset, sed hoc sensu: Ego libens, quoniam vobis ita invisa sum, hinc in exilium aliquo cedam, licet *Orbis*, i. e. terra atque regio, quam incolo, ad jus atque imperium Cæsaris mei pertineat; vel lege *Urbe*: quamvis primum magis placeat.

^z *Nec quotiens - - fulminat igne Deus.*] Ovidium hic imitatur: is autem l. 2. de Ponto el. 2. v. 115. ait:

Sed placidus facilisque parens, veniæque paratus,

Et qui fulmineo sæpe sine igne tonat.

- Credite pastorī profugo, qui natus ab ydra a,
 Ut coluber nunquam degenerare potest.
 Est igitur virtus quandoque resistere verbis,
 Et dare pro fidei pondere membra neci.
 605 Si pugnare licet, superest mihi miles & aurum,
 In propriam redeat consulo quisque domum.
 Est mihi Corradus Capuæ b, Dipoldus in Archi
 Hic pars militiæ, Dux erit, ille Ducum.
 Darius Eboleos, ut ait mihi nuncius agros
 610 Hac cremat, hac radit ille Thetinus oves.
 Gens puræ fidei mediis exquirat in armis
 Velle meum c, pro me sponte parata mori.
 Hæc sine velle meo d multo licet hoste coacta
 Ad Tancredinum vult repedare e scelus.

Hujus

a *natus ab ydra, Ut coluber &c.*] Christus Phariseos eodem nomine compellat *γροίματα ἐχιδνῶν*. Matth. c. 3. v. 7. Loquutio est proverbialis, ut illa apud Plautum in *Trucul.* act. 4. Sc. 4. v. 6. Quamquam vos *colubrino ingenio* ambæ estis; quod non solum de vastro vel astuto dici potest, ut Taubmannus vellet, sed & de Maledicis, qui venenatæ suæ linguæ probra in alios ejaculantur. Ita & proverbium in vulgus extat *κακῆ κόρα-κῆ*, *κακὸν ὄν*, mali corvi malum ovum.

b *Corradus Capuæ*,] Is est quem *Richardus de S. Germano* semper *Muscancervellum* nominat, *Anonymus* autem *Monast. Cassines.* eum vocat *Conradum Muscam in cervello*, „ Comes *Richardus* cum exercitu & *Neapolitanis* egrediens, *Capuam* capit civium proditione, *Conradus Musca* „ *in cervello* in castro *Capuano* aliquandiu resistit &c. vid. infr.

c *Velle meum*,] i. e. Voluntatem meam.

d *Hac sine velle meo*] Lego, *Nec sine velle meo*, & in hunc sensum versus accipiendus est; Gens illa *Ebolea*, quamvis undique ab hoste sit circumventa, qui omnia igne ferroque devastet, nulla tamen clade aut injuria, me invita, ad desciscendum compelli potest, ut aliorum vestrumque instar in *Tancredi* partes transeat; non obscuro indicio hic se iterum prodit *Ebulo*, patriam ei *Ebolum* fuisse, quod tantis laudibus, & inprimis ob fidem servatam, cives suos decoret.

e *repedare*] Est recedere, reverti, *Festo & Nonio Marcello* citata vox ex fragmentis *Lucilii*.

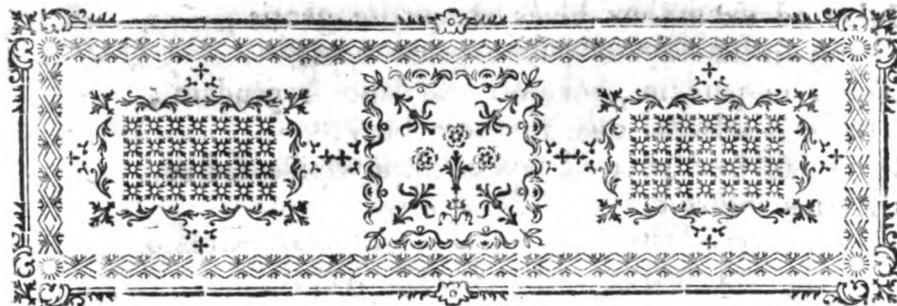

15 Hujus ad exemplum cives concurrite gentis,
Quæ sit in Ebolea discite gente fides.
Ebole, ni peream, memori tibi lance rependam,
Pectoris affectus quæ meruere boni.
Durius ad hæc populus truculentior aspide factus
20 Acrius insurgit.

H

AUGU:

AUGUSTALIS ORATIO

A D

D O M I N U M P R O V I N D I C T A .

Illa genu flexo pennis ad sidera palmis ,
Plenaque singultu fletibus uda suis.

Sic orans loquitur, clausis hinc inde fenestris
Fecerat ambiguam clausa fenestra diem. f

625 Alfa Deus, Deus O g, mundi Moderator & Auctor,
Ex his vindictam supplico sume dolis.

Alfa

f *ambiguam - - diem.*] Ambigua sive dubia dies est,
Quod tu nec tenebras nec possis dicere lucem,
Sed cum luce tamen dubiae confinia noctis.

Ovid. l. 4. Met. v. 400.

g *Alfa Deus, Deus O,*] Ita sensum locorum illorum, quæ in Apocalypsi D. Johannis aliquoties occurrunt *ἄλφα ὁ ἀρχὴ καὶ τὸ ὦ.* Prudentius Poetarum Christianorum dulcissimus Hymno 9. Cathemer. eleganter interpretatus est in his duobus versibus:

Alpha & Ω cognominatur, ipse fons & clausula
Omnium, quæ sunt, fuerunt, quæque post futura sunt.

Alfa Deus, Deus O, stellati Rector Olympi *b*,
 Poena malignantes ; punit alta viros.

Alfa Deus, Deus O, juris Servator & æqui,
 Jam tua conflictus vindicet ira meos.

630

Alfa Deus, Deus O, terræ Fundator amictæ *k*,
 In me pugnantès ferrèa flamma voret.

Alfa Deus, Deus O, rerum Deus Omni-Creator
 Supplices ancillæ respice quæso preces. *l*

Iram

h stellati Rector Olympi,] Ita & ipsi Gentiles, quoties in magno aliquo periculo versabantur, unde nulla emergendi spes erat, nisi præsentis Numinis, & quasi *Θεὸ ἀπὸ μηχανῆς*, auxilio eriperentur, precabantur: *Seneca in Herc. fur. Act. 2. v. 205.* sequ.

O *Magne Olympi Rector*, & mundi Arbiter!
 Jam statue tandem gravibus ærumnis modum
 Finemque cladi.

i malignantes] Vox ex corrupta latinitate, pro *mala inferentes*.

k terræ - - amictæ,] Pulcherrimus est loquendi modus, quo Poetæ terram variis, quas ipsa ex sinu suo profert, rebus, variegata quasi veste contextam & ornatam Lectori proponunt: Verum, quod *Ebulo* absolute hic posuit, prisca semper rem, qua terram vel illius aliquam partem *amictam* indigitare voluerunt, addidere. Horat. l. 1. epist. 16. v. 3.

- - *amicta* vitibus *ulmo*.

Florus l. 1. c. 16. Poetarum elegantiam male sæpe sectatus, Hic *amictis* vitibus *montes*. & Virg. Georg. l. 2. v. 38.

- - *olea* magnum *vestire Taburnum*.

Curt. l. 5. c. 4. de Medo apne: quicquid adluit *floribus vestiens*.

l respice - - preces.] i. e. Exaudi illas, atque

Eripe me his invictè malis

Nihil autem frequentius apud veteres, cum indicare vellent, se Dei propitii ope ingruentibus malis liberatos, quam hæc vox occurrit: Instar omnium in re trita sit *Lactantius* Romani in sermone nitoris optimus sectator. l. 8. c. 20. Si quidem (Dii) nec colescentes *respiciunt*, neque non colescentibus irascuntur. Virg. l. 5. Æn. v. 688.

- - si quid pietas antiqua labores
Respicit humanos

- 635 Iram congemines , acuas pœnamque , furorem ,
 Accendas *m* , tumidos comprime , perde feros .
 Contere faustosos *n* , instantes perde superbos ,
 Da pacem , gladios divide , scinde manus .
 Arma cadant , arcusque teras , balista cremetur ,
 640 Rumpe Polum *o* , specta , collige , scribe , nota .
 Hos notet exsilium , scribat proscriptio , plures
 Opprobrium fignet .
 Rumpe Polum , trans mitte virum Romphæa gerentem *p* ;
 Eruât

m *furorem* , *Accendas* ,] Cave ita intelligas , *o Deus accendas in me furorem Salernitanorum* ! quid enim absurdius cogitari posset , sed ita : animum iratum atque infensum induas in mortaliū pessimos , qui te ad pœnam illis condignam repræsentandam impellat : Ita apud Virg. Georg. l. 4. Eurydice cum retraheretur ad inferos , exclamabat :

Quis & me miseram & te perdidit Orpheu ?

Quis tantus furor ?

Quæ ira scilicet Deorum ? Græcorum imitatione , qui voce *Θυμὸς* sæpius utuntur , ad significandam ingentem animi commotionem , cum vindictæ cupidine conjunctam .

n *faustosos* ,] Superbos fastuosos : nihili vox est *faustosus* .

o Rumpe Polum ,] Hæc est usitata illa formula , qua Deum , cælo , nubibus vel ære , quasi velis undique cinctum , minusque inde in hæc inferiora despectantem , ad celerem opem ferendam invocabant . Medea apud Senec. Actu 3. v. 531. seq.

Nunc Summe toto Jupiter cælo tona .

Intende dextram , vindices flammæ para ,

Omnemque *ruptis Nubibus* mundum quate .

Unde & illuc *Hippolyti* apud eundem Senecam v. 671.

- - - Magne Regnator Deum !

Tam lentus audis scelera ! tam lentus vides !

Ecquando sæva fulmen emittes manu ?

p *virum Romphæa gerentem* ,] Intelligit ipsum Dei Filium , qui Di-vo Johanni in Apoc. c. 1. v. 16. & c. 2. v. 12. cum *ῥομφαία* ancipiti visus est .

Eruat ancillam , dissipet ora canum. q
 645 Alfa Deus , Deus O , Genitor , Genitura Creatrix
 Quod precor acceptes , Alfa Deus , Deus O .

q *ora canum* .] Proverbium de hominibus perfrictæ atque ferreæ frontis dicitur , *cane impudentior* , Græcis , Suida teste , *Κυῶν Κυρίων* ; inde etiam Agamemnon ab Achille ob impudentiam vocatur *Κυῶνης* Il. 1. v. 59. & Catullus putidæ , impudicæque Mœchæ *ferreum canis os* attribuit , Carm. 62. v. 17.

ORA-

ORATIO SALUTARIS.

EX Oriente Deus Augusti dirige gressus
 Ut meus hinc Cæsar te Duce sospes eat:
 Ex Oriente Deus conserva Cæsaris actus,
 650 Ille tuus Raphael præparet ejus iter.
 Ex Oriente Deus Romanum protege solem r,
 Ut repetat patriam sospite mente suam.
 Ex Oriente Deus custodi nuper euntem,
 Quo tibi pro magno munere vota feram.
 655 Ex Oriente Deus dulcem comitare maritum,
 Emolli duros s, saxea colla doma:
 Ex Oriente Deus tumidos r tere, perde superbos,
 Conjugis angelicum fac redeuntis iter.

Ex

r *Romanum - - solem,*] Non mirum Cæsarem *Romanum solem* appellari, qui supra *Jupiter Tonansque* vocatus est. Sic apud Horatium adulator quidam pessimus l. i. Sat. 7. v. 23. seq.

- - - laudat Brutum, laudatque cohortem:
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubreis
 Appellat Comites. - - -

s *Emolli duros,*] Vel *pervicaces*, qui nulla ratione ad frugem atque officium redire volunt; Vel *immites*, sævos, ut Ovid. *Dura Parca* l. 4. Epist. ex lonto 15. quæ nullius ætatis, sexus, aut conditionis misericordia capitur.

r *tumidos*] Duplex huic voci notio inest, & utraque hic locum habet:
 Prior,

Ex Oriente Deus, qui regnas in tribus unus,
 660 Redde virum famulæ, quæ perit absque viro;
 Cui mare, cui tellus, cui cælum vivit & æther
 Vir meus inter tot dona superstes eat.
 Si pereo, per eum pereò, quia Cæsare vivo,
 Triste nichil patiar, dummodo capta ferar. u

665 Proditor interea Gifualdi venit Elias x,
 Exonerans famulas fera podagra manus y:

Sanguine

Prior, qua iratum denotat, cujus animus tantopere est commotus, ut se amplius continere nequeat, sed erupturus videatur; unde ipsa *ira tumida* dicta Ovid. ep. 11. Her. v. 15.

- - - *tumida* non imperat *ira*.

eleganti metaphora ab aquis desumpta, quæ *tumida* dicuntur, cum jam-jam eruptionem in terram minantur; posterior, qua elatos, inflatoque populi animos designat, qui jugum ægre sibi imponi patiuntur, & primo quoque tempore illud rursus excutere tentant: Florus l. 4. c. 12. nec dum assuetæ frenis servitutis *tumida* Gentium *inflataque cervices*, ab imposito nuper jugo resiliabant. Vid. Erud. Ariz. ad Plin. Paneg. c. 80. Per *tumidos* etiam Conviciatores intelligi possent, quomodo Ovidius de Agricolis, qui ob convicia, quæ Latonæ faciebant, in ranas mutati fuerunt, l. 7. Met. v. 377. narrat

- - - sub aqua maledicere tentant:

- - - *Inflataque colla sumescunt*.

u *Si pereò* - - *capta ferar*.] Non aliter peream, nisi pereunte Cæsare, is si salvus erit, omnia mihi salva erunt, si modo capta hinc alio auferar: Sed convenientior longe sensus foret, si verba *dummodo capta ferar*, ita caperentur: licet capta hinc abripiar, incolumis tamen semper ero vivente modo Cæsare. Sed exemplum, quo vulgæ *dummodo* hæc vis inhæreat, desidero.

x *Proditor* - - *Elias*.] Is est; qui primus *Constantia* manus intulit, quod opposita pictura cum his verbis supra scriptis docet: *Quando Proditor Helias Gifualdi, asscuratis Teutonicis, Dominam mundi cepit*.

y *famulas* - - *manus*.] Quia *Tancredini* ejus opera tamquam famuli vel ministri usi fuerunt ad *Constantiam* comprehendendam: licet enim eo audaciæ processerint, ut eam variis conviciis laceßere non vererentur, nemo tamen ad hanc diem extitit, qui vim adhibere ausus fuisset.

- Sanguine non hominum didicit lenire dolorem;
 Nec sapit antidotum sève Mathæe tuum z:
 Qui videt ut Dominam, quasi Gallicus ore rotundo a
 670 Fatur, & in Dominam glis satur exta vomit b:
 Eja, si qua potes, nostris virtutibus insta,
 Eja, si qua potes, bella movere, move:
 Qui cupit omne quod est, & parti cedere nescit,
 Amittet totum.
 675 Sic tibi, dum velles totum quod volvitur ævo,
 Contigit, & regno pro brevior cadis c:
 Est opus ut venias merito captiva Panormum,
 Sic populus, sic Rex, hic petit, ille jubet.

z *antidotum - - tuum*:] *Mattheus Cancellarius*, de quo supra mentio facta est, quotiescunque podagræ doloribus vexaretur, interempto puero, sanguine ejus lavabat pedes.

a *ore rotundo*] Germ. *Gagt rund heraus*, sive ut Nepos latinus multo in vit. Them. c. 7. *liberrime professa est*: Nam longe aliter accipiendum est id quod *Horatius* de Græcis prædicat, in Art. Poet. v. 323

Grajis ingenium, Grajis dedit ore rotundo
 Musa loqui - - -

i. e. Elanter, suaviter, perfecte.

b *glis satur exta vomit*:] *Παρρησιαδης* sermo, de iis, qui impuro atque inquinato suo ore, se longe meliores, atrocium verborum contumelios, tamquam vomitu conspurcant.

c *pro brevior cadis*:) Cum tibi antea vix totus sufficeret orbis, eo nunc angustiarum insana tua confidentia & impotentissima ambitio, qua omnium Principum partes corripere atque complecti studebas, redacta est, ut & ipsis amplissimis tuis rebus, quibus alias tibi licuisset sine alicujus injuria perfrui, nunc misera excidas: nam dum regnum appetis, ad te nullo jure pertinens, amittis Imperium hoc haud parum florentius, quod tamen, si quieta mansisses, summo cum jure retinisses.

DOMI-

D O M I N Æ C O A C T A D E S C E N S I O .

- 480 **A**T Dominæ vultus pallefcere nescius unquam
 Immodicum pallens lumina crispat humo:
 Nec mora pallor abit, proprii rediere colores *d*,
 Simplicius ludunt lilia simpla rosis *e* :
 Ut tenuis quandoque diem denigrat amictus,
 Et subito lapsa nube diefcit humus.
- 485 Pauca quidem loquitur: Veniam Tancrede Panormum,
 Et veniam, veniam non aditura *f* tuam:

Proti-

d proprii rediere colores,] Prior natus color, formaque illa liberalis se iterum, pallore pulso, in faciem Augustæ insinuat: sicut ergo, *colores rediere*, recte dicitur, ita Ovid. ep. 3. Her. v. 141.

e Simplicius ludunt - - rosis:] Tæneus fuerat oris decor pallidæ Constantiæ, ut, licet stupore rei nefandæ attonitæ, non solum cum purpureo *rosarum* colore, sed & cum ipso niveo candore *liliarum*, quæ tamen illas gratia longe antecellunt, de pulchritudine certare potuisset. Candidam faciem in puellis amorum Doctores mire laudabant, eamque cum liliis comparabant. Propert. l. 2. el. 3.

Lilia non Domina sint magis alba mea.

f veniam non aditura] Veniam quidem Panormum *Tancrede*, sed non uti tu, tuque omnes arbitrantur, ut veniam supplex a te petam.

Protinus objecit pactum , gens annuat , inquit ,
 Ut meus hinc salvo pectore miles eat:
 Instanti populo placuit sententia talis,
 690 Nec mens in tantis omnibus una fuit.
 Nam Tancredini celebres nova Sabbatha libant g,
 Non minus inde dolent Archilevita tui b:
 Exultant illi munus meruisse triumphi,
 Qui titulum tantæ proditionis habent.
 695 Guilelmus de Pistilio vir doctus in armis ,
 Maluit exilium , quam temerare fidem .
 Jamque parata ratis centeno remige tuta ,
 Accelerat Zephyrus dum mare lentus agit .
 O nova consilii species , prudentia major
 700 Induit auratos i ut nova nupta finus .

Induit

g *nova Sabbatha libant* ,] Cum Constantiam in possessionem suam redactam vident memoriam tam egregii facinoris intercidere noluerunt , sed quasi hoste infensissimo capto , diem illum quo id peractum est , *Sabbathorum* instar consecrant , eumque omni lætitia & voluptate , uti Judæi olim Sabbatha sua transigunt .

h *Archilevita tui* :] Ut *Tancredini* non solum de felici sceleris sui successu gloriantur , sed & exultantis animi gaudium vario ludicrorum ac festivitatum genere significant , sive *Archiepiscopus Salernitanus* , & qui cum eo sentiunt , ob nefariæ rei indignitatem mœrore incredibili cruciantur .

i *Induit auratos*] Ita sæpe fortiora illa pectora fecisse legimus , ut , in haud dubio captis periculo versantes , pretiosis se ornarent vestibus , cum , ut honestius caderent , tum etiam ne ceu vilia capita in ignobilem locum mortui projicerentur , sed hostes aliquod sepulturæ præmium haberent . Verum etiam , ut splendida vestium specie percussoribus suis aliquem terrorem atque admirationem sui injicerent ; Sic Romæ Senatores , capta a Gallis urbe , *amplissimo cultu in curulibus sellis sese posuerunt , ut quum venisset hostis , in sua dignitate morerentur* . Flor. l. 1. c. 13. Perse in aciem contra Alexandrum , tamquam ad certam necem prodituri , *pretiosissima vestium induti , armisque , quanto maximo cultu poterant , adornati , Regem sequebantur* . Curt. l. 5. c. 9. ita patrum nostrorum memoria *Serinius Heros* ,

Induit. artiferos pretiosa vestis amictus,
 Ornat & inpiguat *k* pondere *l* & arte comas.
 Aurorant in velle rosæ, nec aromata desunt,
 Forma teres Phœbi *m* pendet ab aure dies.
 705 Pectoris in medio coeunt se cornua lunæ,
 Ars lapidum varia sidere ditat opus *n*;
 Conjugis amplexus tamquam visura novos,
 Fausa venit, navem scandit, & illa volat.

Et

ros, fortissime ad Sigethum dimicans, Thuano l. 39. narrante, splendidiore solito amictu indutus occubuit. Reginae quoque, eandem virorum strenuorum consuetudinem imitatas fuisse, *Olympias* Alexandri Magni mater apud Justin. l. 14. c. 6. *Cleopatra* apud Flor. l. 4. c. 11. memorantur. Eadem id mente fecit *Constantia*, quæ vel certam mortem, vel perpetuos carceris squalores, si in Tancredi conspectum pervenisset, uti pervenire necesse fuit, sibi perferendos esse suspicabatur.

k inpiguat] Quod verbi monstrum? forte *inpiguat*, sed & illud ex rudi barbarie petitum; positum tamen, si lectio sana, existimo, pro *inungit*, & quasi pingues reddit comas unguentis fragrantissimis.

l pondere Gemmis pretiosissimis, quæ comæ infestæ, magnitudinæ suæ *Constantiæ* caput, velut imposito pondere, onerabant.

m Forma teres Phœbi - - dies.] Unio fulgentissima, quæ luce sua ipsam diem æquaret, pendet ab aure. Ovid. l. 3. Art. Am. v. 129. id est:

caris aures onerare lapillis

Quos legit in viridi decolor Indus aqua.

teretem formam Margaritarum, quibus Romanæ matronæ se jactabant, Horatius quoque laudat Od. 8. Epod.

Nec sit Marita, quæ Rotundioribus

Onusta Baccis ambulet.

Plin. l. 9. c. 35. Hist. Nat. Varias illorum dotes, a quibus vulgo commendantur, enumerat: *Margaritarum dos omnis* in candore, magnitudine, orbe, lævore, pondere consistat.

n Pectoris in medio - - ditat opus;] Pretiosi lapides, ita miro artificio erant elaborati, ut vice sibilæ, forma sua duo cornua lunæ referentis cum inter se coirent, vestem in medio pectore connecterent.

Et modo vela tument o, modo brachia jacta resudant,
 710 Attenuant coeptam remus & aura viam p:
 Suspectas Palinure tuas ratis effugit undas q,
 Nam nova trans vires præda fatigat aquas. r
 Jam præsentit aquas dubia vertigine motas,
 Quas vomit, & subito gutture Scilla rapit.
 715 Jam ratis infidæ metuens vada cæca s Caribdis,
 Exercet vires, remige, voce, manu.
 Messanam veniunt, ubi Rex & Curia tota
 Sperabant facilem re perhibente t fugam.
 A rate descendere illari Constantia vultu
 720. Obvia Tancredo triste repensat ave.

Tandem

o *vela tument*,] Ovid. l. 2. Art. Am. v. 432.
 Sæpe tument Zephyro lintea, sæpe. Noto.

p *Attenuant - - viam*.] Sublevant, vel accelerant navigationis cursum.

q *Suspectas Palinure - - undas*,] Duos famulos scopulos intelligit, ad quos allisæ naves conquassantur, vel in voragines delapsæ hauriuntur. Vetus illa duo marina monstra Scyllam & Charybdim fabulata est. PALINURUS erat gubernator navis, qui cum Æneas ex Sicilia in Italiam trajiceret, & noctu ad gubernaculum sederet, gravatus somno in mare dejectus est. Virg. l. 5. Æn. sub fin.

r *Nam nova - - fatigat aquas*.] Sententia est: Remiges, cum ad periculosa illa loca devecti essent, majore nisu remis incumbentes, propellebant navim, ut quantocyus prædam, *Constantiam* puta, ad *Tancredum* perferrent, quod haud ignorabant, hoc sibi magno præmio futurum. NAM est particula, quæ declarat causam, cur aliquid fiat vel factum sit: uti apud Sallust. B. Cat. c. 46. *At illum ingens cura atque lætitia simul occupavere. Nam lætabatur, conjuratione patefacta, civitatem periculis ereptam esse.*

s *vada cæca*] i. e. Latentia. Virg. l. 1. Æn. v. 539.

- - - nimbosus Orion

In vada cæca tulit

t *re perhibente*] i. e. Fortuna ita ferente.

Tandem suspirans Augustæ frigidus ꝫ inquit,
 Non tibi totius sufficit orbis honor.
 Quid mea regna petis, Deus est, qui iudicat æquum,
 In se sperantis vindicat acta viri. ꝫ
 729 Te tua fata michi turbantem regna dederunt,
 Hinc tuus ægroto corpore Cæsar abit.
 Julia ꝫ respondit, quod ais Tancrede recordor,
 Ut mihi retrogradum, jam tibi sidus erit ꝫ:

Quid-

ꝫ *frigidus*], *Tancredus* homo iners & ignavus, vel *noxius*, uti *Servius* illud *Virgilii* accipit *Buc.* 8. v. 71.

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

Vel etiam metu atque stupore rei novæ, quasi fulmine ictus; ita *Seneca* in *Hippol.* act. 4. v. 1053.

omnis frigido exanguis metu
 Venator horret

Ovid. l. 7. *Met.* v. 136

Palluit, & subito sine sanguine frigida sedit.

Tancredum enim, licet *Constantiam* prædæ instar in sua teneret potestate, de tantæ tamen rei exitu magnopere animo fuisse sollicitum, certo constat: neque erat tam vecors, quin mente præviderit, quanta ipsi tempestas immineat, si nuncijs de conjugis raptu ad Cæsaris aures pervenisset: Verum insuper tantus Majestatis fulgor in *Constantia* elucebat, ut non solum oculos sed & ipsam ejus mentem præstrinxerit.

ꝫ *In se sperantis* ꝫ - *viri*:] ꝫ ꝫ profecto Deus, qui quæ Nos agimus auditque & videt, is tantam tuam maritique tui confidentiam, qua in mea bona grassamini, non impunitam feret.

ꝫ *Julia*] *CONSTANTIA*; recte, quam sæpe antea *Augustam* nunc *Juliam* vocat; Nam *Augustus* a Julio Cæsare per testamentum adoptatus in gentem *Julianam* transit, unde & ipse *Liviam* uxorem suam in eandem Juliorum gentem transtulit, ex quo postea *Julia* nuncupata est.

ꝫ *Jam tibi sidus erit*:] *Jam* particulam adhibent, quando instantis alieujus rei certitudinem designare volunt; ita *Sallustius* *B. Cat.* c. 52.

Si

Quidquid fata volunt, stat inevitabile a semper,
 730 Per varias vario curritur axe vices.
 Non tua regna peto, sed patris jura requiro,
 An tu Rogerii filius? Absit, ego
 Hæres Regis, ego matris justissima proles b,
 Lex patris & matris, dat mihi quicquid habes.
 735 Regna tenes tantum usurpata c sed illa. Vivit

Si paulum modo vos languere viderint: jam omnes feroces aderunt. SIDERA Deos existimabant veteres, sed inprimis solem & lunam; inde Seneca in Herc. Fur. act. 2. v. 586.

Cum clare *Deos* obtulerit dies.

Licet itaque, inquit Constantia, Deus me minus nunc benigne respiciat, tempus tamen veniet, quo munere Dei in possessiones meas redeam; non si male nunc & olim sic erit, dabit Deus his quoque finem:

Et mihi forsitan, tibi quod negarit

Porriget hora.

a *stat inevitabile*] Curt. l. 10. c. 1. *Fatum* cujus inevitabilis fors est, adpetebat: STAT, i. e. firmum fixumque semper manet. Virg. l. 10. Æn. v. 467.

Stat sua cuique dies breve & irreparabile tempus. Sen. in Herc. Fur. act. 2. v. 341.

Stat tollere omnem penitus Herculeam domum.

i. e. Statutum est. Ex hac opinione, qua factorum stamina nulla vi nec consilio retexi posse putabant, profluxit illud Virg. l. 5. Æn. v. 709.

quo fata trahunt, retrahuntque sequamur.

b *matris justissima proles*] Mihi jus legesque natahūm, quippe matre Regina natæ, dederunt Siciliæ sceptrum manu tenere, cum tu contra pudenda ignotaque matre, non matrimonii honore, non Reginæ nomine decorata, inhonestus sis.

c *Regna - - usurpata*,] Regna tibi nullo jure debita, & quibus Prædonis instar abuteris; ita enim huic verbo posteriores Latini hanc significationem affixerunt, ut pro male injusteque uti, adhererent: quæ notio in Gallicam irrepsit linguam; Veteribus enim *Usurpare* est, in frequentu usu habere, idque vel verbis vel factis. Mirari vero hic licet, quam brevi post Augustum tempore, ille Romani sermonis flos elanguerit, & quamvis pristina verba retinuerint, alio tamen, imo priori sæpe contrario sensu illa effecerint. Verum

Mortalia facta peribunt,

Nedum sermonum stet honos, & gratia vivax.

Horat. Art. Poet. v. 68.

- Vivit inexperta qui petat ense suo. *d*
 Quæ leges, quæ jura tibi mea regna dederunt?
 Nam Lichium vobis gratia sola dedit. *e*
 Post hæc in thalamos patrios se læta recepit
 740 Italicos mores imperiosa *f* gerens.

Ut videt Augustam Tancredus, gaudia vultu
 Pro populo simulans, pectore tristis erat. *g*
 Ingreditur thalamum foribus post ~~porta~~ reductis,
 Præcipitans humili frigida membra thoro.

At

d *inexperta - - ense suo.*] Fuit, cum cogitarem legendum esse *inexperto*, ut referatur ad enssem, quem Tancredus nondum expertus esset: nec dum me illius lectionis poenitet. Aut *Regna inexperta* sunt, quæ Cæsar *Henricus* nondum bello expertus, neque cum copiis militaribus ingressus fuerat, uti *Siciliam*, quæ ad eam diem arma quidem ejus non senserat, at mox non sine magno suo malo sensura esset; ita enim *experiri*, præsertim cum de virtute bellica sermo est, occurrit, ut sit, periculum facere, quid hostis in armis atque bello valeat; uti illa Nepotis in *Han.* c. ult. *ut interire quam Romanos non experiri mallet*, Lambinus explicat.

e *Lichium - - gratia sola dedit.*] Obtinebat *Tancredus* Comitatum *Licii* ab avo suo materno *Roberto* Licli Comite, ex cujus filia *Rogerius* Rogerii I. Siciliæ Regis filius *Tancredum* susceperat, eumque Comitatum sub *Guilhelmo* II. Siciliæ Rege recuperaverat; nam a *Guilhelmo* I. inde pulsus fuerat.

f *imperiosa*] Cujus imperio parendam est; quo sensu *Horatius* l. 2. Sat. 5. v. ult.

sed nos
Imperiosa Proserpina trahit

g *gaudia vultu - - tristis erat.*] Expressit illud *Virg.* l. 1. *Æn.* v. 212. seq. de *Ænea*,

curisque ingentibus æger
 Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.

- 745 **A**t genus incertum *b*, sexus injuria nostri *i*;
 Talia Tancredum verba dedisse ferunt.
Heu mihi, quis poterit contendere Caesaris armis,
 Haecenus Augusti mitior ira fuit.
 Nec me turritæ celsis in montibus urbes
 750 Nec me defendent oppida juncta polo.
 Non opus est bello, quia me fortuna reliquit,
 Jam vires miserum destituere senem.
 Mille meos equites ex Augustalibus unus
 Vincit, & unius lancea mille fugat.
 755 **U**nus Rombaldus regnum mihi cum tribus aufert,
 In Diopuldeo nomine terra tremit. *k*

Expe-

h *genus incertum*,] Ex facie totaque hominis figura nemo cognovit, quo sexu *Tancredus* censeatur, cum, vultum non hominis, sed Simiae gerens, Minotauri instar sit.

Mixtum *genus* prolesque biformis.

Frequenter, ad odium & contemptum erga aliquem testandum, ita loquuntur scriptores Virg. l. 1. Æn. v. 32. Troianos vocat,

Genus invisum.

Junoæ scilicet. & ib. v. 543.

Quod genus hoc hominum? quare tam barbara morem
 Permittit patria?

Sallustius, de Aboriginibus. B. Cat. c. 6. *Genus* hominum agreste, sine legibus, sine imperio; ita & ipse Christus de malis gentis, Math. c. 17. v. 21. τὸ τὸ ΓΕΝΟΣ ἐκ ἀπορίας &c.

i *sexus injuria nostri*,] Opprobrium in summe perditum hominem! Claud. in Bell. Gild. v. 278.

longi proh *dedecus* tui.

Uti Phædr. l. 1. Fab. 21. Asinum vocat *Natura dedecus*. Catull. Carm. 14. v. 23. Malos Poetas, *Seculi Incommoda* appellat.

k *In Diopuldeo nomine terra tremit*.] Alexander Magnus apud Curtium l. 8. c. 8. ait *fama bella constans*, quare idem scriptor l. 5. c. 13. *Sed nomen Alexandri & Fama*, maximum in bello utique momentum, *pavidos in fugam convertit*.

Experiar superos l, si forte videbor in armis m

Nostram Dipuldu non lacerabit humum.

Abfit, ut experiar Dipuldi nomen & arma,

760 Nec videant oculos lumina nostra suos.

Est mihi cognatus procera Gigantis imago,

Sat probus & fortis, sed nimis arma timet. n

Sunt mihi non pauci, quos res mihi fecit amicos o,

Si res defuerit, denique nullus erit.

Felix

[*Experiar superos*,] Implorabo supplex divorum opem, ita Tacit. l. 12. Ann. c. 18. Consultat cujus misericordiam *experiretur*: Tancredus, ut homo religiosus, impium illud Virgilii, licet forte animo, ore tamen, usurpare volebat,

Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.

m *si forte videbor in armis*] AN. forte, Deorum immortalium nutu, fieri posset, ut, armis indutus, rem bene geram, atque præclaris facinoribus in conspectu omnium editis, *Diopoldum* Cæsar. Ducem a finibus meis longe arceam: *Videbor* idem est, quod *Conspiciar*. Proprium verbum de illis, qui nolunt fortitudinis suæ testimonium in occulto perire, sed, universo quasi exercitu teste, laudem atque præmia rerum pulchre gestarum reportant. Sallust. B. Cat. c. 7. *Gloria maximum certamen erat, quisque hostem ferire, murum adscendere, Conspici, dum tale facinus faceret, properabat*. Liv. l. 7. c. 36. *Ad conspiciendam tantam virtutem, luce ac die opus est*. Cæsar. l. 3. B. Gal. c. 21. *Nostri, quid sine Imperatore - adolescentulo Duce, efficere possent, perspici cuperent*. Si pro AN. Cæf. l. 6. de B. Gall. c. 37. *circumfunduntur ex reliquis hostes partibus, si quem aditum reperire possent*.

n *fortis - - timet*.] Hoc loquendi genus Græcis ὀξύμωρος dictum, uti inter plurima alia illud Horatii l. 1. ep. 11.

Strenuus nos exercet inertia.

Cat. Carm. 6. v. 7. *Tacitum cubile clamat, & huic Poetz nostri dicto acerrimum sal inest, quo fatuitatem Tancredi perficere voluit, qui cum ipse esset ignavissimus, Ducesque haberet, se non multo fortiores, eo tamen stultitiæ processisset, ut aperto Marte cum fortissimo Heroe congrredi in animum induceret*.

o *res mihi fecit amicos*] RES, i. e. Opes, facultates. Cicero pro Roscio Amer. qui in sua re fuisset egenissimus; ita & Græcis οἱ δὲ αὐτῶν dicuntur.

K

URbs antiqua suis q uberrima denique campis
 Mater opum r , felix Præsule , plena viris .
 Ubere luxuriat tellus s , autumnus habundat r ,

Vite

q *Urbs antiqua suis &c.*] Est *επισημειωμένης* urbis Capuz , Poetis familiaris ,
 Virg. l. 1. Æn. v. 16.

Urbs antiqua fuit , Tyrii tenuere Coloni
 Carthago

r *Mater opum* ,] Imitatio Virgilliana l. cit. de Carthagine , *Dives opumi* .
 s *Ubere luxuriat tellus* ,] UBER aliquando adjective sumitur , ut in hoc
 Catulli Carm. 46. v. 5.

Nicææque ager uber æstuosæ .

aliquando substantive , ut hic , & in illo Virg. Georg. l. 2. v. 185. Quique
 frequens herbis , & fertilis *Ubere* Campus . Significatur autem pingue , fecundumque solum . Hinc quoque UBERA mulierum a fecunditate & copia lactis dicta ; quare eleganter Homerus Iliad. l. 9. v. 141. Argos appellat *μαστ' ἀρπυίας , mammam terra* : quod brevia Didymi Scholia explicant , *τὸ γονιμώτατον καὶ κέραιον τῆς γῆς καὶ κέραιον* . Non possum mihi temperare , quin integrum *Plinii* locum l. 3. Hist. Nat. c. 5. hic inferam , cum in eo omnes luxuriantis ingenii vires collegisse videtur , ut fecundam Capuz totiusque Campaniæ amœnitatem pari eloquentiæ ubertate exprimat :
 ,, Felix illa ac beata CAMPANIÆ amœnitas : ut palam sit , uno in loco
 ,, gaudentis opus esse naturæ . Jam , vero tanta ea vitalis ac perennis salutatis cæli temperies , tam fertiles campi , tam aprici colles , tam innoxii saltus , tam opaca nemora , tam munifica silvarum genera , tot
 ,, montium adflatus , tanta frugum & vitium , olearumque fertilitas , tam
 K 2 ,, nobi-

Vite maritatur populus u, amnis amans;
 775 Ordine dispositas eadem complectitur ulmos u,
 Incola fastidit quod fuit uva merum.

Ter sata, ter feritur, tria dat responsa colono y,

Ter

„ nobilia pecori vellera, tot optima tauris colla, tot lacus, tot amnium
 „ fontiumque ubertas, totam eam perfundens, tot maria, portus, gre-
 „ miumque terrarum commercio patens undique, & tamquam ad iuvandos
 „ mortales, ipsa avide in maria procurrans.

[autumnus habundat,] Vel, magnum vini proventum intelligit, adeo
 ut *Autumnus* pro *Vino* posuerit, ut *Martial.* l. 3. epigr. 58.

Et multa flagrat testa *senibus autumnis*.

i. e. Cella vinaria plena est veteris vini amphoris; Vel, præter vina,
 omnis generis fructus, & inprimis *poma*, quæ *autumni* tempore colligun-
 tur. *Horat.* Epod. 2. v. 17.

Cum decorum mitibus *pomis* caput

Autumnus agris extulit.

u *Vite maritatur populus*] *Horat.* Epod. Od. 2. v. 9.

Ergo aut adulta *vitium* propagine

Altus maritat *Populos*.

x eadem complectitur ulmos,] Inde *Catullus* *Carm.* 61. v. 54. *Ulmum*
 vocat *Vitis Maritum*.

Ulmo conjuncta *Marito*.

Idem ib. v. 49. *Viduas vites*, quæ ulmo non sunt conjunctæ, uti etiam
Horat. Od. 5. l. 4.

Et *vitem viduas* ducit ad *arbores*.

Ad vites autem maritandas arbores minus frondosæ eligebantur, de qua
 electione videatur *Plinius* l. 17. c. 23. *Hist. Nat.* quem morem *maritan-*
darum vitium etiamnum *Colchi* tenent, ita narrante *Busbequio* *Epist.* 3.
 p. 190. „ Vinum consistis ad pedem altissimarum arborum vitibus multum
 „ & non contemnendum legunt, atque hujusmodi *vites per arboris marita-*
 „ ramos sparset, in multas ætates sufficiunt.

y dat responsa colono,] *Virg.* *Georg.* l. 1. v. 47.

Illa seges demum votis respondet avari

Agricolæ

terra non respondere dicitur, cum frugum semina sine lucro in terram proii-
 ciuntur, aut parcius quam vota colentium volunt, proveniunt, quod ex
Ovidii illo l. 4. *Fast.* v. 641. intelligere licet,

--fructu

Ter sub sole novo ⁊ femina pensat humus.
 Urbem quam loquimur Comes obsidione coartat a,
 780 Quæ sola potuit prodicione capi.

Hanc ubi Corradus vi defensare fatigat,
 Dicitur his verbis admonuisse suos.
 Qui mecum proceres gelido venistis ab axe,
 Cernite quid populus, quid locus iste velit.
 785 Et locus & populus nostro diffidit amori,
 In nos hastiferas cernitis esse manus.
 Quisque suum nudo pugnet caput ense tueri b,
 Nec prece, nec pretio gens facit ista pium.
 Libertas est Marte mori c, servire malignum,
 970 Nobis vita mori, vivere poena datur.

Hinc

fructu non respondente labori,
 Irrita decepta vota colentis erant.
 quod & fallere dixerunt; idem ib. v. 645.
 Sæpe Ceres primis Dominum fallebat in herbis.
 Quare Horat. l. 3. Od. 1. Fundus mendax vocatur, qui agricolæ votis
 non respondet.
 ⁊ sole novo] Sol novus alias. Poetis est, Sol oriens. Virg. l. 1. Georg.
 v. 288.
 Aut cum sole novo terras irrorat Eous.
 Seneca in Herc. Fur. act. 1. v. 147.
 Pennasque novo tradere soli
 Gestis.
 a Comes obsidione coartat,] Richardus Acertarum Comes, Tancredi
 adfinis.
 b caput ense tueri,] Sallustius in B. Cat. c. 58. tegere pro tueri posuit,
 neque locus neque amicus quisquam teget, quem arma non texerint: atque
 in eandem sententiam auctor. noster statim subiicit: Libertas est Marte mori.
 c Marte mori,] In Bello, vel per arma cadere. Tibull. l. 4.
 Invictus Romano Marte Britannus.
 Hinc Apus ἀρσπορία Hesiōdo vocatur in Scuto Herc. v. 98.

Hinc Augustus abest, Augusta que capta tenetur
 Quid superest nobis, restat in ense salus. *d*
 Spes est nulla fugæ, quia nos foris obsidet hostis,
 Intus adest hostis, nec domus hoste caret.

795 Sicut aper ferus a canibus circumdatus, unco
 Dente furens *e*, multos ultus, ab hoste cadit.
 Sic vestrum si forte cadat, sit nullus inultus *f*,
 Victorem victi pœnituisse juvet.

Ex

[*d restat in ense salus.*] Nam in fuga salutem sperare, cum arma, quis corpus tegitur, ab hostibus averteris, ea vero dementia est; ita Catilina, jamjam acie decertaturus cum hoste, his verbis inter alia usus, milites suos ad strenue pugnandum adhortatus est.

e Sicut aper ferus - - dente furens,] Ovid. Herod. ep. 4. v. 104.
 - - obliquo dente timendus aper.

Metaphora hac jam Hesiodus usus, & alii eum eleganter sequuti fuerunt, cum indicare voluerunt certantium in pugna furorem, qui aut vincere aut mori sibi persuasum habent. Ille in Scuto Herculis, v. 386. & seq.

Ὅϊος δ' ἐν βήσσησιν ὄριον χαλεπὸς προιδίσθαι
 Κατὰ χαυλίδων φρονέει θυμῷ μαχίσσασθαι
 Ἀνδράσι θηρυτῆς, δῆγει δὲ σι λευκῶν ἰδῶτα
 Δοχμῶδεις, ἀφρὸς δὲ περὶ σῶμα μασιχόμεντι
 Λάβεται, ὅσσοι δὲ οὐ πυρρὶ λαμπρόντι ἕκταν.

Ovidius l. 8. Met. v. 338.

Hinc aper excitus medios violentus in hostes
 Fertur, ut excussis elisus nubibus ignis.
 Sternitur incursum Nemus, & propulsa fragorem
 Silva dat, exclamant juvenes, protentaque forti
 Tela tenent, dextra lato vibrantia ferro:
 Ille ruit, spargitque capes, ut quisque furenti
 Obstat, & obliquo latrantes dissipat ictu.

[*f sit nullus inultus,*] Ita sæpe fortissimi Imperatores in summo prælii discrimine his verbis quasi stimulo militibus suis animum addebant, ut si cadendi necessitas immineret, hoc tamen in morte solatium reportarent, si plures secum communi letho involverent, & cruentam atque luctuosam victoriam hostibus relinquerent. Catilina ad suos Milites: Quod si virtuti vestræ

Ex hinc ad cives ita paucis explicat ora,
 300 Vos precor hospitibus non temerate fidem.
 Augusto servate fidem, si forte, quod absit;
 Tancredum vestrum sanctificare g placet.
 Nos hinc incolumes obnoxius ire rogamus b,
 Non hic a longo venimus orbe mori.
 305 Augustus si noster abest, trans climata mundi i,
 Ipsum prolixas nostis habere manus.
 Hastenus arrecta varium bibit aure tumultum k,
 Et stupet & memor est, se superesse virum.

Ut

vestrae fortuna inviderit, cavete, *multi animam amittatis*; talem vero mortem *honestam* appellant: Nepos in Chabr. c. 4. & bene mori dicti, qui, in acie fortiter dimicantes, ceciderunt; uti Livius l. 22. c. 50. de L. Lucio Emilio Paulo, qui in praelio Cannensi occubuit, praedicat; id Graecis est Καλῶς ἀποθανῆναι: Dictator Posthumius in Oratione sua, quam paullo ante pugnam ad milites suos habuit, inter alia haec quoque loquutus est: ἀποθανῆναι μὲν γὰρ πάντων ἀνθρώπων ὀφείλεται, κακῶς τε καὶ ἀγαθῶς, καλῶς δὲ καὶ ἠδύως μόνοις τοῖς ἀγαθοῖς i. e. Mori quidem omnibus hominibus necesse est, aequae ignavis ac fortibus, bene autem & honeste, solis contingit viris fortibus.

g Sanctificare] In margine Bongarsii manu scriptum est, *sanctificare*, quid vero sibi velit *sanctificare Tancredum* divinare nequeo,

b obnoxius ire rogamus,] Lege *innoxios*, quibus non nocetur, uti apud Sallustium B. Cat. c. 39. *Hi Magistratus, Provincias, aliaque omnia tenere, ipsi INNOXII, florentes*; vel, qui aliis non nocent, quomodo Seneca l. 1. de Ira c. 16. *INNOXII dentes sunt, cum illos frequens morsus exhaust*: utraque significatio hic valere potest.

i trans climata mundi,] i. e. In locis remotissimis. Ovid. l. 4. el. 9. Trist. v. 23.

Trans ergo Tellurem, trans altas audiar undas.

k bibit aure tumultum,] Horat. l. 2. Od. 13.

Densum humeris bibit aure vulgus.

Ovid. l. 3. eleg. 5.

Ore meo lacrymas auribus illa bibi.

Eadem translatione utitur Cic. l. 2. epist. 14. ad Attic. fac venias ad *sistentes aures*. Virg. l. 1. Aen.

Longumque bibebat amorem.

Ut cum mella volunt exanimata rapta tueri,
 810 Indiscreta volant, sollicitata fremunt. l
 Sic in Teutonicos urbs pene tumultuat omnis,
 Regem polluto nominat ore suum.
 Non nisi Tancredum clamans se noscere Regem m,
 Proponit monstrum tam breve stulta Jovi, n

l Ut cum mella - - fremunt.] Eleganti hac metaphora in eadem re
 utitur *Quintus Smyrnaeus* l. 3. v. 220. & seq.

Τάνυ χαλῆς εἶσι μέλισσαι
 Ἄιδ' ἰὸν περὶ σῆμβλον ἀπειρῆσαι ποτίωνται,
 Ἄνδρ' ἰταμυνόμειαι, ἴδ' ἄρ' ἐκ ἀλῆγων ἐπιύσας,
 Κηρὸς ἐκτάμνησι μελίχροας, αἰδ' ἀκάρωνται
 Κατὰ ὑπαί μῆτις, ἴδ' ἀνέρθ', εἰδ' ἄρα καὶ ὄτ'
 Ἄντια εἰσσοσιν, ἴδ' ἐκ ὄδου' εἴδ' ἄρα βαιὼν
 Ὡς Ἄιας πᾶν ἔτι μάλ' εἰσομείνων ἀλόγιστον.

i. e.

- - - veluti protensis apes labiis.
 Quæ circa alveare suum agmine innumero volitant,
 Dum virum (*mella legentem*) arcent, qui tamen non magni faciens
 Favos castrat mellitos, ac quamvis illæ crucientur
 Fumi impetu & rustici, tamen nihilominus
 Contra tendunt: Is vero ne minimam quidem rationem habet:
 Sic Ajax irruptionem horum nihili æstimat.

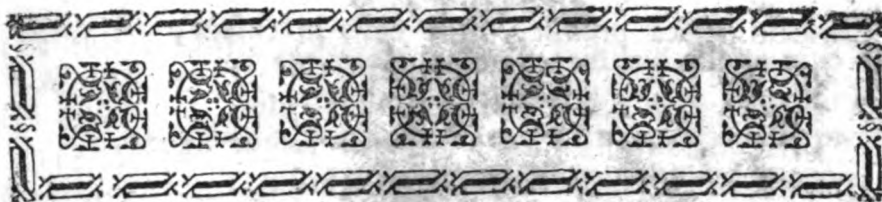
m *Non nisi Tancredum - - noscere Regem,*] Tumultuantes *Capuanæ*
 imitantur hic Judæos, qui Pilato, meliora eis suadenti, eadem voce respon-
 derunt, ἐκ ἰχομεν βασιλεία εἰ μὴ Καίσαρα. Joh. 19. v. 15.

n *stulta Jovi.*] Uti Auctor noster nimius est in deformitate Tancredi
 effingenda, ita servilia veterum blandimenta, sed imprimis Ovidii erga Au-
 gustum, quibus Imperatorum suorum numina placabant, impie & frequen-
 ter nimis sequitur; sic autem ille l. 5. Trist. eleg. 2. per Apostrophem ad
 Cæsarem, ut exilii mala ei mitiget,

Alloquar en absens absentia Numina supplex,
 Si fas est homini cum Jovis posse loqui.

COMES

COMES RICHARDUS

proditiose

CAPUAM INGREDIENS

PLURIMIS INTERFECTIS,

MARCHIONEM , & PAUCAS SUORUM RELIQUIAS
ASSECURAVIT.

615 **I**nterea Comes ante fores præludit in armis,
 Sinones multos novit in urbe viros.
 Heu subito patuere fores, foris obice fracto,
 Fit civile nefas, fit populare scelus.
 Exter ab ignoto cadit, hospes ab hospite falso,
 620 Hic latus ense cavat o, demetit ille caput. p

Loricam

o latus ense cavat,] Ovid. l. 12. Met. v. 130. *cavate galeam*

& nitido securum cominus hostem

Ense petens, parmam gladio, galeamque cavari.

De Latere vero perforare posuit. l. 3. Trist. Eleg. 9. v. 26.

Innocuum rigido perforat ense latus.

p demetit ille caput.] Ovid. l. 5. Met. v. 104.

Demetit ense caput.

Ubi Plantini editio An. 1582. *decussit* legit: si prior lectio firma stat talo
 Hesiodum sequutus videtur, qui in Theog. v. 180.

L

-- φ/λμ

Loricam lorica premit , furit ensis in ensem ,
 In clypeos clypei , cassis in æra ruit .
 A galeis galeæ flammescunt ensibus enses ,
 Tela vomunt flammæ , jactaque fulgur agunt .
 825 Hospitis & cari telo fodit ille cerebrum ,
 Hic ferus ille ferox , hic ferit , ille ruit .
 Hic salit , ille cadit , tenet ille , tenetur ab illo ,
 Hic levis , ille celer , aptus uterque fugæ .
 Hic caput , ille caput q̄ certat jactare periclis ,
 830 Opponit telis hic latus , ille latus .
 Hic certant clypeis ludentes passibus æquis r ,
 Ut ludit socio sæpe maritus ovis . s

Hic

οἶλῳ δ' ἀπο μῆδια πατρὸς
 Ἐσσυμένως ἡμῶσι .

Licet de Saturno patris genitalia , non verò caput demetente , fermo sit .

q̄ *Hic caput , ille caput certat* &c.] Videtur is sensus esse : hic caput vel Dux est agminis alicujus feditioforum civium , alius vero in confertissimos hostes sese immiscendo extremum capitis sui periculum subit ; Vel , hic & ille inter se certant , quis prior & majori animo in iliam pugnæ partem se immittat , ubi periculum sit præsentissimum , uterque

Paratus omne Cæsaris periculum

Subire suo . (periculo .)

r *passibus æquis*] a Virgilio hausit l. 2. Æn. v. 724.

sequiturque patrem non *passibus æquis* .

s *maritus ovis* .] Et hoc ad imitationem *Virgilii Georg. l. 3. v. 125.*

Quem legere Ducem & *pecori dixere maritum* .

Idem *Ecl. 7. v. 7.*

Vir gregis ipse caper .

Atque *Horatii l. 1. Od. 17.*

Quærent latentis & thyma devixæ

Olentis uxores mariti

Uterque autem ex *Theocrito* , *Idyll. 8. v. 49.*

ὦ Τράγε , τῶν λιυκῶν ἀγῶν ἀνερ .

i. e. O Hirce , albarum *Capraiarum* vir .

Hic ruit a muris præcepſque ſuum trahit hoſtem ,
 A victo victor , victus ab hoſte cadit .
 835 Ut ſolet a capto Jovis armiger ⁊ angue ligari ,
 Hic ligat , ille tenet , nexus uterque perit .
 Non aliter qui bella gerunt , in manibus altis ,
 Cum duo ſe miſcent ⁊ , ſunt ſibi cauſa necis .
 Alter in alterius ſubnectens brachia dorſum ,
 840 Si ruit , ambo ruunt , unus ⁊ alter obit .
 Cantet inauditum , cantet mirabile dictu
 Nunc mea Calliope . uu

Dum

⁊ Jovis armiger] Epitheton aquilæ Virgilio , Ovidioque uſitatiffimum .

u duo ſe miſcent ,] Proprium verbum de iis , qui prælia atque certamina
 contra ſe invicem ineunt , in quibus unus in alterius necem ruere tentat .
 Seneca in Phœniſ. act. 3. v. 435.

- - - jamque in alternam necem

Illinc ⁊ hinc miſcere cupientes manum .

Ad hunc autem prioresque verſus illuſtrandos , nihil aptius illis Virgilio l.
 10. Æn. v. 20. huc afferri aut excogitari poſſet , adeo ut mutato nomine
 fabula de Capua , a Tancredinis occupata , narrari videatur .

Cernis , ut infulſent Rutuli ? (Tancredini) Turnuſque

- - - (Comes Richardus) feratur

Per medios inſignis equis , tumiduſque ſecundo

Marte ruat ? non clauſa tegunt jam mœnia Teucros (Caſarianos)

Quin intra portas atque iſtis prælia miſcent

Aggeribus murorum , ⁊ inundant ſanguine foſſæ .

uu Cantet inauditum - - mea Calliope .] Et hic Virgilioſta veſtigia non
 inveniſſe , licet haud paſſibus æquis , preſſit , l. 9. Æn. 525.

Vos o CALLIOPE , precor aſpirate canenti ,

Quas ibi tum ferro ſtrages , quæ funera Turnus (Comes Richardus)

Ediderit , quem quiſque virum demiferit Orco .

Frequens enim eſt Poetis , ubi arduum quid , atque ſublimum , aut etiam
 humano ingenio inaccessum , canere volunt , Muſas invocare , quarum ope
 ſe a re implicita expedire valeant ; idem Virg. l. 7. Æn. v. 641. ſeq.

L 3

Pandite

- Dum Comes iret eques spectatum mœnia circum
 Et venisset, ubi maxima turris erat.
 845 Hunc vir Teutonicus summa specularis ab arce,
 Se dedit in Comitem lapsus ad ima miser.
 Et nisi fata virum rapuissent a strage ruentis,
 Tunc Comes e lapsu triste tulisset onus.
 Ut levis imbriferus per nubes fulgurat æther,
 850 Cum sua per rimas nubila ventus arat.
 Non secus in radiis procul armatura coruscat,
 Nec non cristatum fulgurat omne caput.
 Post procerum cædes, vitam Conradus & arma
 Vendicat *, & socios quos superesse videt.
 855 Hunc Comes & socios dextra securat * & ore,
 Non poterant proceres tot sine cæde capi.

Ne

Pandite nunc Helicon, DEAE, CANTUSQUE MOVETE,
 Qui bello exciti Reges, quæ quemque secutæ
 Complerint campos acies, quibus Itala jam tum
 Floruerit terra alma viris, quibus arserit armis?
 Et meministis enim, DIVAE, & memorare potestis:

x vitam Conradus & arma vendicat &c.] i. e. Marchio Conradus Muscancervellus, quum videret, se virtute contra hostem nihil amplius proficere posse, vitam atque arma sibi sociisque suis, qui ex pugna superstites fuerant, servari petit a Richardo Comite. Ita eadem notione usus est Vellejus Pat. l. 2. c. 120. Sunt, qui vivos ab eo vindicatos - - tradiderunt. i. e. Servatos.

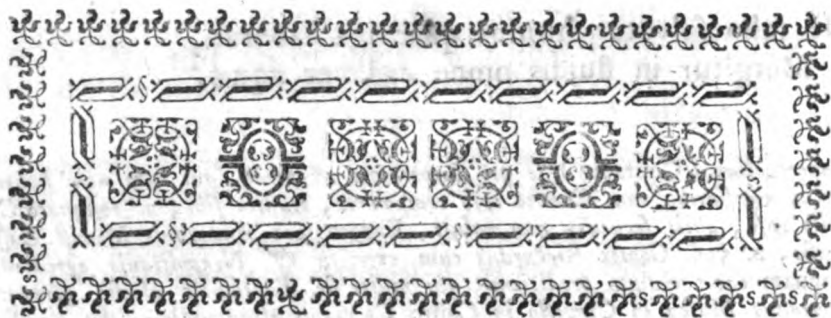
y Hunc Comes - - dextra securat] Du Cange in Glossario: Affecurare, securare, est pignore vel fidejussione interposita securum facere. Hic mos, licet omnibus fere gentibus communis fuerit, dextram ad fidem firmandam porrigere, tamen PERSIS quasi proprius erat, quod nulla jurisjurandi aut fidei formula apud eos sanctior, quam hæc esset. Nepos in v. Datam. c. 10. fidemque de ea re more Persarum DEXTRA dedisset. Paucissimis hanc Richardi Comitis Capuæ expugnationem Richardus de St. Germano persequitur: Acerrarum Comes de Neapoli exiens, cum Neapolitanis, & aliis undique collectis militibus, venit Capuam, Castellum obsidet, in quo Muscan-

Ne raso solvatur humus quâdriga laborat,
Mergitur in fluidis omne cadaver aquis.

seancervellus (Conradus) se pro Imperatore receperat, qui cum non haberet victui necessaria, cum Comite ipso componens, tradito sibi, ac resignato Castello ipso, abiit securus, quo voluit. Eadem fere Anonymus Monast. Cassinensis, p. 515. Comes Richardus cum exercitu & Neapolitanis egrediens, Capuam capit civium prodicione, ubi multi de Teutonicis gladio pereunt; Conradus Musca in Cervello in Castro Capuano aliquamdiu resistit, tandem compositus cum Comite cum suis exiit illesus, Capuæ nobilibus, qui cum eo erant, carceri deputatis. vide supra pag. 56.

Cum

Cum dubitaret

TANCREDUS

tenere

IMPERATRICEM apud MESSANAM,

ipsam Uxori suæ custodiendam PANORMUM mittit,
Scribens ei.

860 **C**OR breve Tancredi merito diffidit ubique,
Tam sibi quam mundo credit abesse fidem.
Nunc mare nunc terras, animo scrutatur & urbes,
Pectore sollicitus nec loca fida videt. z
Tandem consilio dubitantis pectoris usus,
Curam custodis mittit ut uxor agat.

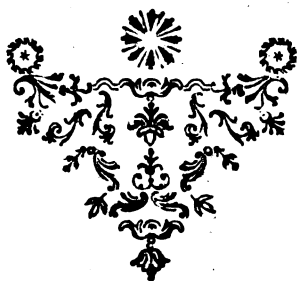
Accepto

z nec loca fida videt.] Multa timet Tancredus, sed inprimis ne Constantia custodia elabatur, haud ignorans, plurimos esse, qui ejus rebus ituderent, quique omni cura in id niterentur, ut eam, Tancredo dejecto, & liberam, & Reginam suam conspicerent.

365 Accepto calamo finitur epistola paucis,
 Exsul a quam didicit b littera græca fuit.

a *Exsul*] *Tancredus* a Guilelmo I. sive *Mala* patris suo cum multis Siciliæ optimatibus defecerat, qui, contra eum conjurantes, complura munita loca expugnaverant, quibus vero ille omnibus præter *Buteram* receptis, hanc, quia ei *Tancredus* inclusus erat, obsidione cinxit, qua etiam in deditioem accepta, *Tancredi* sociorumque vitæ hæc lege pepercit, ut omni Sicilia cederent, neque unquam se vivo in illam reverterentur. Itaque in Græciam trajecit, ibique anno 1161. tutum exilii sui locum invenit, unde deum anno 1166. Guilelmo I. fati functo, Guilelmi II. indulgentia in Siciliam revocatus est. Ex hac quinquennali sua in Grecia commoratione, & imprimis Constantinopoli, tantam sibi familiaritatem in Regia aula contraxerat, ut postea filio suo natu majori *Rogero* filiam imperatoris Græci uxorem obtinuerit, quod matrimonium insuper odium Græcorum, erga Germanicæ Imperatoris, internecinum multum adjuvit.

b *didicit*] Non videtur verosimile *Tancredum* antea plane rudem Græcarum litterarum fuisse, cum bella fere continua, induciæ, ac fœdera, quæ Siculis maxime cum Græcis intercesserant, contrarium postulaverint: Sed imprimis *Normanni* Principes, quarum stirps in *Tancredo* filioque ejus extincta est, multa, varia fortuna, cum illis habuerunt belli pacisque negotia.

EPI.

EPISTOLA TANCREDI

ad

UXOREM.

HOc ego Tancredus tibi mitto Sibia scriptum,
 Quod postquam tacito legeris ore, crema.
 Tu quondam Comitissa, modo Regina vocaris,
 870 Tu quondam Licium, tu modo regna tenes.
 Quas nunc fastidis, & quæ quandoque fuere
 Divitias *c*, memori singula mente nota.
 Hæc est Rogerii Proto-Regis nobilis hæres,
 Illius est uxor, qui *d* quatit omne solum.

Hanc

c Tu quondam Comitissa - - nunc fastidis divitias,] Tu, quæ quondam Licii vel Leccæ Comitissa, quippe mea conjux, nunc vero per me Regiam dignitatem consecuta, qua nihil inter mortales majus, nihil exoptatius a Deo precibus deposci potest, spernis quidem, ac merito flocci pendes priores fortunas, verum ne reputes, non prudentia, non consilio, immo singulari prorsus industria opus esse, præsertim hoc temporis articulo, quo, uti Terentius ait, *Lupum auribus tenemus*, nam regna facile iisdem artibus, quibus initio parata fuerunt, retinentur: ne ergo stulti tum amplissimis bonis culpa nostra excidamus, attenta atque memori mente perpendas, *hocque nunc agas*, quod ego e re usuque nostro agenda esse judico.

d Proto-Regis hæres, Illius uxor, qui *c*.] Hoc est illud malum, quod me

- §75 Hanc ego dulcis amor , mea præcarissima confors
 Servandam e vigili pectore mitto tibi.
 Sis Comes & Custos , & ei sis hospes & hostis ,
 Hanc nunquam sine te , si fapis , esse finas .
 Una domus vobis , unum de nocte cubile ,
 §80 Hanc nunquam sine te , si fapis , patiare loqui .
 Deliciosa duas communicet una parapsis f
 Nunc major , nunc par , nunc minor esse velis .

me male habet & urit , & generis scilicet nobilitas , qua nemo proprius *Constantia* Rogerio primo Siciliae Regi , quippe ejus filia , conjuncta : & maritus , cui nupta est , quippe Henrici VI. Cæsaris Romani uxor , ad cuius impotentem dominationem totus contremisco : paucis , illa sola est , cui fas est dicere :

Ast ego , quæ divum incedo Regina , Jovisque
 - - - Conjux , una cum gente (*Sicula*) tot annos
 Bella gero .

e *Servandam*] *Tancredo* eadem erga *Constantiam* captivam mens fuit , quæ olim *Antigono* erga *Eumenem* fuerat , cum eum in custodiam dedisset , & Præfectus custodum quæsisset , quemadmodum servari vellet ? ut acerri-
 mum , inquit , leonem , aut ferocissimum Elephantum .

f *parapsis*] Idem est , sive leges *parapsis* sive *paropsis* ; *Juvenalis* Sat. 3.
 v. 142.

quam multa magnaue *paropside* coenat.
 Ubi Codex *Juvenalis* manu exaratus , quem olim Bibliotheca mea servavit , scribit *parascide* , & videtur legendum *parapside* , uti & in ora editi *Juvenalis* *Luxetia* 1552. 4to. Bibliothecæ Publ. *Bernens.* ad hunc locum manu *Franc. Danielis* , qui erat frater *Petri Danielis* , adscriptum est , *Vetus* , *Parapside* . Duplex enim vocis hujus scriptura reperitur , ita observante viro in Litteraturâ Græca longe aruditissimo *Tib. Hemsterbuysen* ad *Jul. Pollucem* T. II. p. 1259. Est autem Vas cibarium , in quo obsonia apponebantur .

IMPERATRIX

Ingressa Palatium audacter & imperiose loquitur,
ac respondet

UXORI TANCREDI.

Post hæc ascitis fociis Augusta Panormum
Convehitur, multi condoluere senes.
885 Heu heu clamantes tacito sub pectore fiebant,
Hæredem regni quæ manus ausa tenet. *g*
Proh dolor *b* ingrediens Augusta palatia patris,
Proh pudor insidias obsidionis habet.

Ipsa

g que manus ausa tenet?] Quis tam impius ausus est tantum committere scelus, ut Augustam captivam teneat? Illa interrogatio est admirantis simul atque indignantis, ob rem aliquam quam minime fieri oportuisse arbitramur: ad formam illius apud *Virgilium*, qui sibi præ cæteris in hac figura egregie placet: l. 1. *Æn.* 43.

Quod genus hoc hominum? quæve hæc tam barbara morem
Permittit patria?

l. 2. v. 42.

- - - o miseri, *quæ tanta insania Cives?*
Créditis auctos hostes?

ib. v. 285.

- - - *quæ causa indigna serenos*
Coedavit vultus?

h *Proh dolor*] Proh dolor, proh pudor, proh Jupiter, & sæpe *proh* solum positum sunt exclamations indignantium apud Veteres. Ovidius l. 11. *Met.* v. 41. de Orpheo a Bacchis occiso.

-- per-

Ipsa tamen gaudens tamquam vicisse resultat,
 890 Et quotiens loquitur, visa superba loqui.
 Cerreæ fastidit opus i, fastidit amari,
 Fausta sedens neutris k imperiosa jubet.

Quo

perque os, proh Jupiter! illud,
 Auditum faxis, intellectumque ferarum
 Sensibus, in ventos anima exhalata recessit.
 Inde illa in rebus perditis aut afflictis rebus decantata formula: *Proh Deum
 atque hominum fidem!*

i *Cerreæ fastidit opus,*) *Cerreæ* est Sibilis, Tancredi uxor, *Acerre*, vel
 ut alii scribunt *Cerreæ* Comitum filia, *Richardi Acerrarum* Comitum soror:
fastidit opus, idem est quod Ovidius, licet alio sensu, dicit - - damnat &
 odit *opus*. Trist. l. 3. el. 7. OPUS hic denotat officium uti in *Phœn. Sene-
 cæ* act. 1. v. 108.

faciet, ubicunque est *opus*
 Vel id quod cuiusque *personam* vel naturam *debet*. vid. Gronov. ad h. Sen.
 locum; vel, *operam* & laborem, ut Cicero Orat. ad Quirit. post Redi-
 tum c. 11. *quam* (Rempublicam) *aliquando omnes unius opere, servatam
 judicaverunt*. Si primo sensu accipias: intelligendum officium, sibi a Tan-
 credo in litteris demandatum, quo erga Constantiam captivam defungi de-
 beat; si secundo, id vult: Sibiliam, tum potissimum eo tempore,
 quo Constantia in conspectum ejus venit, se tamquam Reginam gessisse,
 hancque ut captivam tractasse, quod vero illa utrumque magno fortique
 animo contemserit; si tertio: Sibiliam omnem operam ac curam in eo col-
 locasse, ut adpositis custodibus, cunctas Constantiæ actiones, imo & inti-
 mos mentis recessus rimaretur, ne forte aliquid molitur, quod sibi ac
 marito suo foret detrimento.

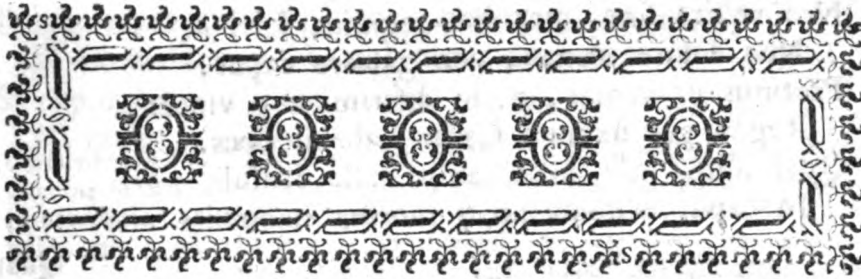
k *Fausta sedens neutris*] Ex prioribus blandimentis atque divinis com-
 pellationibus, quibus Poeta Cæsarem Uxoremque ejus onerat, facile intel-
 ligi potest, animum & hic attendisse ad veterum opinionem, quæ existi-
 mabant, Deos suos nonnunquam has terras invisere, ut Bonis Bona, Malis
 Mala tribuant, eorumque scelera præsentis poena vindicent; sensus ergo esset,
Constantiam, ut Divam aliquam ad hoc advenisse, ut Sibilis & Tancre-
 di illosque sectantium injuriam, sibi maritoque suo illatam, ulciscatur,
 jusque suum forti manu asserat: *Fausta neutris*; non favens, non propi-
 tia, inde *fausta sidera*, salutaria, faventia; *fausta omina*, prospera, læ-
 ta &c.

Quo Cerrea dolet ; per eam tum sæpe vocatur ;
Mittit Tancredò talia mota suo. †

[*Tancredo talia mota suo.*] *Mota* pro *commota*, gravissime irritata :
Nepos in Timol. c. 1. *quibus verbis adeo ille est commotus, ut nonnunquam*
vita finem facere voluerit ; vel leg. motu suo, nemine vel suadente,
vel admonente, aut consilium suppeditante, sed sponte sua, meptis fuz
mosum atque impetum sequuta est.

EPI.

EPISTOLA UXORIS

A D

TANCREDUM SUUM.

895 **Q**uid facis o demens, Comitē misistis an hostem,
 Ecce quod exarsit, jus patris hostis habet. *m*
 Venit ad hoc Cæsar, sed ad hoc sua venit & uxor,
 Victorem victum præda superba facit.
 Non opus est armare viros, velare carinas *n*,
 900 Nec proceres belli nec numerare Duces.

Nec

m quod exarsit, jus patris hostis habet.] Hostis noster sive Constantia jus in Siciliam cæterasque provincias habet, a patre sibi, mortuis duobus Guilelmis Regibus, hæreditate relictum, quod suum jus, jam non verbis solum a nobis repetit, sed bello quoque persequitur, quod brevi ante in Italia sed præcipue in Apulia enarserat: Nepos in Hamil. c. 2. tantum exarsit intestinum bellum.

n velare carinas,] Sine auctoritate castæ Latinitatis hoc verbo in hunc sensum utitur, Ovidius & alii dixissent, *Vela pandere, tendere, dare, laxare*, &c. ejusdem, imo peioris adhuc κόμματα sunt statim subsequētia verba *ensare manus*, pro *manus ense armare*; *galeare caput*, pro *caput galea tegere*, sive secundum Ovidium *galeam dare capiti*. l. 6. Met. v. 79. Licet apud Nonium Marcellum in voce *clypeat* ex Pacuvii sterquilinio hæc vox eruta videatur. Pacuv. *Hermiona*. *Currum liquit, chlamide contorta astu clypeat brachium, ita & galeare*. Cynna *Epigrammatis: Miseras audet galeare puellas*.

Nec vestire sinus maculosi tegmina ferri o,
 Non ensare manus, non galeare caput.
 Protinus ut veniat, nullo discrimine p vincet,
 Regna per uxorem Cæsar habebit opes.
 905 Quas nimis ipse doles causis male consulis ægris,
 In caput a stomacho q morbus habundat iners.

Quam

o *Nec vestire sinus maculosi tegmina ferri,*] *Lego tegmine,* & *Loricam* intelligit, quæ conferta hamis squamarum in serpentibus similitudinem præ se fert, inde illa *maculosi ferri* appellatio, quoniam Poetis usitatum est, serpentum squamas, ob varium colorem, præsertim incidentibus in eas solis radiis, cum *macula* comparare. Virgilius l. 5. Æn. v. 86.

Cæruleæ cui terga notæ, *maculosus* & auro
 Squamam incendebat fulgor

Ovidius, cum Cadmi congressum cum stupendæ magnitudinis serpente referret, illius squamas *Lorica* comparavit. l. 3. Met. v. 63.

Loricæque modo *squamis* defensus & atræ
 Duritia pellis, validos cute repulit ictus.

Uti noster *Ebulo* ita & Lucanus l. 7. v. 497. *Loricam Pectoris tegmen* vocavit;

qua torta graves *Lorica* catenas
 Opponit, tutoque latet sub *tegmine* pectus.

p *nullo discrimine*] i. e. Nullo periculo.

q *In caput a stomacho*] Similitudo, a membris humani corporis petita, ad civilem hominum cœtum, tam Imperantium quam parentium, transferre, exemplis veterum non caret; in quibus præ cæteris illustris est vetustissima illa *Menenii Agrippæ* parabola, qua discordes suos cives, atque contra Patriçiorum importunitatem frementes, ad concordiam reduxit.
 „ Tempore quo in homine, non, ut nunc, omnia in unum consentiebant, sed singulis membris suum cuique consilium, suus sermo fuerat,
 „ indignatas reliquas partes, sua cura, suo labore ventri omnia quæri.
 „ Ventrem in medio quietum, nihil aliud, quam datis voluptatibus frui.
 „ Conspirasse inde, ne manus ad os cibum ferrent, nec os acciperet datum, nec dentes conficerent: hæc ira dum ventrem fame domare vellent,
 „ ipsa una membra, totumque corpus ad extremam tabem venisse; inde
 „ apparuisse, ventris quoque haud segne ministerium esse, nec magis ali
 „ quam alere eum &c. Comparando hinc quam intestina corporis seditio
 „ similis esset iræ plebis in Patres, flexisse mentes hominum. Livius l. 2.
 „ c. 32.

Ille

Quam male dispensas aliis medicamina membris,
Si Caput ignorat.

Si caput ægrotet, valeant & cætera membra r,
900 Ni caput abrasas s, cætera membra ruent. s

Ille autem morbus, qui se ex stomacho in caput transtulit, alio vix poterit cognosci vel explicari modo nisi hoc: Multi adhuc Siciliæ cives atque ex ipsis optimatibus supersunt, qui maximopere *Constantia* conatus: adjuvabunt, atque in tempore illi fortiter adesse non aspernabuntur: Hique in causa sunt, cur *Constantia* tam altos spiritus alat, neque de ferocia sua aliquid remittat: qua vero, ut capite, longius extra regni limites remota, reliqui animum despondebant, & facile ad officium suum sese redigi patientur.

r *Si caput ægrotet, valeant & cætera membra,*] Adeone infamus es *Tancrede*, ut existimes, ægrotante capite, cætera membra bene valere: Intelligit autem infensissimum *Constantia*, ac *Cæsarianarum* partium, quæ tum, licet *Tancredo* rerum potiente, in Sicilia vigeant, erga *Tancredinos* animum.

s *Ni caput abrasas, &c.*] Interrogative capiendum: & *cætera membra ruent?* Sensus est: Nisi illam, utpote omnis mali causam, procul hinc in desertum munitumque aliquem locum seponas, & potius *Reginæ* instar heic, magno meo cum dedecore, imperare sinas, putasne clientes illius, quorum magnam turbam in sinu regni tui fovet, mente viribusque frangi posse? falleris, nam morbus pestiferus latius serpet, & sana quoque membra in perniciem trahet. Vel legendum est: *Si caput abrasas*: Sublato & remoto capite, nullo negotio omnem rem conficies, quoniam reliqui opibus, duce, atque consilio, veluti vitali succo destituti, aut certo contabescunt, aut ultro tuam implorabunt fidem. Videretur autem his, *Sibiliam Tancredo* suadere, ut *Constantiam* e medio tollat, eodem fere modo, quo olim *Tarquinius Superbus* nuncio filii, patris consilium exquirentis; quid fieri vellet, indigitavit: „ In Hortum *Ædium* transit, sequente Nuntio „ filii; ibi inambulans tacitus, summa papaverum capita dicitur baculo „ decussisse &c. Liv. l. 1. c. 54.

r *ruent.*] Probe dictum de membris humani corporis, ob nutrimento-
rum defectum sensim emorientibus. Horat. l. 2. Sat. 3. v. 153.

Deficient inopem venæ, te ni cibus atque
Ingens accedit stomacho fultura ruenti.

RESCRI-

RESCRIPTUM TANCREDI

A D

U X O R E M .

HÆc ubi Tancredus legit , quæ miserat uxor ,
 Altera rescriptum pagina tale tulit .
 Cara michi conjux , & casti foedus amoris ,
 Quam michi misisti , pagina robur habet .
 915 Vir magnæ fidei , maturæ gratia mentis
 Est ibi , consilio fac , rogo , cuncta suo .
 Consule Matthæum , per quem Regina vocaris ,
 Illi debemus , quicquid uterque sumus .
 Trans hominem divina sapit , videt omnia longe ,
 920 Achitofel alter , pectus Ulyssis habet . u
 Hunc igitur michi , cara nimis , de more vocatum ,
 Consule , consiliis ipsa quiesce suis . u

u *pectus Ulyssis habet.*] Inde ob versutiam , calliditatem , ac prudentiam variis ab Homero ornatur epithetis , πολυμήτις , ποικιλομήτις , i. e. variis consilii , εἰδώς δόλος , δολίως , πολύτροπος uersutus , ἔμψρων , prudens , Σισύφεια Λαμπυρίς , Sisyphia vulpes &c.

x *consiliis quiesce suis.*] Hoc sis Catone contenta , ultra

Tu ne quæsieris (scire nefas .)

Quiesce pro *adquiesce* . Curt. 1. 6. c. 10. *tot modo liberorum parentem , in univo filio adquiescentem , eo quoque orbari .*

UXOR.

UXOR TANCREDI

vocato suo

CANCELLARIO,

de Viro conqueritur.

NEc mora Matthæum tristis Cerrea vocavit,
Sic ait, o veterum Bibliotheca Ducum.

925 **O** Regni tutela, fides purissima Regum,
Antidorum vitæ, consule, mœsta queror;
Sensato de Rege *h* queror, quo nescio pacto,
Serpentem medio pectore gnarus alit. *a*
Ad senium properans dementior exit. ab annis,
930 **Et** jubet unde vivat poenituisse senem. *a*

Quæ

y *Sensato de Rege*] Barbare, pro homine mentis ingenique acumi-
ne ita prædito, ut facile res obsturgiores atque abditas percipere valeat: in-
de Galli *un homme sensé*. Ironice intelligendum est, nam supra jam in
litteris ad Tancredum exclamat, *quid facis o demens?* & infra, de eodem,
dementior exit ab annis.

z *Serpentem - - alit.*] Est *ωαρομια* de ingratis, qui beneficiorum
obliti, suos benefactores injuria afficiunt. Græci dicunt *βρι δαλτυρ*. vid.
Adagiographi.

a *jubet unde vivat poenituisse senem.*] Nihil sani sensus nisi hęc hinc
elicere possum: Tam inepta sibi que perniciofa, ob senium delirans *Tancre-*
duf, nunc jubet, ut certo eum aliquando antejussorum & vitæ ipsius *po-*
nitentia incessura fit: *vivat poenituisse*, pro *poeniteat vixisse*.

N

Quæ spes regnandi, vel quæ mihi vita superstes,
 Cum prope me patria jure superba sedet. *b*
 Et quotiens video quæ Cæsaris ore superbit,
 Ah totiens animus deficit inde meus.

935 Consule, quid faciam, privatis consule morbis,
 Nam cruciant animos nocte dieque meos.

b *patria jure superba sedet.*] Constantia Rogerii patris sui jus in Sicilia sibi vindicat, juxtaque me Regio throno insidens, superbe imperat. SEDERE proprium de Imperantibus, juraque dicentibus verbum est. *Lactantius* de Deo l. 6. c. 8. Sedet enim maximus & aequissimus iudex, speculator ac testis omnium.

RE

RESPONSIO BIGAMI.

Tunc ita Matthæus merito Sibilla vocaris,
 Nam procul experta mente futura vides.
 Regis culpa fuit, certe non imputo Regi,
 240 Plurima cor nostri Regis agenda gravant.
 Implicitum multum dominantis sensus oberrat,
 Et quandoque jubet, quod rationis eget.
 Et quia castra fidem quam plurima non bene servant,
 Urbes spem modicæ credulitatis habent. c

Verti-

c *castra - - fidem - - urbes credulitatis habent.*] Dubia militum voluntate etiam togatorum civium fides vacillare videtur: *Castra & Urbes*, pro *Militibus & Civibus*; ut Horat. l. 1. Od. 10.

iniqua Trojæ castra sefellit

Et Propert. l. 4. eleg. 4.

Atque intermissa castra filere tuba.

Ita fere semper vulgi & civium mos fuerat, ad militum nutum, utpote plus valentium, suam adcommodare voluntatem; quod & *Dioni* ejusdem, cujus *Tancredus* erat, Siciliæ tyranno fataliter contigit: *Vulgus offensa in eum militum voluntate liberius loquebatur, & tyrannum non ferendum distabat.* Nep. in vita ejus c. 7.

CREDULITAS hic fidem quoque denotat, & a posterioribus scriptoribus pro firma Christianæ Religionis persuasione accipi cœpta est: *Salvianus*, l. 3. contra avaritiam: *licet credulitatem tuam verbis velis asseverare, non credis.* *Petrus Chrysologus* Serm. 159, *sicut illi Magi, qui sunt fidei nostra Duces, credulitatisque Principes.*

- 945 Vertitur in dubium, quo sit custode tuenda,
 Vel quo fervetur præda verenda loco.
 Inde suos dejecit humo Matthæus ocellos,
 In cor se referens, præmeditatus ait.
 Est locus, est memini mediis contentus in undis,
- 950 Quem maris ex omni parte tuentur aquæ.
 Quem vis naturæ cumulum produxit in altum,
 Qui circum scopulos sub pede rupis habet.
 A rate remivaga scopulis munitur acutis,
 Hinc lapis hostiles, hinc verat unda pedes.
- 955 Qui nomen Salvator *d* habet, quia credite salvat,
 Tantaque sit tanto præda tenenda loco.
 Cerreæ placuit numur *e*, quod dixerat ille,
 Scribitur Urbano pagina parva viro.
 Hanc Alierne Comes munito carcere serves *f*,
- 960 Nil super hoc Regi gratius esse putes.

Proti-

d *Qui nomen Salvator*] Optime atque peraccurate *Bened. de Falco* in *Antiquit. Neapolit.* Vol. 21. Burmann. Thes. Ital. p. 9. de hoc Castro: „ Per maris littora reliquæ piscinæ *Luculli* apparent, quæ usque „ adhuc (*Locugliano*) vocantur, ejusque Palatium promontorium erat *Echiæ* „ in mare procurrens, processu vero temporis a continente divisum fuit, „ ac a *Normannis* in Fortalitium seu Castellum communitum, quod cum „ ad formam *Ovi* sit erectum, *Castellum Ovi* dicitur. In *Castello Ovi* exi- „ stit *Salvatoris* facellum, locus idcirco is antiquitus *Sancti Salvatoris* In- „ sula nuncupatus fuit, estque e regione *Pizzosalone*.

e *placuit numur*,] Legendum *Murmur*. Iniquo animo *Ebulo* noster ferre videtur, quod *Matthæus* Cancellarius *Sibilia* suaserit, ut *Constantiam* in munitum aliquem locum, aquis undique ac præruptis scopulis cinctum, ablegat; inde consilium ejus *Murmur* vocat, quod est sermo inconditus & tumultuosus. Quare vulgi sermonibus, quia eis loquentiæ multum sapientiæ vero parum inest, *murmur*, plerumque tribuitur. *Ovid.* l. 13. *Met.* v. 124. *Murmur vulgi*; & alibi *Murmura fama* &c.

f *Alierne Comes* - - *carcere serves*,] Nihil de hoc *Alierno* Co-
 mite

Protinus Augustam , Cerrea præcipiente ,
 Ad te Parthenope remus & aura vehit .
 Sic scelus eructat , scelerum sic fumat abyssus ,
 Thuraque mortiferi sulfuris olla vomit .
 965 Sic verus exhalat fumum putredinis antrum ,
 Effundit quæ vix texta venena capit . g
 O Sodomea lues ; O Gomorrea propago ,
 Vixeris urbanis morsque ruina tuis . b

Vasva

mite compertum habere potui, nisi quod in opposita pictura, nihil alias memorabile continente, hæc verba scripta sint : *Scribit Bigantus Sacerdos Alierno Neapolitano, ut Imperatricem in Castro Salvatoris ad Mare bene custodiat.* Sed & hoc animadvertendum est, cæteros Scriptores, qui horum temporum historias concinnarunt, saltem illos, quos mihi pervolvere licuit, nihil de triplici hac custodiæ permutatione commemorasse; Nam secundum nostrum auctorem *Constantia* primum a Salernitanis *Messanam*, inde a Tancredo *Panormum*, hinc autem a Sibia in *Castrum Salvatoris*, Neapoli imminens, transmissa fuit. *Richardus de S. Germano* in Chron. suo p. 549. paucis his rem totam absolvit: *Salernitani ad captandam Tancredi Regis gratiam, detentam Imperatricem ipsi Regi in Siciliam mittunt. Otto de S. Blasio* cap. 37. nec hanc quidem *Constantia* in Siciliam transvectionem attingit, sed hæc solum narrat: *in qua mora (Cæsaris ad Neapolim) a quibusdam Baronibus Apuliæ, propinquis suis, Imperatrix capitur, & cum maxima diligentia custodita, in captivitate detinetur tempore aliquanto.*

g *Effundit quæ vix texta venena capit.*] Longe hinc vox *texta* amoveatur, illius vero locum tuto occupet *testa*: ut sententia hæc sit. *Matthæus* tantum veneni ex impurissimi sui pectoris fonte effundit, quantum vix ulla *testa* capiendo par esset. Testis i. e. Amphoris seu Cadis fictilibus veteres utebantur, ad condenda vina, quarum optimæ erant, quæ in Græcia fingebantur, id docente *Lambino* ad hæc Horatii l. 1. Od. 20.

Vile potabis modicis Sabinum

Cantharis, Græca quod ego ipse *testa*

Conditum levi, datus in theatro

• Cum tibi plausus

h *urbanis - - tuis.*] i. e. Civibus, urbem incolentibus. Nepos in Cim. c. 2. *Populum Urbanum* adpellavit, ad discrimen eorum, qui in agris habitant.

- Vasva peccati *i*, veteris vetus amphora fraudis
 970 Fons odiique nefas, exitiale chaos.
 Templum Luciferi, qui noctem Lucifer odit,
 Qui quanto voluit, celsior esse, ruit.
 Duxeris unde genus *k*? Gens a me nulla requirat,
 Nam Carthago tuos diruta misit avos. *l*
 975 Paupere lintheolo tecti venere Salernum,
 Quorum pauperies quid nisi flere fuit.

Quos

i *Vasva peccati*,] Leg. *Vas vah peccati*. In ora libri *Bongarsius* correxit *Valva*, sed prior lectio simplicior.

k *Duxeris unde genus*?] Trita phrasis Ovidio, aliisque, is l. 6. Met. v. 427.

Et *Genus* a magno ducentem forte Gradivo.

Ep. Her. 19. v. 148.

A tibi suspecto ducit Ulyssæ genus.

l *Carthago dir. tuos mittit avos*.] Proprie *mitti* dicuntur, quæ ex longinquis terris advehuntur, & quæ peregrina sunt. Ovid. l. 1. Fast. v. 341.

Thura nec Euphrates, nec miserat India Costum.

Per *Avos* autem majores quosvis ac progenitores designat. Sen. Herc. Fur. act. 2. v. 338. 339.

Nobiles non sunt mihi

Avi, nec altis inaclytum titulis genus.

Lucanus l. 8. v. 73.

Femina, tantorum titulis insignis *avorum*.

Quod vero *Matthæus* ex diruta *Carthagine* originem traxerit, id non sine omine factum esse, oblique significare voluit, cum, quia Carthaginenses ab omni memoria, & florentibus & perditis eorum rebus, Romano nomini fatales hostes fuerunt: tum etiam, ut obscurissimi generis vilitatem in *Matthæo* taxaret, quod ex urbe everfa oriundus sit; Magnæ enim semper laudi ducebatur, patriam habere, omnibus copiis adfluentem, ædificiorumque elegantia & amplitudine splendidam: Quod *Nepos* in *Alcibiade*, cum & animi, & corporis fortunæque bona, quibus præ cæteris civibus fuerat instructus, enumerasset, ut primum, maximumque posuit, quod *ATHENIS amplissima civitate natus esset*. cap. 1.

Quos utinam nunquam vidissent littora nostra,
 Ex his naturæ non quereretur opus. *m*
 Officium quorum naturæ crimen & hostis *n*,
 980 Femineas cæca polluit arte genas. *o*
 Exultans odiis, contraria pacis amasti,
 Ecclesiæ stimulus *p*, seu rationis onus.
 Justitiam viduis visô non ære negasti,
 Multotiens fociis causaque litis erat.

Primi-

m *Ex his naturæ non quereretur opus.*] Ad hujus sequentisque ver-
 fus densissimas tenebras dissipandas, nihil lucis video præter adjunctam pictu-
 ram, in qua *Matthæus* altiori felle insidens, duabus suis uxoribus ab utra-
 que parte adstantibus, manus suas illarum humeris imponit, hæc vero, ma-
 nibus in sinum mariti rejectis, illi adblandiri videntur, cum his verbis:
Matthæus Cancellarius, prima uxor, secunda uxor. Ut hæc verborum sit
 sententia: Nisi majores ejus Italiæ littora attigissent, non esset cur natura
 de illata sibi injuria quereretur, cui inter alias hæc est ab Optimo. Condi-
 tore posita lex, ut Bini, Mas & Fœmella matrimonio jungantur.

n *Officium quorum naturæ crimen & hostis,*] Lego *quarum*, ut re-
 feratur ad uxores, quarum flagitiosa officia, quæ *Matthæo* in illicita Vene-
 re præstiterant, natura ipsa abhorret, crimenque ducit nullo satis piandum
 sanguine.

o *Femineas cæca - - arte genas.*] Feminarum pudicitia insidias
 tendit, easque ignotis dolosisque artibus, quasi Magico carmine irretitas,
 omni nequitia genere contaminat. *Cæca artes* sunt ignotæ, obscuræ. *CAE-*
cum enim non tantum est id, quod non videt, sed & quod non videtur;
 ut Virgil. *cæcus ignis* l. 4. *Æn.* v. 2. *Cacum vulnus* Ovid. Ep. Her. 4.
 v. 26. *Cæca via* Propert. l. 2. eleg. 4.

p *Ecclesiæ stimulus,*] *Stimulus* proprie est id, quo, ad rem aliquam
 celerius atque alacrius promovendam, utimur; Itaque *Matthæus Stimulus*
Ecclesiæ vocatur, quod potestate sua cum sacra, nam *Sacerdos* erat, tum
 civili, quia *Cancellarii* munere fungebatur, ad Ecclesiæ perniciem abutatur,
 eamque velut subditis stimulis cito pede ad exitium suum propellat.
 Et hoc sensu recte de *Matthæo*, quæ Lucanus de Cæsare l. 7. v. 557. seq.
 scripsit, dicerentur.

Hic CAESAR, rabies populi, stimulusque furorum,
 Ne qua parte sui pereat scelus, agmina circum
 It vagus, atque animis ignes flagrantibus addit.

- 985 Primitias odii pro regno sæpe litasti,
 Unde queri poterant sæcula solus eras. q
 Te sinus Ecclesiæ contra decreta recepit,
 Peccati Bigamum r non decet ara Dei.
 Te prece vel pretio, sanctissime Papa fefellit,
 Nescio quo pacto tanta licere viro.
 990 Ut Bigami scelerata manus tractaret in ara
 Cui Deus æterno se dedit esse parem. s

Sæpe laboranti cum nil succurrere posset,
 Humano tepuit sanguine gutta pedum. t

Ut

q *secula solus eras.*] *Secula* pro tempore Lactantius posuit l. 5. c. 1. a *doctis hujus seculi* - - *derideri solent*. His vero notat *homines*, uti apud Claud. l. 2. in Rufin. v. 473.

Huc post emeritam *mortalia secula* vitam
 Deveniunt

Mortalia secula i. e. homines.

r *Peccati Bigamum*] *Leg. peccavit*. Ordo est, quod *te sinus Ecclesiæ* recepit, *peccavit contra decreta sua*, quoniam *Bigamum ara Dei* non decet. Illud *peccati*, quocunque modo volvas atque revolvās, ineptum est.

s *Ut Bigami* - - *se esse parem*] Sententia est: Quæ hæc licentia? ut is, qui a nullo scelerum genere manus suas unquam abstinuit, iisdem impiis manibus venerandum Christi corpus, sub panis specie latens, attrectet? *Magister d'Ebulo* facile hic ab hominibus, curiosius verba rimantibus, impietatis reus fieri posset, quasi filium, quod ad humanam ejus naturam attinet, Deo Patri parem arbitretur.

t *Humano tepuit* - - *gutta pedum.*] *Gutta pedum* est Podagra, Gallis hodie *la Goutte* dicta. *Chronicon Casauriense* citatum *du Gango* in Gloss. h. v. *Illâ infirmitate, qua Gutta appellatur, graviter fuerat occupatus. Sævum Matthæi* animum, dolores podagricos sanguine humano sedantis, jam supra exagitavit.

995 Ut Paris exuffit Trojam fataliter uftam,
 Ut Sodomos misere merfit abufa Venus. u
 Urbs ita Lernina x tibi credens false Sacerdos,
 Mortis in opprobrium per tua facta ruet.
 Nec tu Parthenope, quod Cæfar abinde recessit,
 1000 Exultes, veniet, fortior atque ferus.
 Ut Jovis ad prædam, quanto volat altius, ales
 Descendens tanto fortius ungue ferit. y
 Non aliter Cæfar mundi descendet ab ala,
 Trux veniet tandem, qui fuit ante pius.

u *abufa Venus.*] *Passive*, pro Venere, qua *Sodomai* abufi fuerunt: Dantur enim multa *deponensia*, quæ & agendi & patiendi fignificationem habent, & a veteribus Grammaticis *communis* nominantur. Ratio inde est, quia præfci illa etiam activa terminatione proferre solebant. Vid. Cort. ad Sall. Bell. Cat. c. 7. p. 49. Lactantius de Ira Dei c. 16. *ita quafi communi latrocinio terra omnis depopulabitur.*

x *Urbs Lernina*] *Salernum.*

y *Ut Jovis ales* r - *ungue ferit.*] Simile huic est Ovidii illud l. 3. Art. Am. v. 420.

Et Jovis in multas develat ales aves.

O

DOMI-

DOMINUS
PAPA CÆLESTINUS

misit

TANCREDO,

ut

CONSORTEM CÆSARIS

dimitteret.

1005 **T**emporis elapsu, spatioque vagante dierum,
A Cælestino littera missa fuit.

Hæc Tancrede tibi mando per numina cæli,

Et nisi quod jubeo, feceris, hostis ero.

Unde tibi tantus furor, aut dementia tanta?

1010 In jubar illicitas solis inire manus.

Unde tibi tantæ superest audacia mentis?

Ausus es expertam detinuisse diem. •

Jam

a expertam - diem.] Leg. *Esperiam*, sive *Italicam*, *Ausoniam*. *HE-*
SPERIA enim antiquis *Italia* dicta. Virg. l. i. *Æn.* v. 350. seq.

Est locus *Hesperiam* Graii cognomine dicunt,

Terra antiqua, potens armis atque ubere glebæ:

Oenotrii coluere viri, nunc fama, minores

Italiam dixisse; Ducis de nomine gentem.

Jam tumet unda maris, jam fervet & ira Leonis;
 Jam trepidant montes, jam mea cimba timet.
 1015 Jam fera concutiunt sine lege tonitrua mundum,
 Jam Polus ignoscit *b*, æthera fulgur agit.
 Quam geris inclusam, trans Alpes cornua fundit,
 Sollicitans solem regia luna suum.
 Quis tibi jura dedit? tribuit quis vincula Petri?
 1020 Jus sine jure tenes connubiale viro. *c*
 An tibi sceptrum parum regni somnasse *d* videtur?
 Infelix oneri ear superaddis onus *e*?
 Sæpius in stragem ruit incidentis, & icæta
 Allidens longe concutit arbor humum.

Quem

b Polus ignoscit,] Leg. Ignescit. Virgilius l. 1. Æn. v. 94.

Intonuere Poli, & crebris micat ignibus Æther.

Sicut igitur hac metaphora, a fulminante ac fulgurante Æthere desumpta, iratus Cæsaris animus indicatur, qui fulminis instar omnia late prostermet, & incendio devastabit; ita Virg. de Turno contra Trojanos furente l. 9. Æn. v. 66.

Ignescunt ira, & duris dolor ossibus ardet.

Hoc autem vult: *Constantia* maritum Cæsarem in auxilium atque liberationem suam vocat, qui protinus vindex atque assertor uxoris suæ aderit.

c Jus - - connubiale viro.] Abuteris regnandi jure, quod soli Henrico ob Constantia connubium, debetur.

d sceptrum regni somnasse] Singularis est vocis sumere efficacia, ad designandum, Tancredum in jura aliena involasse: unde & illud Pollionis in Galieno c. 4. fluxit: Imperium sumit, & passim apud Eutropium & alios Purpuram sumere, de Tyrannis vel Ducibus, qui perfidi, rupto militari sacramento, ab Imperatoribus suis desciverunt, dicitur.

e oneri superaddis onus?] Tuo te infortunio mactas miser, sat enim contraxisse criminis, tua vetera facta pensando, videbis, sed imprimis cum Sicilia regnum invasisti, qua tam effreni audacia non contentus, aliud superaddis facinus, priori si non gravius, haud certe minus, quod Imperatricem captivam detines.

1025 Quem gerit accinctus gladiator læditur ense,
 Qui prius incepit, verbera, plus doluit.
 Quod tibi continget, Saladin quod contigit olim f,
 Cujus Hierusalem lancea vincit humum.
 Crux ubi capta g fuit, qua certa redemptio nostra est,
 1030 Movit in actorem secula præda suum. b

Sic

[*Saladin quod contigit olim &c.*] SALADINUS Saracenus, Nepos ex fratre *Siracuni*, Egypti Regis, quod regnum patruus, armis occupatum, huius Nepoti suo *Saladino* testamento reliquit: Is quod ingenii atque animi fortitudine, singularique in bello peritia omnibus præstaret, celeriter Imperii sui fines longe lateque & in ipsam quoque *Palestinam* protendit, quod eo facilius illi erat, quum in summa *Christianorum* ignavia, atque funesta dissensione, felicissimum armorum suorum haberet successum; Acie enim, quarto Nonas Julias anni a parta salute 1187. superatis, ac in fugam versis *Cristianis*, ipsoque Rege *Hierosolyma Guidone de Lisiniaco* vix *Saracenum* manibus elapso, ad urbem *Hierosolymam* castra movit, qua brevi tempore oblecta, hac sese conditione oppidani dederunt, ut sibi cum liberis rebusque suis, quæ moveri poterant, discedendi libera foret facultas: Quo facto omnia reliqua illius terræ munita loca, paucis exceptis, in potestatem *Saladini* cessere. *Jacob. de Vitriaco* in Hist. Hierosol. p. 118. apud *Bongarsium* in gestis Dei per Francos T. 1.

g *Crux ubi capta*] Hoc graviter dolet *Vitriacus* eod. l. „ Ut autem „ certis indiciis, & evidentibus signis Dominum sibi terribiliter offensum „ agnoscerent, & divinæ protectionis clypeum ab ipsis recessisse non dubitarent, *lignum salutiferae crucis*, quod die illo tenebroso secum in prælium detulerunt, lamentabili infortunio amisertunt.

h *Movet in actorem secula præda suum.*] Lego *Secula*, eodem sensu quo supra, homines scilicet & Principes *Christianos* illa ætate viventes: *Saladinus*, captis omnibus fere *Terræ Sanctæ* civitatibus, profligatis, *Christianis*, ac direptis eorum bonis, ingentem ante se prædam agebat: quo lugubri nuntio excitati Europæ Principes, ut laborantibus adflictisque suorum rebus quamprimum succurrerent, validissimis instructi copiis, expeditionem in Orientem susceperunt, inter quos potentia atque auctoritate *Fridericus Romanorum Imperator. Barbarossa* cognominatus, *Philippus* Galliarum, & *Richardus* Angliæ Reges, reliquos longe antecellebant: In qua expeditione *Fridericus*, qui, diverso itinere atque tempore, prior in Asiam contenderat, cum *Cyannum* Ciliciæ fluvium, quem *Vitriacus Ferreum* nominat

Sic in te tua præda manus converterit omnes,
 Quod compensabit libera præda vices.
 His igitur lectis, tibi mitto, remitte maritam,
 Ipsa suum poterit pacificare virum.

1035 Hæc ubi perlegit Tancredus, ut unda movetur,
 Ut quatitur tumidis parvula puppis aquis.
 Ignorans quid agat, Dominam dimittere mundi
 Fluctuat, & contra jussa tenere timet.
 Ut ictus inveniens nemorum diversa viarum
 1040 Compita, quo tendat tramite nescit homo.
 Tandem consilium deliberat anxius in se,
 Quam tenet inclusam tristis abire jubet. §

nat, intensissimo solis æstu lavandi gratia ingressus esset, non sine irreparabili damno universæ Christianæ rei submersus est.

i *Quam tenet inclusam tristis abire jubet.*] Plerique scriptores liberatæ Constantiæ gloriam Cælestini Pontifici acceptam ferunt. *Chronicon Fosse Novæ* p. 74. Collect. Carus. T. 1. „ Anno 1193. Indictione decima, hoc „ anno Dominus Cælestinus Papa misit Dominum Ægidium Diaconum „ Cardinalem Anagninæ Panormum, retulit Imperatricem Constantiam, „ quam Salernitani dederant Regi Tancredo, & honorifice duxit eam Romam, & sic Dominus Papa honorifice remandavit, eam cum suis expensis Imperatori in Alamanniam. *Ortho de S. Blæsa* cap. 37. „ Apostolicus (Pontifex) commotus (ob Constantiam captam) Præsumptores hujus „ rei, terra eorum sub interdicto posita anathemate constrinxit, Imperatricemque captivitate relaxari coegit, quam postmodum ad Cisalpinam revertentem, Imperator recepit, die ultionis in corde ejus cum nimia indignitate statuta. Mollius de hoc Tancredi facto, nulla Cælestini mentione injecta, judicat *Richardus de S. Germano* loco sæpe jam cit. *Quam* (Constantiam) *Rex ipse* (Tancredus) *debito cum honore* (a Salernitanis missam) *recipiens, magnis ornata muneribus, in Alamanniam ad Imperatorem remisit.*

ILLU-

ILLUSTRIS
REX ANGLIÆ

a JEROSOLYMIS rediens captus præsentatur

AUGUSTO.

CÆsar ut fugeret leges, tuus Anglia Princeps
Turpis ad obsequium turpe minister erat.
1043 Quid prædest versare dapes? servire culinæ?
Omnia quæ fiunt, Cæsar in orbe videt.
Rex sub veste latens, male nam vestitus ut hospes
Captus defertur Cæsar ante pedes.
Cæsar Cæsareum vocat ad se more senatum,
1050 Conveniens Regem, talia, questus, ait.

Quis tibi posse dedit, nostrum saturate cruoris
Nostris nocturna pendere fraude Duces k?

Parco

[k. *Cæsar ut fugeret - - pendere fraude Duces,*] Nihil enucleatius ad hæc illustranda adferri potest, quam quod *Otto de S. Blasio* cap. 38. de tota hac historia retulit, ita ut illius verba, licet longiora his subtexere haud dubitem: „Hac tempestate Rex Anglorum Richardus de expeditione transf-

Parco tibi, jam liber eas in sanguinis hauſtum,
 Nam tua Jeruſalem dextra redemit humum.
 1055 Spectat adhuc certe reditus Trinacria noſtros,
 Quæ tibi ſub falſo munere præda fuit.
 Nam fallis miſerum ſola formidine Regem
 Diſſimulans bellum jura ſororis agens.
 Te quoſquam vicit multo Tancredus in auro,
 1060 Auſus es in noſtrum jus perhibere fidem.

Rex

„ traſmarina rediens, per Ungariam in fines Ducis Leopoldi, paucis comitatus,
 „ devenit, memorque injuriarum eidem Duci apud Accaron a ſe exhibitum,
 „ rum, ipſum nimis ſtuetentem, dimiſſo Regali obſequio, privato habitu
 „ furtim celeriterque tranſire cupiens, in quoddam diverſarium apud Vien-
 „ nam civitatem neceſſitate prandii divertit, fociis præter paucos a ſe di-
 „ miſſis: Itaque *ſervili opere, ne agnoſceretur in coctione pulmentorum per*
 „ *ſe dans operam, altitudo ligno affixum propria manu vertens affabat, annu-*
 „ *lam egregium digito oblitus.* Quidam igitur de familia Ducis, qui cum
 „ Duce apud Accaronitas viſum Regem notum habebat, de civitate for-
 „ tuito egreſſus, *tabernam Regali coquo inſignem,* intravit, & ex conſide-
 „ ratione annuli ipſam reſpiciens & recognoſcens, agnitum diſſimulavit;
 „ concitoque curſu in civitatem reverſus. Ducem qui tum forte aderat,
 „ de præſentia Regis certiſicans, admodum exhilaravit; Igitur ſine mora
 „ aſcenſis equis cum frequentia militum Dux accurrens, Regem frixam
 „ carnem mano tenentem captivavit, irriſumque tali opere in civitatem
 „ duxit, eumque arctiſſimæ cuſtodix mancipavit, digna recompenſatione
 „ reddens ei quod meruit.

[Spectat - - veſtros,] Spectat pro Expectat. Pro veſtros lege noſtros.
 m Qua tibi - - in auro,] Cum anno 1190. Richardus Angliæ Rex,
 claſſe ſua in Aſiam proſecturus, in itinere ad Tancredum Siciliæ tunc im-
 perantem, divertitſet, cum ut ipſe verbis quidem præ ſe ferebat, quo &
 Tancredum & ſororem ſuam Joannam, quæ olim Guilelmo II. nupta fue-
 rat, officioſe ſalutaret, re autem vera, ut ingentem pecuniæ ſummam,
 qua haud dubie ad tanti itineris, tantique belli ſumptus ferendos, indige-
 bat, a Tancredo, Siculiſque nomine dotis, ſorori ſuz debita, extorqueret:
 Meſſanenſes, nam ibi tum appulit, in ſentientes, tumultum move-
 runt, omnesque Anglos ex urbe ſua eſjecerunt: qua re incenſus Richardus,
 tantam injuriam vindicaturus, armata manu Meſſanam, ante quam caſtra
 ſua poſuerat, ingredi ſtudebat; Tancredus, ut ingruentem tempeſtatem
 evi-

Rex ita respondit tollens ad sidera palmas,
 A meritis, inquit, collige digna Deus.
 O Deus omnia videns hominum qui cernis abyssum,
 Qui terra qui mare concutis, astra legis,
 1065 Quam bene respondes patientibus ardua prole,
 Sic tuus emeruit miles ab hoste capi.
 Hinc, ait, o Cæsar, quod opus, quæ causa, quis actus?
 Me nunc incusant, rem modo causa ferat.
 1070 Sum reus, auctor abest, nec adest, sed abesse necesse est,
 Quisquis erit, vires Regis & arma probet,
 Salva pace tua veniat, qui pugnet & instet,
 Objectis faciens ensis utrique fidem, n

An

evitaret, ad *Richardum* properat, eique persuadat, id non suo jussu, sed paucorum civium contumacia factum esse, cunctaque, prout imperasset, se acturum pollicetur; cujus atque *Philippi* Galliarum Regis, qui & ibi cum classe aderat, precibus victus, ab urbe recessit: Sed ubi *Richardus* (hæc sunt verba *Fazeli* de Rebus Siculis *Poster. Decadis* l. 8. cap. 6.) ludificari se ab oppidanis cognovit, indignatus, ad motis confestim ad muros scalis, injectoque portis igne, tanto impetu per unius diei spatium urbem infestavit, ut disjectis mœnibus, portisque revulsis, urbe tandem sit potitus, magna civium strage edita, quam major etiam cedes fuisset secuta, nisi victor civium motus, receptui canere jussisset: sedato tumultu, & civibus aliquot seditionis auctoribus morte multatis, *Tancredus* non multo post affuit, & pecunia mutuo a mercatoribus accepta, redditaque *Joanna* Regina dote, pacem cum *Richardo* firmavit &c.

n *Salva pace - - ensis utrique fidem.*] Hôs versus explanatiores reddunt verba illa, quæ in pictura, ex adversum posita, leguntur in qua Imperator *Henricus* sellæ insidet, & *Richardus* Rex coram illo stans, manum stricto gladio armatam protendit, his adjectis verbis: *Rex Anglia de morte Marchionis accusatur, quod abnegans se enstra manu excusaturum promittit*; per *Marchionem* intelligit *Ducem Leopoldum*, qui duo cum jam olim in *Palestina* inter se obrectassent, & Rex inimicitiam suam erga *Ducem* palam præ se ferebat, tanto magis suspicionem movit, quod jam redux factus, fines *Ducis* ipsamque illius imperii sedem *Vienam*, ingressus sit, quasi vitæ ejus insidiatus fuisset; Ille vero ad innocentiam suam coram omnibus testandam, sed inprimis ut eam *Cæsari* tamquam *Judici* probaret,

An pugnare meo solus cum Cæsare veni?

Abfit, in hac humili veste quis arma movet?

1075 Et si cum Domino mundi pugnare licebit,

Unde michi veniet miles, & unde pedes?

O decus imperii, nec me sine iudice damnes;

Nam tua iudicii crimine jura carent:

Me tibi committens, tuus oro mitius in me

1080 Quam meritum nostri postulet ens agat.

Flectitur hac humili prece, quem non mille talenta o,

Nec Summi potuit flectere carta Patris. p

Imperio postquam jurans se subdidit, inquit,

Vivat in æternum lux mea liber ero.

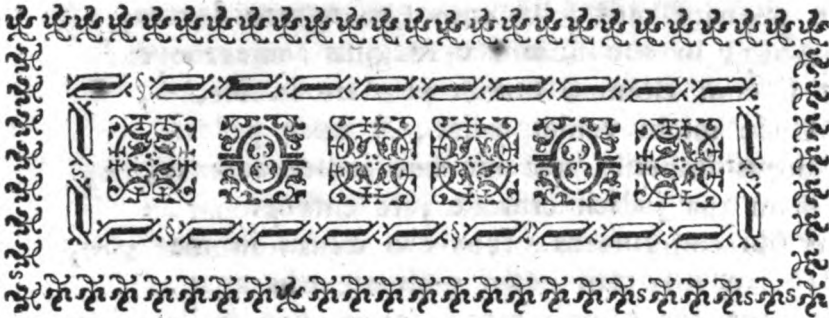
baret, vanum imputari criminis auctorem ad singulare certamen, pro illorum temporum recepta consuetudine, provocat.

o *Flectitur - - quem non mille talenta.*] Non tamen sine redemptionis pretio evasisse Regem, *Otto de S. Blasio* citato loco aperte declarat: „ Imperator itaque captum Anglorum Regem audiens, missis ad Ducem nunciis Regem sibi præsentare jussit, præsentatumque Vormatiam asportari, vinculum ferroque onustum præcepit, dans sibi induciis deliberandæ redemptionis. ad quem multi suæ terræ majores visendi gratia venerunt, & diversas rerum species Domino suo obtulerunt. Itaque pro captivatione peregrini Regis *Leopoldus Dux a Summo Pontifice excommunicatus*, ne simili ausu peregrini sancti sepulcri a quoquam impetiti, a subventionem transmarinæ Ecclesiæ deterrentur. Tandem datis in redemptionem suam Imperatori multis millibus centenariorum auri & argenti, nec non & Duci Leopoldo auro & argento pro libito collato, eisque pace & reconciliatione sacramento ab eo firmata, captivitate exsultat, sicque multatus rediit in terram suam.

p *carta Summi Patris.*] Pontificem id factum Leopoldi Ducis iniquo animo tulisse, ex supra ab *Ossbone de S. Blasio* allatis, intelligitur.

P

DIO-

DIOPULDUS

aggrediens

SCM. GERMANUM,

Equum suum a tribus Rusticis digladiatum amisit, & villam viriliter cepit.

1085 **I**Nterea Dipuldus ovans armenta capiscit q,
 Virtutis sequitur gratia diva virum.
 Castra superba cremat, capit oppida, territat urbes,
 Ad Tancredinam quæ rediere fidem.
 Sub pede montis adest uberrima villa Casini,
 1090 Quæ nec pastori credere cauta fuit.

Hanc

q armenta capiscit,] Lege *capessit*, etsi inusitatum sit probis scriptoribus dicere *armenta capescere* pro *capere*, pervulgatum vero *capescere Rempublicam, pugnam, arma* &c. Non tamen hic dissimulandum, veteres membranas *Biblioth. Publ. Bern.* cum hæc vox occurrit, fere semper scribere, *capescere*, uti & *Burerius* in *Velleji Pat. Codice* l. 2. c. 94. invenit, *capescere coepit Remp.*

Hanc ferus invadens Dipulduſ ab aggere dextro,
 Diſſipat iſtantes, ut leo magnus, oves. r
 Cujus ab agricolis circumdatus a tribus horum,
 In triplici cultro digladiatur equus.
 1095 Stans pedes, enſe pedes duros detruncat & armos,
 Se fore Dipuldum clamat, & enſe probat.
 Ut trepidant volucres, Jovis in quas fulminat ales,
 Ut lepus algeſcit, lapſus ab ore canis.
 Non aliter gens illa timet victoris ab enſe,
 1100 In Diopuldeo nomine victa cadit.
 Subditur imperio ſacrati villula caſtri,
 Et facit invitam dextra coacta fidem.
 Idem poſt modicum paucis comitatus alumnis,
 Exiit a Caſtro, fortis agebat iter. s
 1105 Illo forte die propriam Comes ibat in urbem t,
 Ibat in adverſum ſorte latente virum.
 Ex hac Dipulduſ, Comes ex hac obvius ibat,
 Alter in alterius neſcius ibat iter.
 Ventum eſt ad faciem, fit clamor vocis utrinque,
 1110 Contraſtis ſudibus tela recluſa micant.
 Hic ferit, ille ferit, cadit hic, ſuper hunc ſtat & ille
 Dentipotens Gomitem denique victi aper.

Hic

r ut leo magnus, oves.] Quintus Smyrn. l. 3. v. 496. eadem com-
 paratione utitur:

Οἱ σὲ πάρος φοβέοντο, λείονδ' ἄς ἄπολα μῆλα.

i. e. Qui antea te fugerunt, ut diſcolores leonem oves.

s fortis agebat iter.] Legendum puto fortis: non enim conſiſtere va-
 leo, quid ſit fortis iter.

t Comes ibat in urbem,] Eſt Richardus Acerrarum Comes prælio a
 Diopuldo, vel rectius a Theobaldo captus; de qua re vide paulo infra Ot-
 thonem de S. Blaſio.

114 Sic Diopuldeos vir quisque suum ligat hostem ;
 Captivosque ferunt in sua castra u viros .

u *Captivosque ferunt in sua castra viros.*] Mirum , qui factum sit ,
 ut post hunc versum secundus liber incipiat , cum ab initio libri , nulla
 primi fiat mentio : verum hujus loco statim in fronte ante primum versum
Dux ubi Roggerius Guiscardi clara propago , legitur : *Incipit prima primæ*
Regis Sicilia particula : quod incuria non tamen nostra , sed Exscriptoris pro
 Indice præponere neglectum fuit .

Expli.

Explicit

LIBER PRIMUS,

Incipit

SECUNDUS.

UT pius armipotens fugat omnem lætus eclipsin,
 Reddit & Experios in sua jussa Deos. x
 Imperat hinc puppes animosus ubique parari,
 Nec mora quæ fiunt vix capit unda rates.
 5 Marchio quinque minus transmisit mille carinas,
 Autrinus totidem miserat (&) minus.

Turi-

x *Experios in sua jussa Deos.*] Lege *Esperios*, ut supra *texta* pro *testa* **ESPERII DII** aut sunt Italix Principes, qui redeunte cum validissimis copiis in Italiam Cæsare; partim armis subacti, partim vero in fidem accepti fuerunt; aut ex veterum consuetudine ita loquutus est, qui urbem aliquam oppugnantes, nil prius neque antiquius putabant, quam Deos illius urbis tutelares composito carmine evocare, ut, relictis prioribus suis supplicibus ac clientibus, ad se transeant, pinguiora atque opima magis sacrificia, ædes splendidiore, uno verbo rem magis auctam illis pollicentes; hoc ni factum sit irritos omnes suos labores, vana sua, quæ statuisent, opera futura arbitrabantur. Inde *Tyrri*, cum Alexander Magnus eorum urbem terra marique obsidione cinxisset, simulacrum Herculis, cujus numini urbem dicaverant, aurea catena devinxerunt. Curt. l. 4. c. 3.

Turineus centum septem minus æquore classes
 Annumerat, Scavus non minus æquor arat.
 Bavarus everfat centeno Remige Pontum,
 10 Alfaticusque pari Remige spumat aquas.
 Ter quater octo rates portantes agmen equorum
 Belgicus, & totidem lintea Saxo tulit. y
 Mille rates, ter quinque minus, Pomeranicus armat,
 Flandricus æquoreas fulcat amicus aquas.
 15 Sex decies Ligur ventis dedit ampla secundis,
 Vela, Secolfaticus z per freta longa volat.
 Mille viros ætate pares Burgundia mittit,
 Mittit victrices Tuscia mille manus.
 Mille quidem clipeos Jovis arma Suevia gestat a,
 20 Mille faretratos magna Boema viros.

Mille

y *lintea Saxo tulit.*] *Lintea* pro *velis*, & *vela* pro *navibus*.

z *Secolfaticus*] Quis *Secolfaticus* ille? ego *Holfatia*, Principem intelligo, qui, quoniam ex ultimis Germaniæ finibus copias suas auxiliares Cæsari in Italiam transmiserat, non immerito *per freta longa volasse* dicebantur; adeo ut *per freta longa* intelligantur maria longinqua, longe ab Italia remota.

a *clipeos Jovis arma gestat,*] *Jovis arma* putabantur tonitrua, fulgura, sed præcipue fulmina, quæ hic, nisi valde improprie, in *Suevis* militibus locum habere nequeunt; melius forte intelligitur invictum illorum robur, atque virtus, qua veluti fulmine cuncta prosternunt atque disiciunt. Ego vero ad morem illum vetustissimum hæc verba refero, quo clypeis veterum Heroum varia cum animalium tum aliarum rerum, immo ipsorum quoque Deorum figuræ insculptæ fuerunt, unde etiam *Insignia* gentium atque familiarum hodie *Arma*, Gallis etiam *les armes*, Germ. *Baapen*, & rectius *Bauffen*, dicta, originem suam traxerunt. Quem morem jam in Cana atque ultima antiquitate, Trojanorum quippe temporibus, obtinuisse *Virgilius* l. 7. *Æn.* v. 57. 58. memorat,

Pulcher Aventinus, clypeoque insigne paternum

Centum angues, cinctamque gerit serpentibus hydram.

Quæ ut alia plurima imitatus est *Silius Ital.* l. 2. v. 158. &c.

- Mille coruscantes mittit Lotharingia cristas,
 Mittit & ignivomas Anglia mille manus.
 Mille Polona viros nitidis præsentat in armis,
 Francia mille boum bellica terga tulit.
 25 Mittit Silvicolæ Brabantia tela Dianæ,
 Balistas lectos Frisia mittit humus.
 Bis duodena Ducum superum sol regna vocavit *b*,
 Per mare per terras numina Cæsar habet.
 Lætus in Apuliam properat, primoque Salernum
 30 Appetit *c*, urbs merito depopulanda suo.

Vul-

Centum angues idem Lernæaque monstra gerebat.

In clypeo, & sectis geminam serpentibus hydram,

In hanc ergo sententiam capienda auctoris verba: Suevos clypeos, *armis Jovis*, id est fulmine insignitos gestasse.

b *Bis duodena Ducum superum sol regna vocavit*,] Nisi legas *Sal*, de omni versus sensu ætium esse videtur, *Sal supernum* est *Mare superum*; ad cujus oram maritimam expugnandam variarum gentium atque regnorum *Duces* convolaverant. Vel quod demum mentem meam subit, *Superum sol* duplici sensu tolerari potest, si accipias gignendi casu *Superum* i. e. *Superorum*, sive *hominum*, ut aut opponantur inferiorum ac demortuorum *Manibus*, aut quia superant adhuc, ac vitali aura fruuntur, & superstites sunt, ita dicti; vel *Superum sol* i. e. *Jupiter*, sive *Deum hominumque Pater & Rex*, quo invidendo nomine læpius a *Petro* nostro *Henricus* appellatus fuit; quocumque vero modo accipias, hic sensus emergit: Cæsarem *Henricum* viginti quatuor diversos populos ac regna, suo quæque Principi parentia, si-bique cum sociâ tum juri suo subjecta, ad bellum *Tancredo* inferendum, concitasse.

c *Lætus in Apuliam - - Salernum appetit*,] Hanc, iterata *Henrici* in *Italiam* expeditione, variorum locorum factam expugnationem, malo veterum *Historicorum* quam meis verbis exponere: *Otho de S. Blasio* cap. 39. Eodem anno (1193.) *Henricus Imperator* contracto exercitu *secunda vice Alpes transcendit*, & in *Campaniam arma convertit*, in quo itinere *Richardum de Scerre Comitem ditissimum* (is est *Richardus Acerrarum Comes*, qui plurima mala in domum Cæsaris intulit; ideoque eo magis hæc *Blasii*, de miserando ejus exitu, verba inferenda duxi, quod *Ebulo*, ob ratio-

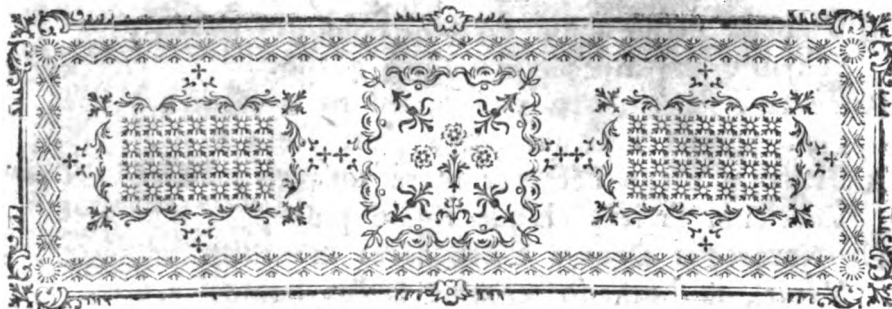
Vulneris elapsi memor est quandoque cicatrix,
 Qui spuit in cœlum polluit ora sui.

rationem inferius adferendam, nihil de illius morte memoret) a Theobaldo de Reggatarum captum sibi que presentatum, apud Capuam patibulo suspendit, capite deorsum verso - - Deinde omnes civitates Campanie Apulique aut expugnatas destruxit, aut in ditionem accepit, inter quas precipue SALERNUM, Barletum, Barram &c. Cum hoc congruit Chronicon Fossie Novæ, licet in anno dissentiat: - An 1194. Imperator preparato magno stolio (i. e. Classe, a Græco σῆλα) per mare misit in Siciliam, ipse cum magno exercitu per terram veniens, Campaniam applicavit - - postea ivit SALERNUM, & fecit magnam partem murorum diruere, & omnes homines, quos ad manus potuit habere, captivavit, & totam civitatem expoliavit, pro vindicta uxoris suæ, quam dederat Regi Tancredo, & sic transiit in Siciliam.

Haud

HAud procul Armipotens *d*, venit Archilevita Salernum,
Cum quo tui nomen *e* Guarna Philippus erat.
35 Sic ait, o Cives ego sum qui multa laborum
Pondera portavi, multa timenda tuli.
Nunc redeo salvare meam, si creditis, urbem,
Credite Concivi, credite, vera loquor.
A Domino factum est, pro vobis exsul ut irem,
40 Joseph nunc vobis pacifer alter ero.
Peccastis graviter, peccatum noscite vestrum,
Nam mens fessa sibi *f* grande relaxat onus.
Jam prope Cæsar adest, jam Cæsar's arma coruscant,
Jam vexilla micant, jam sua signa tonant.

Mit-

d *Haud procul armipotens &c.*] Cum haud procul a Salerno Cæsa omnia late igne ferroque depopulatus esset, ad ipsam urbem Salernum *vi* *Stricia* arma iratus convertit, quam tamen Episcopus *Salernitanus*, Cæsa rem in Germaniam & nunc quoque ejus castra sequutus, ante ingressus est, ut cives suos oratione ad anteaكتورum pœnitentiam adduceret, illisque persuaderet, veniam a Cæsare supplici ore precibusque non sistis expetere.

e *Cum quo tui nomen &c.* Interpunge & lege: cum quo, cui nomen *Guarna Philippus*, erat. Quis vero ille sit, nescio.

f *mens fessa sibi*] *Leg. fassa*. i. e. Quæ non solum sibi sceleris sui conscia est, sed & illud ore cordeque suo latetur; ad severam *Catonis* regalam, qui sibi atque animo suo nullius unquam delicti gratiam facit.

Q

- 45 Mittite de vestris , qui dicant , reddimus urbem ,
 Subjacet imperio physica terra g tuo.
 Parce tuis servis , non poena , sed nece dignis ,
 Quæ poterit nostrum poena piare scelus?
 Ad veniam credo flectetur more tonantis ,
 50 Vobiscum faciens absque rigore pium.
 Ut Nazarenus Deus a Patre natus in orbem
 Venit , in humano tegmine factus homo.
 Ipse quidem tota cum majestate futurus ,
 Pro meritis judex omne piabit opus.
 55 Sic meus armipotens b primo pius atque benignus ,
 Nos adiit , sed nunc ut grave fulmen adest .
 Jam non multa loquar , quia jam Nuceria sentit i ,
 Quæ loquor , urbs vestra mane videbit idem . k

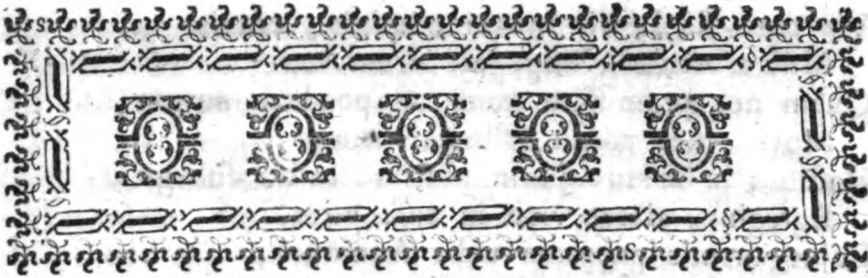
g *physica terra*] Quid per *physicam terram* intelligat , aut cur Salernum ita vocitet? haud facile conjectu est: Ego ita censeo, *Salernum* ita vocari, respectu civium, quia esset eorum patria, & natale solum, a Græco *σάλω* vel *σουλών* derivatum, uti apud Euripidem in *Alcest.* v. 290, Pater vocatur *ὁ σούων*, & v. 294. ib. dicitur, *ἀλλὰ σούων τίκτα* i. e. alios geniturum liberos.

h *Sic meus armipotens* &c.] Cæsar meus prius urbem nostram amice benigneque invisit, & uxorem suam nostræ fidei credidit, nunc autem, ni seria poenitentia eum antevertatis, ob male facta omnem iræ atque ultionis suæ tempestatem in vos effundet.

i *Nuceria sentit*,] Intelligit *Nuceriam* Campaniæ, nam & aliæ cognomines urbes in Italia erant.

k *Quæ loquor urbs - - videbit idem.*] Post hunc versum, qui ultimum paginæ locum occupat, *Bongarsius* sua manu adscripsit: *Il y a du deffaut en c'est endroit, car la ville de Salerne fut prise.* Certe hiatus in codice non solum in Historia, quæ manca hic est, apparet, nihil enim de *Salerni* expugnatione, nihil de morte *Tancredi* memorat; & in sequentibus statim a devicta jam *Sicilia* orditur; sed etiam deploranda vestigia duarum recisarum paginarum remanent, quæ multum damni, multumque *desiderii* illorum temporum historiæ cupidis reliquerunt.

Interea.

- I**Nterea Siculis solo terrore subactis,
 60 **D**ux ratis Augustæ Cæsaris urget iter :
 Ut properet , scribit , quia jam Trinacria victa est *l* ,
 Quod puppes profugo Rege redire rogant. *m*
 Jam satur a miseræ spoliis exercitus urbis ,
 Fastidit victa , victor in urbe moras .
- 65 **M**ane dato signo , tunc Calandrinus in alto ,
 Militiæ socium circuit agmen equo .
 Imperat , ut properent , tutum est properare Panormum ,
 Nec mora Teutonici jussa jubentis agunt .
 Est data Dipuldo renovandi cura Salernum *n* ,
 70 **N**ec non totius tradita jura soli .

Vir

l Dux ratis Augustæ - - Trinacria victa] Dum Cæsar in Apulia & Salernitana aliarumque urbium expugnatione moratur , classem ex tota fere Europa contractam in Siciliam præmiserat , ipse vero , si in Italia debellarum esset , cum exercitu suo in Siciliam transmittere decrevit : Id cum ex voto successisset , & Præfectus classis sole terrore Cæsariani nominis tota Insula potitus esset , litteras ad Cæsarem misit , ut ipse sublequatur , & Siciliæ imperium capeffat .

m puppes - - rogant .] Classiarii milites , vel potius præfecti , quorum ibi magna multitudo erat , devicta Sicilia , petunt , ut ipsis in patriam reverti liceat ; tanto magis quod Rex *Guilelmus* , nam *Tancredus* pater ejus jam mortuus erat , profugisset .

n renovandi Salernum ,] Muros & ædificia diruta reficiendi .

Q 2

Vir puræ fidei, vir magni nominis, omnis
 Militiæ titulus, imperiale decus. o
 Quem nec promissum numerosi ponderis aurum,
 Movit, nec potuit sollicitare timor.
 75 Hostibus in mediis quam plurima castra subegit,
 Egregius, alacer vicit in ense viros.
 Cujus virtutis præconia vidit Aquinum,
 Quo vicit victor millia quinque virum.
 Vera loquar, falsumque nihil mea Musa notabit,
 80 Nec mea Romanas fistula fallat aves.
 Quodam forte die veniens Dipuldus ab Archi p,
 Colligit in multos fulmifer arva sinus,
 Innumeras prædatur oves, capit agmen equorum,
 Agricolas multos, & juga mille boum.
 85 Quæ venale genus factum vice Pastor agebat,
 Heu heu Dux prædæ vile lupanar q erat.

Cam

o *Vir puræ fidei - - Imperiale decus.*] Hic Dipuldus, quem *Ottho de S. Blasio* supra cit. vocat *Theobaldum de Reggatar* erat Marchio Imperii Romani, vir acer, strenuus, & rei militaris adprime peritus; cui Cæsar ob egregia merita, quæ ei in hac & superiori expeditione præstiterat, & *Salernitanum* Principatum, & *Richardo* Acerrarum Comite sublato, Julii Comitatum dono dederat. vid. *Richardus de S. Germ.* ad annum 1197

p *veniens Dipuldus ab Archi,*] Erat Castrum Apuliæ longe munitissimum, quod Theobaldus cum præsidario milite tenebat, etiam eo tempore, quo res Cæsarianorum retrolabi viderentur; inde *Richardo de S. Germ.* apud *Carul.* vocatur *Castellanus Rocce arcis.* p. 549.

q *Dux prædæ vile lupanar*] Quid hæc verba sibi velint, docet a latere posita figura, tres enim meretrices, elatis in altum pedis pastoralibus, armenta atque pecorum gregem ante se agunt, supra quarum capita hæc leguntur: *Meretrices ducunt prædam.*

Cum victor tandem castrum saturatus adiret,
 Spectat in adversum millia quinque viros.
 Qui prædam certare parant, stringuntur in arma,
 90 Et tamen expositos Guido retardat equos. r
 Tunc Diopoldus ait, michi fors quod fera videris,
 Hoc mens, hoc animus, hoc mea vota petunt.
 Me prober esse virum contra, quicumque coruscet,
 Ex hinc ad socios talia verba dedit.
 95 Nec vos aspectus numerosi terreat hostis,
 Femineos tellus parturit ista viros.
 Ad speculum natos effeminat umbra quietis,
 Quos alit in teneris dulce cubile rosis.
 Hi Tancredini, sumus & nos Imperiales,
 100 Hi pecudes, sed nos dicimur esse fues.
 Sus agat in pecudes, & eas & vellera portet,
 Audaces sequitur fors bona s sæpe viros.
 Hactenus innixus clipeo, commissus & hastæ;
 Dum ferit everfos terga ferire pudet.
 105 Mille viros flexa procer unus inebriat hasta,
 Et ligat & tondet mille vir unus oves.

Nec

r *Guido retardat equos.*] Et hæc ex eadem figura explicanda, ubi ingens equitum turma comparet, quam alia laxatis equorum frenis insequitur; supra priorem hæc verba leguntur: *Guido de Castello veteri volens prædam eripere in fugam versus est*. Supra alteram priori turmæ instantem, *Diopoldus*.

s *Audaces fors bona sequitur &c.*] Virgilianum est *Audentes fortuna juvat*, lib. 10. *Æn.* v. 284. ad mentem *Catonis* apud *Sull.* in *B. Cat.* c. 52. *non votis neque suppliciis muliebribus auxilia Deorum parantur, vigilando, agendo, bene consulendo prospera omnia cedunt.*

Nec tango , quod Neapolim devicit inermis ;
 Quod loquar expertum terra Laboris habet. s

t *Nec tango - - terra Laboris habet.*] i. e. Non illa nunc attingo, quæ ad Neapolim gessit? quæ hic Ebulo Theobaldo, id Richardus de S. Germano ipsi Henrico tribuit p. 551. Henricus - - TERRAM LABORIS ingrediens, Neapolim recipit, Salernum sibi renitentem vi cepit, ac suis dedit in direptionem ac pradam.

SERE.

SERENISSIMUS
IMPERATOR HENRICUS

FABARIAM veniens , Nuncios ab Urbe PANORMO
recepit .

110 **I**Nterea Cæsar superato Calabre toto *u* ,
Venit ad insanas indubitanter aquas .
Classibus expositis , furiosas transfretat undas *x* ,
Post hæc Messanæ paulo moratus abit .
Fabariam veniens Socerum miratus , & illam *y*
Delectans animos nobile laudat opus .
115 Legati quem præveniunt ex urbe Panormi ,
Debita commissæ verba salutis agunt .

Expe-

u *superato Calabre toto &c.*] *Ortho de S. Blasio c. 39. Itaque tota Apulia cum Campania in provinciam redacta , in CALABRIAM & Sici-
liam copias transposuit. ubi rectius legeretur , per Calabriam in Sic.*

x *insanas aquas - - furiosas undas ,*] propter infames illos scopu-
los *Scyllam & Charybdin* , qui navigantibus sunt periculosi .

y *Fabariam - - Socerum miratur &c.*] *Rogierium* , Constantiæ pa-
trem intelligit , qui Fabariam ædificiis ornavit , & inter cætera insigne ali-
quod opus , quod ob artem atque pretium omnium oculos atque mentes ,
sed præcipue Henrici , in admirationem traxit , extruxisse videtur . Laudat
ergo Cæsar & *illam* , nempe *Fabariam* , & illud *nobile opus* , quod tantum
inter alia illius urbis opera caput extulit .

Quantum lenta solent inter Viburna cupressi .

Exponunt animos populi, montesque ferenas;
 Affectum juvenum, propositumque senum.
 Ore ferunt uno, tu sol, tu lumen in orbe,
 120 Tu spectata dies, qui sine nocte venis.
 Tu regni tenebras, armata luce fugabis,
 Discutiens lites copia pacis eris.
 Qui mundum sub pace ligas, qui bella coerces,
 I nes ita qui z Regum sub pede colla teris.
 125 Quis Rex, quis Princeps, quis Dux tua jussa recusat?
 Quis valet armato Cæsare bella pati?
 Nam fervire tibi mundo regnare videtur,
 Major in hoc magno Cæsare a Cæsar eris,
 Heu profugus nostram dimisit Regulus urbem,
 130 Radicem colubri CATABELOTTUS b alit.

Cæsar

z *I nes ita qui &c.*) Quis usquam Hariolus divinare posset, quid hæc verba valeant? etsi vero legas nos, nullus tamen inde sensus emergit, nisi hic sed plane coactus: *Nos nostraque colla ita premis ut aliarum Gentium & Regum*; hoc enim Tyrannum argueret; at mollius interpretare verba: *Nos nostrosque tua commendamus fidei, in nos solus exerce omne imperium: in cujus rei ac sinceri nostri animi, Numini tuo devoti testimonium, nos coram te in terram ad pedes tuos prosternimus, quibus, si libitum fuerit, colla & cervicem nostram calcare poteris;* & hoc etiam figura adjecta velle videtur? in qua Imperator sellæ Regiæ insidet, & duo *Panormitanorum* legati, flexis genibus libellum ei supplices porrigunt. Majori id quidem jure in defectores & seditiosos facere potuisset Henricus, quam olim Alexander Pontifex in Fridericum Henrici patrem, quæ tamen historia omnis fabulæ adfinis est.

a *Major in hoc magno Cæsare &c.*) Servire tibi, ea demum libertas est, quid dicam *liberas?* imperat, regnat, dominatur, qui tibi servit; & in hoc invictum alias & magnum illum *Julium Cæsarem* superas, qui enim illi serviebant, inviti, coactique & quasi reluctantes, grave illius servitutis jugum sentiebant, quod data occasione excutere, palam præ se ferebant.

b *Radicem colubri Catabelottus*] Erat validissima turris vel castrum, quod se *VV ilhelmus* Rex cum fidissimis suorum conjecerat: huc pertinent *Chro-*

Cæsar ubi tantæ fidei legata recepit,
 Pace triumphali mandat in urbe frui.
 Protinus edictum sonat Imperiale per omnes
 Ne quis præsumat, unde querela venit. c
 135 Et pedes & miles cauta Pomeria servant,
 Cæsaris adventus nulla virecta gravet. d .
 Hæc postquam præco clamando circuit agmen
 Urbem pacifico milite Cæsar adit.

Chronici Fosse Novæ verba pag. 74. Collect. Caruf. T. 1. *Mense Decembri* (anni 1194.) *cum multis falsis promissionibus recepit Panormum, & Palatium & cum multis fallaciis & deceptionibus & sacramentis abstraxit Regem Rogerium* (in hoc falsus est auctor, Rogerius enim jam ante Tancredum mortuus erat) *de castro CATABELLOIE, ubi ipse secure & abundanter in divitiis & cibaliis permenebat.* Non tamen hic silentio prætereundum est, figuram, modo memoratam, exhibere quatuor castella, quibus singulis sua nomina adscripta sunt: CATABELLOT, BICARIM, CATABUTUR, CALATAMET.

c *Ne quis presumat - - querela venit.*] Ne quis tale facinus audeat, de quo jure aliquis conqueri possit; posteriores scriptores semper in malam partem hoc verbum acceperunt. *Eutropius* l. 2. cap. 1. *Præsumserunt tamen Tribuni militares - - iterum dignitatem*, i. e. contra omne fas & voluntatem populi atque senatus potestatem suam Consularem denuo invaserunt. *Salvianus* l. 3. de *Gubern. non omnes passim intrare præsumunt, nisi quos aut judex vocaverit, aut negotium traaxerit.*

d *Cæsaris adventus nulla virecta gravet.*] Disjunge; *vi recta* ac sensus erit: Cæsar cum copiis suis militaribus *Panormum* veniens, nemini recta bonaque agenti, erit molestus, nullus vim nullus injuriam patietur, sed potius ut faustum sidus, omnibus propitius atque salutaris asfulgebit.

R

Hæc

HÆc ubi Tancredi miseri miserabilis uxor
 140 Respicit, ut glacies mane novella rigat.
 Membra cruor, calor artus, spiritus ossa relinquit,
 Vix a femineis est recreata viris.
 At postquam sumsit dubias in pectore vires,
 In lacrymas oculos solvit amara suos.
 545 Brachia jactat humo, quos læserat ausa precari
 Sanctos, nec Paulus, nec Petrus audit eam.
 Colligit inmeritum e perjuria multa mariti,
 Et cædes hominum nequitiaque genus.
 Causatur f sua gesta prius, causatur & inde
 150 Perjuri totiens impia facta viri.
 Sic ait, o utinam Lichio commissa manerem,
 Terrerent animos prælia nulla meos.
 Vir michi forsan adhuc superesset, & inclita proles
 Nunc Lichium tristis orba duobus eo. g

Vidisset

e *Colligit inmeritum*] Divide *in meritum*, i. e. quid ob perjuriam & malitiam mariti merita sit; secum reputat.

f *Causatur*] Accusat: alias apud idoneos scriptores significat, *prætextis*, *culpa sua prætextis*.

g *Nunc Lichium tristis orba duobus eo.*] Cum *Wilhelmus* in arce *Caramelotta* cum matre se clausum teneret, *Henricus de loci*, arte & matura muni-

- 155 Vidisset nunquam visus Trinacria nostros,
 Nunc michi desertæ dos mea tuta foret.
 Quam cito falsus honor nos deserit, & fugit omnis,
 Ut nova furtivus bruma liquefcit honor.
 Ardeat in medio Vice-Cancellarius orco *b*,
- 160 Qui fuit exitii sedula causa mei.
 Quantum nequitæ, quantumve tyrannidis ausus,
 Vir meus, in pœnas hæc tulit hora meas.
 Hei mihi quid prodest, quod Rex tulit Anglicus aurum,
 Hei mihi quid profunt, quæ tibi Roma dedi. ;
- 165 Thesauros exhausta meos succurre relictæ
 Auxilium perhibe si potes ipsa michi.
 Cur tua carta virum tibi dantem dona fefellit,
 Hen. tuus ægrotus regnat *k* & arma tenet.

Mortuus

munitissimi, expugnatione diffidens, ad artes, tanto Principe indignas, se adplicuit; pactum enim, sollempni jurejurando confirmatum, inibat, quo *Wilelmo* Tarentinum Principatum, matri vero *Licij* Comitatum promittebat. Vid. *Gesta Innocentii* ad annum 1194. nihil autem illorum, quæ liberaliter pollicitus fuerat, præstitit; sed de hoc paulo infra pluribus agetur. Orbata autem per mortem fuerat, & *Tancredo* marito, & *Rogero* filio.

h *Vice-Cancellarius orco*,] *Mattheus*, qui opportuna morte, pœnam, factis suis condignam effugit; id enim indicare videntur, & ipsa hæc *Sibilia* verba: & silentium Poetæ nostri, apud quem nulla porro de *Mattheo* fit mentio, cujus triste fatum, si superstes fuisset, non prætermisisset; &, quod ejus nomen inter eos, qui contra Cæsarem conjuraverant, non occurrat, quippe qui haud dubie se socium criminis illis addidisset.

i *quid profunt, quæ tibi Roma dedi*.] *Richard. de S. Germano* p. 547. *Tancredus Comes Licij ROMANA CURIA dante assensum, est per ipsum Cancellarium coronatus in Regem*. Sæpe alias *Ebulo* Pontificem acriter perstrinxit, quod se largitionibus a *Tancredo* corrumpi passus sit, sic statim infra: *Cur tua carta virum tibi dantem dona fefellit*.

k *Hen tuus ægrotus regnat*] *Henricus Neapolin* circumfidens, morbo
 R 2 gravi

- Mortuus hen vincit , tuus æger in utbe triumphat ,
 170 Sic tua decepit littera falsa virum .
 Hei michi nec tutum est Romanæ credere puppi ,
 Quæ quas insequitur has imitatur aquas . l
 Nec michi Græca Nurus m prodest dulcissime fili ,
 Quam nec adhuc visa fronte Philippus amat . n
 175 Ergo quod est tutum veniam summissa precabor ,
 Effundens lacrymas Cæsaris ante pedes .
 Singultus , lacrymæ , gemitus , suspiria , fletus ,
 Hæc vir & hæc proles , hæc michi frater erunt .
 Pro me pugnabunt , pro me Dominumque rogabunt ,
 180 Plus facient lacrymæ , quam tela mea michi .
 Plus poterit pietas , quam millia mille Quiritum ,
 Plus prece , quam telis Cæsar habendus erit .

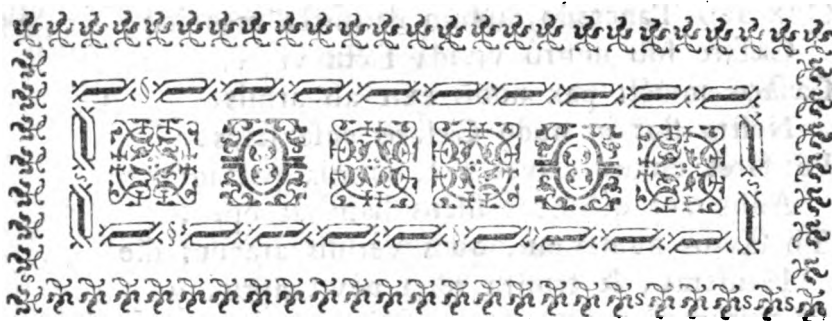
gravi implicitus fuit , quare tum coactus fuerat , obsidionem solvere , & in Germaniam , ad reficiendas exercitus sui vires , reverti ; quo casu omnes *Tancredini* effuse lætabantur , seque nunc certos sololque rerum Dominos existimabant .

[*Quæ quas insequitur has imitatur aquas .*] Romanus Pontifex mari *Siculo* similis est , in quo modo *Halcyonia* sunt , modo incumbente graviore vento sursum deorsumque miscetur ; ita & ille , se primo nobis , pretio redemptus ; facilem , blandumque præbuit , mox vero , adventante cum exercitu Cæsare , illius partibus se levis adjunxit , nosque pro viribus suis insequutus est .

m *Græca nurus*] Rogerius *Tancredi* filius *Irenen* Constantinopolitani Regis filiam duxit uxorem .

n *Quam - - Philippus amat .*] *Philippus* Henrici frater , & post eum Imperator Romanus creatus ; Henricus , ut ait *Ottho de S. Blasio* cap. 44. *Mortuo fratre Conrado Philippo , fratri suo , qui in Sicilia interim cum eo manebat , data sibi sponsa sua , filia Constantinopolitani Imperatoris , Ducatum Alamanniæ concessit , ipsumque cum eadem sponsa sua in Germaniam destinavit .*

Post-

Postquam quæsta sui lacrymabilis omina fati,
 Ad Lichium veniam poscit itura suum.
 185 Impetrat & supplex nato veniamque Nepoti o
 Inde triumphantem suscipit aula Ducem.
 Regia lætatur, tenebrarum nube fugatur,
 Exultans jubilos promeruisse dies.
 Cæsar ut accepit sceptrum regale potenter,
 190 Multiplicat Carolis nomen & omen avis,
 A vitiis mundat sacrata palatia Regum,
 Et Saturninos excutit inde dolos.
 Et Jovis & magni tempus novat Octaviani,
 Integra sub nostro pax Salomone redit.

Quæ

o *Ad Lichium venturam - - veniamque Nepoti,*] Inter deditionis leges, & hæc erat, ut Guilelmus Tareninorum Principatum, mater vero ejus Licii Comitatum obtineret: verum illaudabili exemplo usus, foederis tabulas fregit. *Richardus de S. Germ.* p. 552. paucis hanc *Henrici* perfidiam expedivit: *Imperator ipse securitate præstita recipit eam* (Tancredi uxorem) & *filium ad manus suas, quos Muscancervelli custodia tradidit, & ex eis fecit suæ beneplacitum voluntatis.* Luculentius vero & ad historiam explanatius *Ortho de S. Blasio cap. 41.* *FILIUM Tancredi Regis adhuc puerum in Rhetiam Curientem perductum, oculis privari, & in castro Amiso, perpetua captivitate addictum, custodiri præcepit - - Reginamque Apulia uxorem Tancredi SIBILIAM nomine, filiamque ejus apud Monasterium Virginum, Hoinburch dictum, in Alsatia custodia mancipavit.*

- 195 Quæ sub Tancredo dudum defuncta manebat ;
 Cæsare sub nostro vivida facta viget.
 Cæsaris invicti pax nobis exit ab armis
 Nostra stat in nudo Cæsaris ense salus.
 Putifares omnes claves *p* & scrinia portant,
 200 Adsignant quasquas fiscus habebat opes.
 Thesauros numerant, quos vermibus araneus ille
 Hauserat, & frustra retia nevit apris. *q*
 Primus neutrorum claves escriniat *r* omnes,
 Alter Apodixas *s* explicat, alter opes.
 201 Hæc quantum Calaber seu quantum debeat ater
 Apulus, aut siculus debeat orbis habet.
 Miratur Gazas, quas antiquissimus ardor
 Sortis in incertæ grande redegit onus.

Divitias

p Putifares - - claves] Leg. Auriferas; quoniam per illas Regales priorum Regum atque veterum Ducum Gazzæ, aurumque & argentum reconditum recludebatur.

q vermibus araneus - - nevit apris.] Quos thesauros Tancredus partim ipse cumulaverat, partim servaverat, Henricus vero Imperator romanus illos jure suo abtulerat.

r Primus neutrorum - - escriniat,] Masculino genere vocem *clavis* sumsit, cum alii *femininum* illi adsignent; quid autem sit *primus neutrorum* nescio; hoc sibi velle videtur: prima *clavis* arcam illam aperit, in qua reliquæ omnes reclusæ jacent: & hac voce *escriniare* du Fresnii Glossarium augeri potest, est autem illud, quod quisvis facile intelligere valet, *aperire, recludere*.

s Alter Apodixas, &c.] APODIXA du Fresnio in h. v. est cautio de accepta pecunia, Gallis, *la Quittance* idque Cujacii auctoritate, & scriptorum testimoniis confirmat; hic autem videntur intelligi Litteræ, in quibus totius regni vectigalia ac reditus scripti continentur.

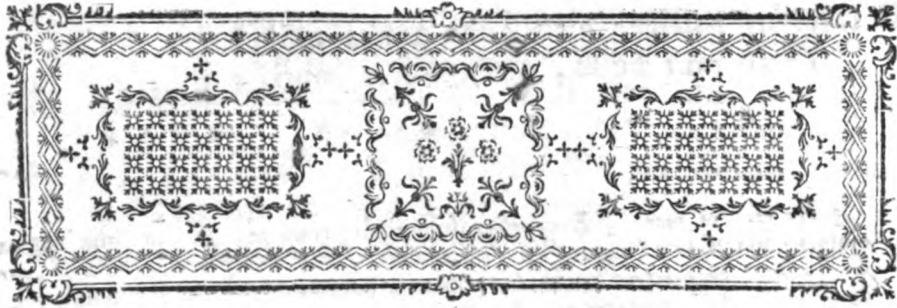
210 Divitias partitur eis , quos prælia nulla
Terruerant bello , nec renuere mori. †

* * * * *

† *nec renuere mori.*] Bongarsius subscripsit *timucre*, & in ima pagina ejusdem manu hoc legitur, *en c'est endroit il y a quelque chose omise, car les Traîtres conjurent contre luy*: integra pagina deest, in qua omnis conjurationis ordo continebatur. Inspicienda hic figura, quæ multum lucis hiatui huic adfert.

At

AT Deus impatiens fraudis scelerisque nefandi,
 Publicat in lucem, quod tegit archa nefas.
 Nam nihil admittit felix fortuna sinistrum,
 Nec possunt quod obest prospera fata pati.
 215 Hæc tria felices comitantia Cæsaris actus,
 Quam bene dispensant, fors bona, fata, Deus. *
 Conscius archani quidam secreta revelat *,
 Et docet insidias enumeratque viros.
 Detegit & scriptum nocturna lampade factum,
 220 Quod docet in Caypha præfule posse capi.

O stu-

u fors bona, fata, Deus.] Non ex præceptis Christiana doctrinæ, sed ex profanorum Philosophorum hæc hausta sunt lacunis. Quid enim aliud sunt, fors & fata, quam æterna Dei voluntas & decretum, quod per varias temporum vicissitudines explicat, nobisque antea incognitum pro sua sapientia pandit.

* Conscius archani quidam - - revelat.] Monachum fuisse, qui conjurationis insidias primus detexit, figura adjecta docet. Nihil aperti hic Itali scriptores de conjuratione illa memorant, nisi forte auctoris *Chronici Fossæ Novæ* p. 74. verba huc adplicentur: *Hoc anno (1195.) Imperator Henricus per Sacramenta decepit Regem, & omnes Comites, & posuit eos in vinculis, & in ergastulis; & omne aurum & argentum, quod de regno ad manus habere potuit, congregavit, & per terras & per mare in Alamanniam misit, & ipse per terram reversus in Alamanniam, deducens secum ligatos Regem & Comites, & quamplurimos alios in captivitatem.*

O stupet armipotens famulos iratus iniquos,
 Ducit & in dubiam verba relate fidem .
 Postquam cæta fides super his datur, indice scripto
 Conjuratorum dissimulatur opus. y

225 Curia contrahitur, resident in jure vocati,
 Quisque sibi dubitans, multa timenda timent.
 Jamque silere dato, folio redimitus ab alto z
 Exolvit querulo Cæsar in ore moras.

250 Quis pro pace necem, vel quis pro munere damnus,
 Aut quis pro donis damna meretur, ait.
 Nec Christo Caiphas fecit, nec sævius Anna
 Quam michi conscriptæ disposuere manus. a

Proti-

y *Conjuratorum dissimulatur opus.*] Inter Conjuratos etiam *Margaritam* quemdam fuisse, cum ex superiori figura, tum ex *Ottone de S. Blasse* cap. 39. apparet, qui etiam ad hanc conjugationem digitum intendere, atque *Juculentius Italicis* Scriptoribus, qui ex odio in Henricum eam dissimulant, loqui videtur: „ Optimates ultima desperatione adacti, dolo occidendum
 „ Cæsarem deliberaverunt: & ut hoc consequi valerent, se & omnia sua
 „ potestati ejus dederunt; quibus in fidem susceptis, familiariterque ha-
 „ bitis, dolum & insidias eorum vincere statuit: - - - Denique se dete-
 „ ctos minime putantes, ab Imperatore citati convenerunt ad eum: quos
 „ omnes captos, in vincula conjecit, & exquisitis suppliciis affectos, mise-
 „ rabiliter enecavit; Nam *MARGARITAM* Archipiratam potentissimum il-
 „ lius terræ Baronem, cum quodam Comite *RICHARDO* - - oculis priva-
 „ vit, & quemdam læsæ Majestatis convictum, pelle exutum, decoriavit:
 „ quemdam regno adspirantem coronari; coronamque per tempora clavis
 „ ferreis transigi præcepit? quosdam stipiti alligatos, piraque circumdatos
 „ exurens, crudeliter extinxit; quosdam vecte perforatos, ventre tenuis hu-
 „ mo adglutinavit &c.

z *redimitus ab alto*] Regio diademate, vel cõrona caput circumdatus.

a *Quam michi conscriptæ disposuere manus.*] *Conscriptæ manus* sunt convocati, congregati viri, uti hæc erat Romanorum vetus & sollempnis formula, ut senatores *Patres conscripti* vocarentur: vel *conscripti* hic intelligendi, quorum nomina *Index Monachus* Cæsari in litteris conscripta obtulit, quæ etiam statim subsequentiâ verba indigitant: *quosquos littera lecta notat.*

S

Protinus armiferis pleno jubet ore ministris,
 Ut capiant quosquos littera lecta notat .
 235 Qui cito mandatis implent pia jussa receptis,
 Infectos capiunt proditione viros .
 Damnatos ex lege viros clementia differt,
 Et suffert pietas impietatis onus .
 In condemnatos meritum sententia tardat *b*,
 240 Quo datur, ut vinctos Apula damnet humus .
 Quam Cæsar properans ex parte licentiat agmen,
 Ne gravet urbanos maxima turba suos. *c*
 Bavarus & Scavus, Lombardus, Marchio, Tuscus,
 In Propriam redeunt Saxo, Boemus humum .

b *meritum sententia tardat*,] Sententia est : Cæsar non uti meruerant, protinus poenam nocentibus repræsentat, sed sententiam mortiferam in aliud tempus differt .

c *Ne gravet - - maxima turba suos*.] Ne tantorum virorum, quorum fama atque auctoritas magna passim per Siciliam erat, suppliciiis & Panormitani & reliqui Siculi exasperentur, & ad odium erga Henricum concitentur; facile enim coniccare poterat, horum mortem haud parvæ sibi invidiæ fore, præsertim si in omnium conspectu trucidarentur; inde fatius duxit, eos secum in *Apuliam* vinctos ducere, ut ibi dirissimas poenas, quas jam animo suo illis destinaverat, subeant .

Venit

245 **V**ENIT ab experta nativi palma triumph
 Per nova felicitis signa parentis habens. *d*
 Duxerat in gemitum presentis seculi vitæ,
 Quod fuerat fructus palma morata suos. *e*
 Senior ad fructus tanto constantior arbor *f*
 250 Natificat tandem sicut oliva parens.
 Cumque triumphator nudis jam parceret armis,
 Nascitur Augusto *g*, qui regat arma puer.
 Felix namque pater, sed erit felicitior infans,
 Hic puer ex omni parte beatus erit.

Nam

d Venit ab experta - - habens.] Ad Friderici II. Henrici atque Constantiæ filii nativitatem hæc sunt referenda.

e Duxerat in gemitum - - morata suos.] i. e. Homines illius temporis ingemuerunt, quod Constantia tam sero filium enixa fuerit, cujus partus toto orbi tam salutaris & faustus futurus esset, ut omnes vellent hunc filium citius in lucem procreatum fuisse.

f Senior - - constantior arbor] Intelligenda hic Constantia quæ jam natu major filium Fridericum peperit.

g Nascitur Augusto,] Annum natalem Friderici II. Ebnæ his duobus versibus, in fine codicis scriptis, expressit:

Anno quinque minus numeratis mille ducentis.

Cæsar regna cepit, & sua nupta parit.

- 255 Nam pater ad totum victrici cuspide partes.
 Ducet, & imperium stare quod ante dabit. *h*
 Hoc speculatus Arabs, & idem suspirat Ægyptus,
 Hoc Jacob hoc Isaac a Daniele sapit.
 O votive puer renovandi temporis ætas,
 260 Ex hinc Rogerius, hinc Fredericus eris. *i*
 Major habendus avis, fato meliore creatus *k*,
 Qui bene vix natus, cum patre vineis avos.
 Pax oritur tecum, qui te nascente creamur,
 Te nascente sumus, quod pia vota petunt.
 265 Te nascente dies non cœli sidera condit
 Te nascente suum sidera lumen habent.
 Te nascente suis tellus honoratur aristas,
 Suspecti redimit temporis arbor opes.
 Luxuriant montes, pinguefcit & arida tellus,
 Credita multiplici sorte reperfat ager.
 270 Sol sine nube, puer nunquam passurus eclipsim,
 Regia quem peperit solis in orbe dies.
 A modo non timeam suspectæ tempora noctis,
 Per silvas, per humum, per mare totus eo. *l*

Nam

h imperium stare quod ante dabit.] Piora illa aurea tempora reducet, quæ regnante Rogerio fuerant, quibus Sicilia regnum, utpote florentissimum, vigerat.

i Ex hinc Rogerius, - Fredericus eris.] A matre tua originem ducis a Rogerio potentissimo Rege, a patre vero ex Friderico Barbarossa fortissimo Imperatore genus trahis, ac utriusque avi mores virtutesque ipse quoque olim imitaberis. Respexit hic quoque ad Friderici nomen, quod ei ab avo paterno maternoque fuerat impositum, vocatus enim erat FRIDERICUS ROGERIUS.

k Major - avis, fato meliore creatus,] Avus ejus Fridericus, qui tot tantisque bellis districtus fuerat, sæpe cum adversa fortuna confictatus est, ita tamen ut nunquam animo fractus fuerit, sed ferocior semper hosti suo institerit. Sed tandem Deo, nequitix hominum irato, volente, in Ciliciæ flumine interit.

l per mare totus eo.] Lege, tuus.

275 Non aquilam volucres, modo non armenta luonem,
Non metuent rapidos vellera nostra lupas.
Nox ut clara dies gemino sub sole diefcit,
Terra fuos geminos ficut Olympus ꝑꝑ habet.

¶ *Terra fuos geminos ficut Olympus*] Sicut in caelo magna illa duo luminaria Sol & Luna orbem uniuersum fua luce colluſtrant, ita & Henricus cum filio, tamquam duo fulgentiffima fidera, fuo lumine, fuis copiis, fuaque virtute fortiter & benigne cunctis mortalibus epitulabuuntur.

Res

- R** Es rata quam loquimur, quidam præsentat Iberus
 280 Pifcem, qui nato Cæfare dignus erat.
 Quem puer accipiens bene dispensante magistro
 Dividit.
 Pifce tripartito gemina sibi parte retenta,
 Quod superest patri mittit ab inde puer. *n*
 285 Maxima venturæ signans præfagia vitæ,
 Quod sibi detinuit Vesper & Ortus erit.
 Tertia pars quæ missa fuit, designat, in armis
 Tertia pars mundi quod sit habenda patri.
 Vive puer decus Italia, nova temporis ætas,
 Qui geminos gemina merce reducis avos.
 290 Vive jubar solis, sol regnaturus in ævum,
 Qui potes a Cunis luce juvare diem.
 Vive Jovis proles, Romani nominis hæres,
 Immo Reformator orbis & imperii.
 295 Vive patris specimen, felicitis gloria matris,
 Nasceris in plenos fertilitate dies.
 Vive puer felix, felix genitura parentum,
 Dulcis amor superis iſtclite vive puer.

In

n ab inde puer.] Divina prorsus indole & ingenio plus quam humano *Fridericum* oportet fuisse, quod nondum bimulus, nam is anno 1195. natus, & pater 1197. mortuus fuerat, inusitata infanti mentis solertia pifcem tripartitus, atque inde sibi duas servaverit partes, & unam patri miserit.

- In media sine nube die tibi panditur Iris,
 300 Omnitens medio sol stetit orbe suo.
 Unde venit Titan, & nox ubi sidera condit,
 Ex Yri metas o sol videt esse tuas.
 Vive puer, dum vesper erit, dum Lucifer ardet,
 Nunquam seu nusquam vespere dignus eris.
 305 Vive puer dum litus agit, dum nubila ventus,
 Ut videas natis secula plena tuis.
 Vive patris virtus, dulcissima matris imago,
 Vive diu dum sol lucet, & astra micant.
 Vive diu Jovis & superum pulcherrime Princeps,
 310 Vive diu proavus factus ad astra voles.

o *Ex Yri metas &c.*] Ego confidenter lego: *Exiri metas sol videt in-
 ce suas i. e. Fridericum imperii sui fines ultra solis lunæque vias proten-
 surum.*

Incipit

Incipit

LIBER III.

ad

HONOREM ET GLORIAM
MAGNI IMPERATORIS.

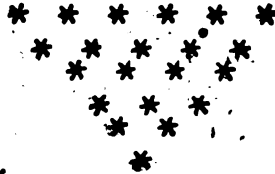
Define Calliope, satis est memorasse quod olim
Tityrus ad fagi tegmina duxit oves.
Define tu Pæan, celeberrima define Clio,
Sit mugisse satis commemorasse Jovem.
5 Non mea Calliopes, nec Apollinis ara litabit
Carmina, quæ pecudum quæ vorat exta litat.
Te peto, te cupio, summi sapientia patris,
Quæ legis p æterna mente quod orbis habet.
Tu Pelagi metiris aquas, metiris abyssum,
10 Te meruunt solam, te venerantur aquæ.
Tu patrii legis astra poli tibi servit Olympus,
Te sine vita perit, te sine nemo sapit.
Nam quod sol hominum Salomon dedit, indita q proles
Sensit seu meruit, creditur esse tuum.

Tu

p legis) Forte leg. regis. & sic quoque infra, patrii regis &c.
q indita) Leg. inclita.

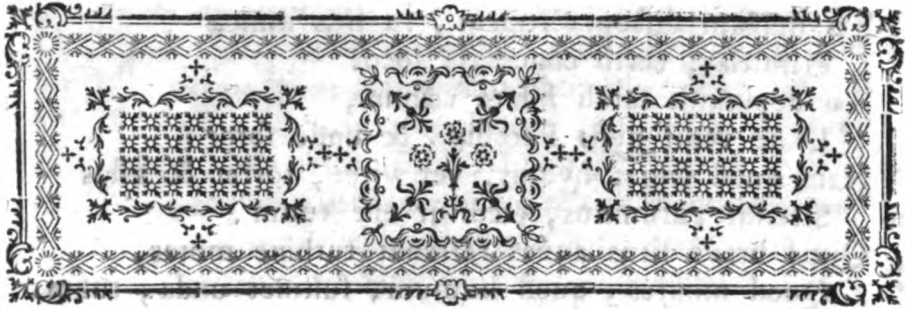

- 15 Tu massam discepta rudem , tu litis amicæ
 Primitias , certo conciliata loco.
 Tu depinxisti fatali fidere cælum ,
 Unde venit nosti Phœbus , & unde foror .
 Nam quod friget hyems , ver viret , torret & æstas
- 20 Siccitat autumnus , creditur esse tuum .
 Quod breve litus aquas refrenat turbine motas ,
 Quod montes , quod humum , sustinet unda , tuum .
 Tu pudor æternus sacraſti virginis alvum ,
 Tu fata , tu nascens , tu genitura creans .
- 25 Theſauros aperi , veniens illabere cælo ,
 Semper es ut verax , da mihi vera loqui .
 Tu divina loqui Petro post rete dedisti ,
 Ex uno per te flumina ventre fluunt .
 Nec minor in partes divisa , sed integra constas ,
- 30 Ut vis , & quæ vis dans tua dona tuis .
 Hos genus eloquii , mentes interpretis illos ,
 Hos virtutis opus promeruisse facis .
 Da mihi cœpta loqui , da cœptis sine potiri
 Possit ut Augusto Musa placere suo .

T

Fortu-

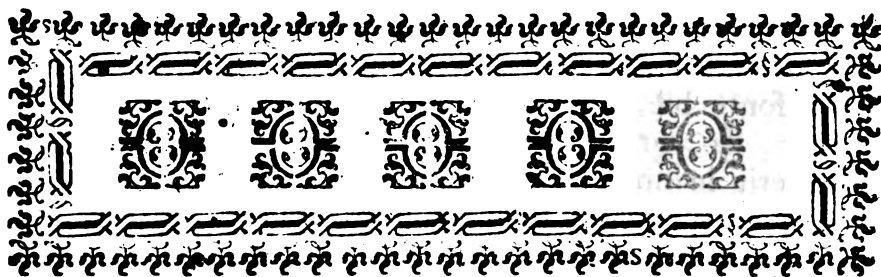

- 35 **F**ortunata dies, felix post tempora tempus,
 Quæ sextum sexto tempore cernit herum.
 Ominis ætatis felicia tempora nostræ,
 Propugnátorem quæ meruere suum.
 Gaudeat omnis humus tellus sine nube diescat,
 40 Rorem spectati muneris astra pluant.
 Mane serena dies venit, & serotinus imber,
 Imperium Cæsar solus & unus habet.
 Jam redit aurati Saturnia temporis ætas,
 Jam redeunt magni regna quæ Jovis.
 45 Sponte parit tellus, gratis oneratur aristas,
 Vomeris a nullo dente relata parit.
 Nec fœcunda fimo, nec rastris indiget ullis,
 Mater opum, pecori prospera, grata viris.
 Omnis olivefcit phœbeis frondibus arbor,
 50 Vix arbor partus sustinet orta novos.
 Nec rosa nec violæ, nec lilia gloria vallis,
 Marcescunt, aliquo tempore nata semel.
 Felix nostra dies, nec ea felicior ulla
 Lætior, aut locuples, a Salomone fuit.
 55 Evomuit serpens virus sub fauce repostum,
 Aruit in vires mæsta cicuta suas.

Nec

Nec sonipes Gryphes, nec oves affucta luporum
Ora timent, ut ovis stat lupus inter oves.
Uno fonte bibunt, eadem pascuntur & arva
60 Bos, leo, grus, aquila, fus, canis, ursus aper.
Non erit in nostris moveat qui bella diebus,
Amodo perpetuz tempora pacis erunt ..
Nulla manent hodie veteris vestigia fraudis,
Qua Tancredinus polluit error humum .
65 Ipsaque transibunt derisi tempora Regis,
Nam meus Augustus solus & unus erit .
Unus amor, commune bonum, Rex omnibus unus,
Unus sol, unus pastor, & una fides.

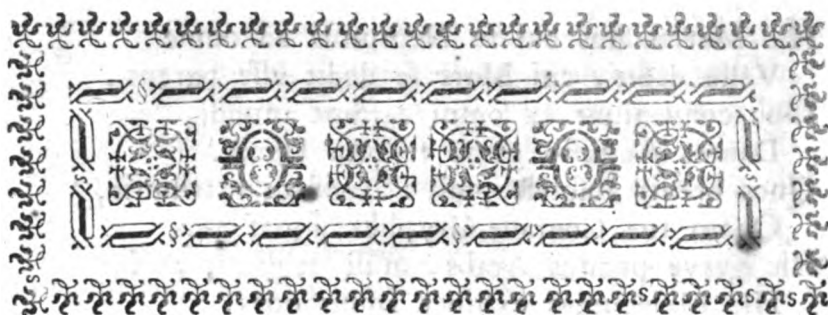
- 70 **D**ic mea Musa precor genuit qui nobilis alvus
 Henricum, vel quæ dextra cubile dedit?
 Quæ Superum nutrix dedit ubera, quis dedit artes?
 Quis puero tribuit scire, vel arma viro?
 Quave domo genitus fuerit puer, aurea proles,
 Quis pater, unde parens? Dic mea Musa precor.
- 75 Est domus ætherei qua ludunt temporâ veris,
 Ipse domus paries ex Adamante riget.
 Ante domum patulo præludit sole theatrum,
 Quo salit in medio fons Arethusa tuus.
 Ipsa quæter denis innititur aula columnis,
- 80 In quibus imperii tota quiescit humus.
 Hic Conradus adest, juris servator & æqui,
 Scribens edictum certa tributa legens,
 Cancellos referans, mundi signacula solvens;
 Colligit Italicas alter Homerus opes.
- 85 Nulla fames auri, sitis illi nulla metalli,
 Res nova, quam loquimur, mens sua numen habet.
 Diligit Ecclesiam, nec matrem filius odit,
 Dux Evangelii, juris aperta manus.
 Angelus in multos, nec non Paraclerus in omnes,
- 90 Mittitur, & missi Pater in ore Deus.

Hic

Hic Marcualdus cui se Neptunus ad omne
 Velle dedit, cui Mars se dedit esse parens.
 Illuc conveniunt ex omni cardine mundi,
 Dantes Augusto plena tributa Duces.
 95 Quos brevis absolvit positis *Apodixa* ⁊ tributis,
 Quam tua Conrade Gryphea signat avis
 Hic grave pondus Arabs, missi deliberat auri,
 Hic Melechinas exhibet Indus opes.
 Et decus & pretium, gemmas dat Persis & aurum,
 100 Materiam superans mittit Ægyptus opus.
 Argentum, gemmas, auri genus inclite Cæsar,
 Delicias hominum, quas habet orbis habes.

⁊ *Apodixa*] Vide supra p. 134.

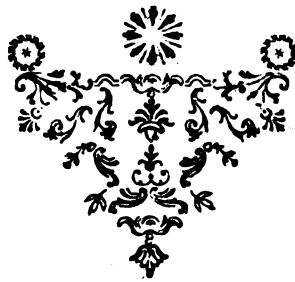
IN thalamos sex una domus partitur, & horum
 Prima creatoris regia scribit opus.
 105 Illic in specie super undas diva columbæ
 Majestas operum pingitur ipse Deus.
 Altera fatiferum Cataclismi pingit Abyssum,
 Tertia fert Abrahæ credulitatis iter.
 Quarta Pharaonem submergens nudat Ægyptum,
 110 Quinta domus David tempora Regis habet.
 Sexta Fredericum divo depingit amictu,
 Cæsarea septum prole senile latus.
 Hic Fredericus ovans in millibus undique fretus
 Fervidus in Christo miles iturus erat.
 115 Hic erat annosum multa nemus ilice septum,
 Non nisi per gladios silva datura vias.
 In nemus omne furit ferrum, nemus omne favillat,
 Fit via, quod dudum parte negabat iter.
 Hic erat in fide tua fallax Ungare dextra,
 120 Qualiter invito te Fredericus abit.
 Hic Isaac mentita fides, & fœdile foedus,
 Illic Græcorum non sine cæde dolus.

Hic

- Hic obsessa polis s, nec non plantata per annum
 Vineâ, Cæsareâ quam coluere manus.
- 125 Hic Conii pinguntur opes, & bella ferocis
 Hic Frederici, ales fulminat ense procer.
 Hic pater arma tenet, subit illic filius urbem,
 Pars prior Augusto sub seniore cadit.
- At postquam Conii spoliis saturantur & auro,
 130 Castra movent, nec eis cura quietis erat.
 Proh dolor ad flumen ponunt tentoria Tharsis,
 Quo lacerat tumidas nans Fredericus aquas.
 Suspectas invenit aquas, qui raptus ab undis t,
 Exsistit humanum, servit & ante Deum.
- 135 Vivit in æternum Fredericus, lancea cujus
 Nunquam fraudato cuspide versa fuit.

s polis,] Supra scriptum est in cod. *Constantinopolis*.

t raptus ab undis,] Vide supr. p. 127.

Hic

Illic diva parens superum Sapientia mater ,
Uberis Henrico munera digna dabit.
Ipsa ministrantes septem conventa sorores
140 Ut puerum doceant officiosa rogat.
Prima loqui recte u , docet , altera jurgia linguæ ,
Tertia conditos reddit in ore sonos.
Quarta quid astra velint cum visa coire retrorsum ,
Quinta docet numerum pro ratione legi.
145 Sexta gradus in voce suos docet impare cantu ,
Septima metiri posse magistrat humum .
Suscipit in gremio virtutum genera mater ,
Ore virum , juvenem corpore , mente senem .
Quem virtus dilapsa Polo sic possidet omnis ,
145 Singula quod virtus asserat esse suum .
Hæc mores informat , & usibus illa coaptat ,
Hæc sibi præjustum vindicat , illa pium .

Hæc

u *Prima loqui recte &c.*] Horatius l. 1. Epist. 4. v. 7. seq. omnia complexus est , quæ puellum beatum reddere valent :

Quid voveat dulci nutricula majus alumno?
Quam sapere , & fari possit , quæ sentiat , & cui
Gratia , fama , valerudo contingat abunde ,
Et domus , & victus , non deficiente crumena?

- Hæc ubi res poscit, rigidum facit, illa modestum,
 Lex quandoque potest de pietate queri.
 155 Arme fatigarant superos, quæ cotulit illa,
 Sic sic æra rigent, arma quod hoste carent.
 Quod Numidas, quod Sarmaticos sibi Roma subegit,
 Unde redit Titan, nox ubi prima subit.
 Magnus Alexander Darium quod vicit in armis,
 160 Quod fuit imperio terra subacta suo.
 Et quod Pompejum Cæsar, patresque fugavit,
 Unde Ptolomæi crimen AEGYPTUS habet.
 Nullus ei similis, nisi proles, nemo secundus
 Dis meus Henricus æquiparandus erit.
 165 Dicitur Henricus, latet hac in voce triumphus,
 Quod latet, in partes littera ducta parit.
 Certant virtutes, certatim munera præbent,
 Crescit in Augusto gratia plena meo.
 Intra quem gremium sapientia dulce recepit,
 170 Hæc os ore docet, pectore pectus alit.
 * * * * *
 Sit licet immanis * commissi sarcin * *
 Hæc Augustali fit pietate minor.
 Sic igitur servate fidem, ne fera cicatrix
 Vulnus in antiquum rupta redire queat.
 175 Nam meus Augustus, qui lites diligit, odit,
 Mites & pueros more tonantis amat.

Ne

x *Sit licet immanis &c.*] Superior paginæ pars fere dimidia malo fate ablata est, hic vero versus primus, tamquam incendio ambustus evasit; ita tamen ut ultimam suam vocem, penultima læsa, amiserit, priorem *sarcina* legendam esse, dubio caret, posteriorem vero aliis inquirendam relinquo.

V

Ne quis ob exilium, quod dudum pertulit in se,
 Elatus rediens civibus esse velit.

Cæsar Oceanum superat clementia magnum,

180 Et tamen illius commovet ira Deos.

Si quis Pancredum nimium dilexerit olim,
 Quid nisi per vanas brachia movit aquas.

Vivit in Augusto pietas & gratia crescens ;

Et gladius vindex, vivit & hasta potens.

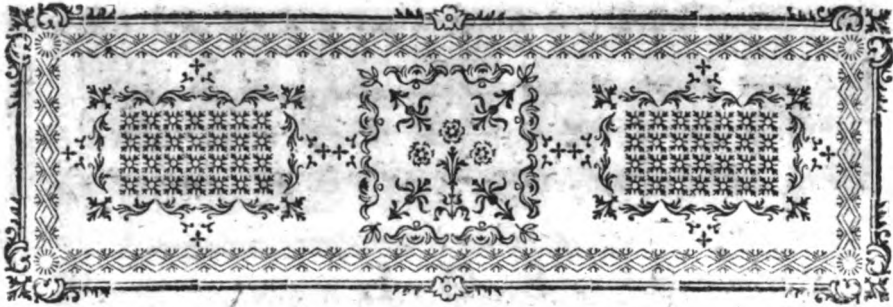

SOL

S O L
AUGUSTORUM.

- 185 **Q**ui regis ad placitum victor in axe rotas;
Fortunam tua dextra novam sibi condit ubique,
Ducis fortunæ quo tibi frena placet.
Legi quos veterum servant armaria libros,
Inveni titulis cuncta minora tuis.
- 190 Nec Salomon, nec Alexander, nec Julius ipse
Promeruit vestri quod meruere dies.
Sextus ab æquivocis sexto quod scriberis ævo
Signas ætatis tempora plena tuæ.
Vivat honor mundi, vivat pax plena triumphis,
- 195 Vivat & æterno nomine regnet avus.
Ut videas natis, plenumque nepotibus ævum,
Tempora Zodiaci dum rota Solis agit.
Suscipe quæso meum Sol augustissime munus,
Qui mundum ditas, qui regis omne solum.
- 200 Suscipe quæso meum lux indefecta libellum,
Ipse sui Vatis vota libellus agat.

INTERPRETATIO

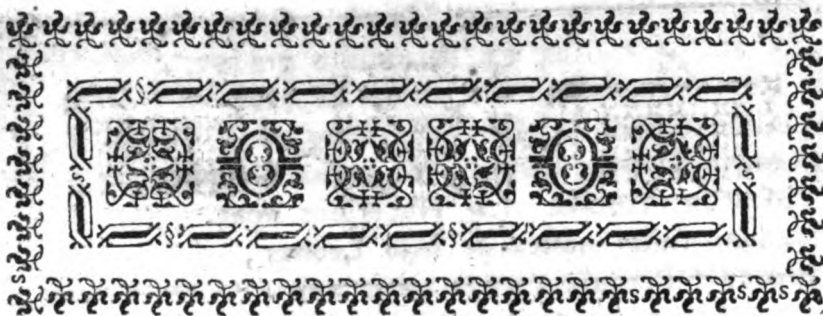
hujus nominis

H E N R I C U S .

Collige primas litteras de primis dictionibus subscripto-
rum versuum, & nomen habebis Imperatoris, & de ipsis
primis dictionibus ejusdem victoriam Imperatoris perpen-
dere poteris .

HIC Princeps ut habet Danielis nobile scriptum ;
EXALTABIT avos , subigens sibi victor AEgyptum ;
NOMEN in hærede patria virtute quiescet ;
205 ROMANI juris duplici Rogus igne calescet ;
IMPERII formam tempore reducet ad astra ;
CUM non hostis erit , sua ponet cum Jove castra ;
VICERIT ut mundum Sion David arce redempta ;
SICILIAM repetens Romæ reget aurea sceptrâ .

Inclita

- 201 **I**nclyta regales crispans Sapia vultus
 Aspera fortunæ talia verba dedit.
 Sit tuus Andronicus, saturatus cæde Nepotis,
 Cui cruor Italicus potus & esca fuit.
 Sit tuus Andronicus, qui crassus cæde suorum
 215 Addidit ex omni stirpe necare probos.
 Cujus ad extremum licet impar poena reatu,
 Mors sua perpetuo vindice foeda caret.
 Si tuus illo senex, qui raptus, ut Icarus alis
 Occidit, & Pelago flet sua mersa ratis.
 220 Occidit, ut quondam series immensa Gigantum;
 Quis fuit imperium cuncta videre Jovis.
 Sic & Tancredus multo miser ebrius auro,
 Occidit, in Dominum dum tollit arma suum.
 Si potes Andronicum civilibus iple telis,
 Si potes alterius Regna tue: senis.
 225 Nam meus Henricus materna sede sedebit,
 In qua Rex Salomon sedit in orbe potens,
 Talis erit sedes, ebur uxorabit in auro,
 Hoc hominum sensus exsuperabit opus.

Bis

γ *Andronicus*] Vide supr. pag. 17.

- 230 Bis fenos habitura gradus Henrica sedes,
 Ex auro sex, sex ex Adamante gradus,
 Per quos fulvescent civili more Leones,
 Ordine suppositi iussa sedentis agant.
 Procedant de sede throni, res ardua Gryphæ,
- 235 Procedant Aquilæ, seu Nucerinus aper.
 Procedant rigidi nostra de fede Leones,
 Procedat Phoenix nuncia pacis avis.
 A læva Neptunus aquas castigat, & omne
 Juppiter a dextris corrigit ipse solum.
- 240 A læva Citharam moveat Mercurius aure æ,
 Quam videns dextrâ Phoebus in aure legat.
 Mars pro fede sedens gladius terret orbem,
 Cogat ad Imperium, sidera, fata, Deos.

z aure,] Hic & sequens versus corrupti videntur; quid enim esset,
 Citharam movere aure? leg. forte auro, vel lauro; quid Citharam in aure
 legat? ego lego Quam (citharam) Phoebus videns dextrâ in aure regat.

F I N I S.

*In altera pagina , quæ & ultima est , hæc verba eadem
manu scripta sunt ,*

Nomen Scriptoris indicantia :

EGO Magister Petrus d'Ebulo servus Imperatoris fide-
lis , hunc Librum ad honorem Augusti composui ;
Fac mecum Domine signum novum , ut videant me Tan-
cridini , & confundantur. In aliquo beneficio mihi provi-
deat Dominus meus & Deus meus , qui est & erit
benedictus in secula , Amen!

Eodem quoque loco hoc Distichon adscriptum est :

Anno quinque minus numeratis mille ducentis
Cæsar Regna capit , & sua Nupta parit.

INDEX I. SCRIPTORUM,

Qui in NOTIS citantur.

<p style="text-align: center;">A.</p> <p>A Naereon. Alexander Abbas. Aetius,</p> <p style="text-align: center;">B.</p> <p>Baronii Annales. Henr. Baccius. Bongarsius. Burmanni Thesaur. Ital. Busbequius.</p> <p style="text-align: center;">C.</p> <p>du Cange. Carusii Bibliotheca Sicula. Catullus. Caesar. Celsus. Cicero. Claudianus. Chronicon Fossæ novæ: - - - Amalphitanum. - - - Casauriense. - - - Siciliae. - - - Montis Cassinensis.</p>	<p>Curtius. Collenutius.</p> <p style="text-align: center;">D.</p> <p>Dionysius Halicarnassensis.</p> <p style="text-align: center;">E.</p> <p>Euripides.</p> <p style="text-align: center;">F.</p> <p>Falco Beneventanus. Fazelus. Festus. Florus.</p> <p style="text-align: center;">G.</p> <p>Gothofr. Monachus. Guillelmus Tyrius.</p> <p style="text-align: center;">H.</p> <p>Heliodorus. Hemsterhuisen.</p> <p style="text-align: center;">X</p>
---	---

Hero.

Herodianus.
Herodotus.
Hesiodus.
Homerus.
Horatius.

I.

S. Johannis Apocal.
Juvenalis.
Isidorus.

L.

Livius.
Lucanus.
Lucretius.

M.

Malaterra.
Franc. Maurolycus.
Martialis.
S. Matthæus Evang.

N.

Nycetas.
Nepos.
Nonius Marcellus.

O.

Ovidius.
Otho de S. Blasio.
- - Frisingensis.

P.

Plautus.
Phædrus.
Plinius.
Prudentius.
Petrus Chrysológus.

R.

Reinesius.
Rochus Pyrrhus.
Richard. de S. Germano.

S.

Sallustius.
Salvianus.
Seneca.
Silius Ital.
Qui. Smyrneus.
Stumpsius.

T.

Tacitus.
Theocritus.
Thuanus.
Tibullus.

V.

Vellejus Paterc.
Virgilius.
Jac. de Vitriaco.
Gotfr. Viterbiensis.
Abbas Urspergensis.

INDEX II.

Rerum apud Auctorem existentium.

A.
Andronicus interfecit patruelem suum *Alexium*. p. 17.

C.
Capua laudatur ab ubertate soli. 75-77.
 - - Expugnatur a *Richardo*. 84.
Castrum Jusonis. 34.
 - - *Salvatoris*. 100.
Celestinus III. Henricum VI. Imp. Romæ coronat. 4.
 - - *Tancredo* per litteras imperat, ut *Constantiam* dimittat. 106-109.
 Conjuratio in *Henricum* detegitur. 136.
 Conjurati in vincula conjiciuntur. 137. 138.
Constantia Rogerii & Beatrix filia. 4.
 - - nubit *Henrico VI. Imp.* Rom. ib.
 - - *Salernum* ingreditur. 36-39.
 - - multa ibi convicia perfert. 51-53.
 - - precatur Deum & perfidos puniat. 58-61.
 - - capitur a *Salernitanis*. 65.
 - - pretiosissimas se vestibus ornatur. 66. 67.
 - - *Messanam* ad *Tancredum* devehitur. 68-71.
 - - *Panormum* inde ad *Sibiliam* mittitur. 86.
 - - imperiose loquitur coram

Tancredi uxore. 97.
 - - in *Castrum Salvatoris* custodienda ablegatur. 100.
 - - libera a *Tancredo* dimittitur. 109.
Corradus Muscancervellus propugnat *Capuam*. 56. 77.
 - -° salvus a *Richardo Comite*. *Capua* dimittitur. 84.
 - - laudes & munera. 148.

D.
Diopoldus, *Henrici Casaris Dux*; *S. Germanum* invadit. 114. 116.
 - - *Salernitano Principatui* preficitur. 123.
 - - laudes ejus. 124.
 - - *Castellanus* est *Rocce arcis*. 56. 124.

E.
Ebolei fidi in *Constantiam*. 35. 56. 57.
Elias Gisvaldi primus manus in *Constantiam* iniicit. 63.

F.
FridERICI I. expeditio in Orientem, & res ibi gestæ. 150. 151.
 - - Exitus ejus. 108. 151.
 - - II. Nativitas. 139-141.

X. 2 *Gual-*

G.

Gualterius Antistes Panormitanus
Henrico VI. Imp. favet. 11.

H.

Henricus VI. Rom. Imp. coronatur
Romæ. 23. 24.
Henricus VI. Legationes variorum
Principum recipit. p. 25.
- - Montem Casinum in fidem
accipit. 28.
- - Capuanus Antistes urbem
Capuam illi tradit. 29.
- - Neapolim obsidet. 30. 31.
- - in hac obsidione febre ve-
xatur. 43. 44.
- - Obsidionem solvit. 48.
- - Classem ad Tancredinos op-
primendos undequaque comparat.
117 - 120.
- - Messanam Fabariamque ve-
nit. 127.
- - Panormum ingreditur. 129.
- - veteres Regum Siculorum
thesauros aperit. 134 - 135.

L.

Lucius III. *Henricum VI.* Imp. &
Constantiam matrimonio jungit. 4.

M.

Mattheus Cancellarius *Tancredo* fa-
vet. 11. 12.
- - *Tancredum* ad Regnum eve-
hi cupit. 14. 15.
- - litteras ad *Tancredum* mit-
tit, de invadendo Regno. 16. 17.
- - Podagræ dolores humano
sanguine sedat. 17. 64.

- - suadet uxori, ut *Constan-*
tiam Castro Salvatoris includat. 100.
- - oriundus Carthagine. 102.
- - scelera ac fraudes ejus. 101 -
- 105.

P.

Panormitanorum Legati ad *Henricum*
Imp. veniunt. 127 - 129.
- - se illius fidei tradunt. ibid.
Philippus Henrici Imp. frater, amo-
re *Nurus Tancredi* capitur. 132.

R.

Richardus Angliæ Rex capitur in
Germania. 110.
- - *Tancredo* magnam pecuniæ
summam extorquet. 111.
- - ad *Henricum*, ad causam
dicendam, vincetus ducitur. 112.
- - ab eo absolvitur. 113.
Richardus Acerrarum Comes vulne-
ratur. 32. 33.
- - obsidet Capuam. 77.
- - expugnat eam. 81 - 84.
- - in cujus expugnatione pene
perisset. 84.
- - capitur a *Diopuldo*. 115 - 116.
Rogerus Siciliæ Rex. 1. 2.
- - Uxores ejus. 3. 4.
Rogerus Andriæ Comes Rex Sici-
liæ destinatur. 11.
- - eius mores, & mors. 14.
21. 22.

S.

Saladinus Hierosolymam capit. 108.
Salernitani petunt a *Cæsare*, ut *Con-*
stantia *Salernum* habitatum con-
cedat. 34. 35.
-- *Prinz*

- Principes a Cæsare in castra sua vocantur. 41--43.
- Constantiæ convicia faciunt. 51--53.
- eam capiunt. 65.
- & in Siciliam ad Tancredum mittunt. 68-71.
- Archiepiscopus eos ad poenitentiam anteaكتورum reducere conatur. 121. 122.
- Sicilia in potestatem Cæsaris redigitur. 123.
- Sudor & sopor signa salutis in febrī. 44.

T.

- Tancredus*, acceptis a Matthæo Cancellario litteris, in Siciliam cum duobus filiis traiecit. 18.
- vultus corporisque deformitas in eo taxatur. p. 19. 20. 72. 80.
- illius coronatio execranda. 20.

- Tancredi liberi. 74.
- Constantiam uxori suæ Panormum custodiendam mittit. 86.
- Epistolam uxori suæ cum Constantia mittit. 88.89.
- Uxor Tancredum increpat ob transmissam ad se Constantiam. 93.
- Is iterum litteras ad uxorem de eadem re mittit. 96.
- Tancredi* uxor ob adventum Cæsaris vitæ suæ timet. 130. 132.
- sibi, filio & Nepoti Comitatum Licii paciscitur. 133.
- Nurus ejus est Constantinop. Imperatoris filia. 132.

W.

- Wilelmus II.* Siciliæ Rex moritur. 6.7.
- ingens, eo mortuo. Panormitanorum luctus. 8. 9.

INDEX III.

RERUM & VERBORUM,

Quæ in NOTIS explicantur.

A.	
Æ S pro pecunia. p. 14.	
<i>Albidia</i> uxor Rogerii. 3.	
<i>Alexius Comnenus II.</i> 17.	
Amictum tribuunt Poetæ terræ ac partibus ejus. 59.	
<i>Anacletus</i> Pontif. Rom. 2.	
Apodixa, quid? 134.	
Apro Poetæ comparant certantes in prælio. 74.	
Archonticon, quid? 34.	
Ardere, de amantibus. 52.	
Auguriare pro conjecturare. 42.	
Aurumnus pro vino. 76.	
Avorum nomine quivis majores veniunt. 102.	
	buere antiqui. 118.
	<i>Celestinus III.</i> Pont. Rom. p. 4.
	<i>Henricum VI.</i> Imp. ungit. 23.
	Colubris ac Hydris comparantur homines maledici. 56.
	Conjuratorum in Henricum gravis poena. 137.
	Conscripta manus, quid? 137.
	Conspici, de iis, qui in prælio multis præsentibus egregia facinora parant. 73.
	<i>Constantia Rogerii</i> filia 4. <i>Henrici VI.</i> Conjug. 4. in custodiam conicitur. 101. liberatur. 109.
	Cornici inimica noctua. 53.
B.	
<i>Beatrix</i> uxor Rogerii. 4.	
Bellum pro prælio. 31.	
Bibere auribus. 79.	
Matth. <i>Burellus</i> . 28.	
C.	
Cadere in prælio magna laus. 79.	
Cæcus pro latens. 68. 103.	
Campaniæ fertilitas & amœnitas. 75.	
Canibus compar. impudentes. 61.	
Capessere pro capere. 114.	
Castra sequi. 49.	
Clipeare brachia. 93.	
Clipeis varias figuras insculptas ha-	
	D.
	Dativus pro Ablativo. 55.
	Demetere caput. 81.
	Dextram antiqui dabant ad fidem faciendam. 84.
	Deos tutelares antiqui evocare solebant, urbem oppugnantes. 117.
	Deus A & O dicitur. 58.
	Dies luminis pro lætis. 39. Dies ambigua pro dubia. 58.
	Domini nomen olim exosum. 17.
	Ducere genus ab aliquo. 102.
	E.
	<i>Ebolus</i> urbs. 35. unde sic dicta. ibid.
	Enfare manus pro armare. p. 93. Ense

Ense cavare, perforare latus. 81.
 Escriniare pro aperire. 134.
 F.
Fabaria urbs Siciliae. 18.
 Fallere de terra sterili. 77.
 Famosus pro infami. 54.
 Fari & sapere infantibus adprecabantur veteres. 152.
 Fatum inevitabile. 70.
 Flos pro adolescentia. 36.
FridERICI II. annus natalis & nomen. 139. 140.
 Frigidus de ignavo, noxio. 69.
 Fuit & fugit confunduntur. 39.
 G.
 Galeare caput pro galea tegere. 93.
Girardus Henrici Imp. Medicus. 44.
Gualterius Archiep. Panormit. 8.
Guillelmus II. Rex Siciliae. 6. ejus obitus. 7.
Guiscardus unde hoc nomen sit? 1. 2.
 Gutta idem ac Podagra. 104. Eam sanguine humano sedare solebant. ibid.
 H.
 H in antiq. codd. saepe praepositur. 42.
Henricus VI. ejus conjux Constantia. 4. Romae in Imperatorem ungitur. 23. ejus in Sicilia res gestae. 20. Neapolim obsidione claudit, sed infectis rebus recedit. 30. 48. Legatos Salernum mittit. 41.
 Heroes olim in mortis periculo verfantés, pretiosis sese ornabant vestibus. 66.
 I.
Iberia olim Hispania vocabatur. 47.
 Iberii fluvii. ibid.
 Imperiosus, cui parendum est. 71.
 Inexperta Regna. ibid.
 Innoxius tam cui non nocetur, quam qui non nocet. 79.
 Intoxicare. 22.
Jovis Epitheton Tonans.

L.
 Labor pro re ardua, & factu difficili. 49.
 Lacrymabilis active, de eo, qui effuse lacrymatur. 49.
 Liliis Poetae compar. candorem puellarum. 65.
Lucius III. Pont. Rom. 4.
 Lyciae pharetrae, & Lycii arcus olim celebres. 32.
 M.
 Mapania & Magaria. 42.
 in Margaritis quid commendetur. 67.
 Maritus de pecore. 82.
Mars pro Bello. 77.
Matthaeus Siciliae Cancellarius. 7. Bigamus appellatur. 16.
 Mendax fundus. 77.
 Mens pro sententia. 49.
 Mile non mille scribendum. 31.
 Miscere se dicuntur duo inter se certantes. 82.
 Mitti dicuntur, quae ex longinquis terris advehuntur. 102.
 Mollis gressus in puellis commendatur. 37.
 Monachus detexit conjurationem in Henricum. 136.
 Moras rumpere. 16.
 Musas invocare Poetis sollempne. 83.
 N.
 Nardo olim Comam inungebant delictuli. 38.
 O.
 Opprobria varia in hominem deperditum. 72.
 Os pro tota facie. 37. Ore rotundo loqui. 64.
 P.
 Parapsis. 89.
 Parthenope antiquiss. nomen urbis Neapolis. 30.
 Pius, de affectu in necessarios. 50.
 Proh! Exclamatio indignantis. 90. 91.
 Rape-

R.

- Rapere, de avibus rapacibus. p. 45.
 Repedare pro recedere. 56.
 Res pro opibus, divitiis. 73.
 Respiciere pro exaudire. 59.
 Respondere de terra frugifera. 76.
Richardus Tancredi affinis Neapolim defendit. 30. vulneratur. 32.
Richardus Cerræ Comes, eius mors. 120.
Richardus Angliæ Rex capitur. 111. magno pondere auri redimitur. 113.
Rofridus Abbas. 28.
Rogerus Andriæ Comes cum Tancredo de principatu contendit. 11. seq. capitur & interficitur. 21.
Rogerus I. & II. p. 1. Rex eligitur, & Palermi ungitur. 2. ejus res bello gestæ. *ibid.* Uxor Albidia. 3. altera Sibia. *ibid.* tertia Beatrix. 4.
 Ruere de incompressa multitudine hominum. 36. de membris ob ciborum defectum decrefcentibus. 95.

S.

- Saladinus* Saracenus. 108. Hierosolymam ac totam fere Palæstinam capit. 108.
 Secula pro tempore. 104. pro hominibus. *ibid.*
 Sedere proprie de iudice. 98.
 Senlatus pro acumine prædico. 97.
 Si pro An. 73.
Sibia conjux Rogerii. 3.
 Sidera Deos esse censebant olim. 70.
 Simplex verbum pro composito. 33. 44.

- Sol Romanus vocatur Cæsar 62. S. novus pro Oriente. 77.
 Somnus & sudor in febricitantibus signa salutis putabantur. 44.
 Sumere de iis, qui aliquid contra jus & fas sibi vindicant. 10.
 Syncope Poetis frequens. 52.

T.

- Tancredus*, ejus natales. 11. Panormi Rex ungitur. 19. facie deformis. *ibid.* ex Sibia tres filias procreavit. 74. in exsilium mittitur. 87. Filio suo Rogerio Constantinop. Imp. filiam in matrimonium obtinet. *ibid.* Græce eruditus fuit. *ibid.*
 Tegere pro tueri. 77.
 Tentare pro aggredi. 39.
Theobaldi merita in Cæsarem. 124. a Cæsare Comitatu Cerræ donatur. *ibid.*
 Trahere pensa, de ancillis. 51. 52.
 Tumere de velis. 68.
 Tumidus de iratis, superbis & conviciatoribus. 63.

V.

- Uber substantive & adjective usurp. 75.
 Vernum os. 38. 39.
Ulyssis varia Epitheta apud Homerum. 96.
 Ulmus apud Poetas voc. Maritus vitis. 76.
 Vittatæ erant apud Romanos puellæ. 37.
 Urbani, qui in urbe incolunt.

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 07478 8764

